

Europeiska unionens officiella tidning

ISSN 1725-2504

C 208

fyrtiosjätte årgången

3 september 2003

Svensk utgåva

Meddelanden och upplysningar

Informationsnummer

Innehållsförteckning

Sida

I Meddelanden

.....

II Förberedande rättsakter

Ekonomiska och sociala kommittén

399:e plenarsession, 14 och 15 maj 2003

2003/C 208/01	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "PRISM 2002"	1
2003/C 208/02	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 40/94 om gemenskapsvarumärken" (KOM(2002) 767 slutlig – 2002/0308 (CNS))	7
2003/C 208/03	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets direktiv om gemenskapsåtgärder för bekämpning av mul- och klövsjuka samt om ändring av direktiv 92/46/EEG" (KOM(2002) 736 slutlig – 2002/0299 (CNS))	11

Pris: 18,00 EUR

SV

(Fortsättning på nästa sida)

Informationsnummer	Innehåll (Fortsättning)	Sida
2003/C 208/04	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet – Mot en strategi för att skydda och bevara den marina miljön" (KOM(2002) 539 slutlig)	16
2003/C 208/05	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet – Handlingsplan för att motverka de sociala, ekonomiska och regionala konsekvenserna av omstruktureringen av EU:s fiskeindustri" (KOM(2002) 600 slutlig)	22
2003/C 208/06	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om svavelhalten i marina bränslen och om ändring av direktiv 1999/32/EG" (KOM(2002) 595 slutlig – volym II – 2002/0259 (COD))	27
2003/C 208/07	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 95/2/EG om andra livsmedelstillsatser än färgämnen och sötningsmedel" (KOM(2002) 662 slutlig – 2002/0274 (COD))	30
2003/C 208/08	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om upprättande av ett system för identifiering och registrering av får och getter och om ändring av förordning (EEG) nr 3508/92" (KOM(2002) 729 slutlig – 2002/0297 (CNS))	32
2003/C 208/09	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen: ett integrerat regelverk för avtal om fiskepartnerskap med tredjeländer" (KOM(2002) 637 slutlig)	35
2003/C 208/10	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om den gemensamma organisationen av marknaden för spannmål" (KOM(2003) 23 slutlig – 2003/0008 (CNS))	39
2003/C 208/11	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om den gemensamma organisationen av marknaden för torkat foder för regleringsåren 2004/05 till 2007/08" (KOM(2003) 23 slutlig – 2003/0010 (CNS)) ..	41
2003/C 208/12	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om: — "Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1255/1599 om den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter" (2003/0011 (CNS)), och — "Förslag till rådets förordning om införande av en avgift inom sektorn för mjölk och mjölkprodukter" (2003/0012 (CNS)) (KOM(2003) 23 slutlig – 2003/0011 – 0012 (CNS))	45

Informationsnummer	Innehåll (Fortsättning)	Sida
2003/C 208/13	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 999/2001 vad gäller förlängning av perioden för övergångsbestämmelser" (KOM(2003) 103 slutlig – 2003/0046 (COD))	50
2003/C 208/14	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om inrättandet av en andra fas (2004–2008) av gemenskapens insatsprogram för att förebygga våld mot barn, ungdomar och kvinnor och för att skydda våldsoffer och riskgrupper (Daphné II-programmet)" (KOM(2003) 54 slutlig)	52
2003/C 208/15	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om uppköpserbudanden" (KOM(2002) 534 slutlig – 2002/0240 (COD))	55
2003/C 208/16	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets beslut om riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik" (KOM(2003) 176 slutlig – 2003/0068 (CNS))	58
2003/C 208/17	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om: — "Förslag till rådets förordning om upprättande av gemensamma bestämmelser för direktstöd inom den gemensamma jordbrukspolitiken och om upprättande av stödsystem för producenter av vissa grödor" (2003/0006 (CNS)), och — "Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1257/1999 om stöd från Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ) till utveckling av landsbygden, och om upphävande av förordning (EG) nr 2826/2000" (2003/0007 (CNS)) (KOM(2003) 23 slutlig – 2003/0006 + 0007 (CNS))	64
2003/C 208/18	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Rådets förordning om den gemensamma organisationen av marknaden för ris" (KOM(2003) 23 slutlig – 2003/0009 (CNS))	72
2003/C 208/19	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Införande av EU-medborgarskap"	76
2003/C 208/20	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Att främja medverkan av det civila samhällets organisationer i sydöstra Europa – tidigare erfarenheter och framtida utmaningar"	82
2003/C 208/21	Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet – En strategi för hållbar utveckling av det europeiska vattenbruket" (KOM(2002) 511 slutlig)	89

II

(Förberedande rättsakter)

EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

399:e PLENARSESSION, 14 OCH 15 MAJ 2003

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "PRISM 2002"

(2003/C 208/01)

Den 17 januari 2002 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen att utarbeta ett yttrande om "PRISM 2002".

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 4 april 2003. Föredragande var Antonello Pezzini.

Vid sin 399:e plenarsession den 14 och 15 maj 2003 (sammanträdet den 14 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 87 röster för, 1 röst emot och 1 nedlagd röst.

1. Inledning

1.1. I sin tredje översyn av strategin för inre marknaden ⁽¹⁾ granskade kommissionen de framsteg som gjorts det senaste året. I stora drag är det en dystur bild som ges. Av de planerade åtgärderna har bara något över 50 % genomförts framgångsrikt, vilket är ungefär lika mycket som året innan. Trots goda resultat på vissa områden måste framstegen på det hela taget sägas vara för små.

1.2. EU:s observationsgrupp för inre marknaden (OIM) arbetar för genomförandet av inre marknaden, som för många medborgare och en stor del av de små och medelstora företagen i EU ännu inte är verklighet.

1.3. Utvidgningen utgör en händelse av särskild betydelse för unionen och dess institutioner. OIM strävar efter att hjälpa de anslutande länderna att i största möjliga utsträckning anpassa sig till inre marknaden.

1.4. Inom ramen för de institutionella uppgifter som har tilldelats OIM spelar PRISM (Progress Report on Initiatives in the Single Market: http://www.esc.eu.int/omu_smo/prism) en stor roll för att nå målen. Uppgifterna i databasen bidrar dels till att sprida kunskaper om det europeiska systemet, dels till att lösa de problem som medborgare och företag kan stöta på i samband med inre marknaden.

1.5. De tjänster till företag och medborgare som tillhandahålls av institutioner, organisationer och yrkesutövare bidrar förvisso i hög grad till utvecklingen av inre marknaden. OIM bör därför främja och utveckla kunskaperna om och spridningen av dem också genom PRISM.

1.6. Genomförandet av inre marknaden underlättas också av bättre kunskaper om och större spridning av domstolsutslag och rättspraxis bland medborgare och företag. Med tillräcklig information skulle dessa kunna stödja sig på EG-domstolens principer och hävda sina egna rättigheter. Under veckan 4 och 9 november 2002 behandlade kommissionens generalsekretariat ⁽²⁾ 12 skriftliga frågor från parlamentsledamöter om inre marknaden. Även rådet (konkurrensfrågor) anmodade den

⁽¹⁾ KOM(2002) 171 slutlig, 11.4.2002: Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: Översyn av strategin för den inre marknaden 2002 – Att uppfylla löftena.

⁽²⁾ SP(2002) 3637, 11.11.2002 – Direktion E/2.

14 november 2002 kommissionen att fortsätta sin aktiva och uppmärksamma övervakning av respekten för gemenskapslagstiftningen inom unionen. Man anmodade också medlemsstaterna att snabbt och i full utsträckning följa domstolens utslag i fråga om fri rörlighet för tjänster och fri etableringsrätt samt att säkerställa en lämplig uppföljning.

2. Yttrandets uppläggning

2.1. Detta yttrande kan indelas i två huvuddelar. I den första delen beskrivs systemen PRISM och Solvit, och skillnaden mellan dem klargörs (punkt 3).

2.2. Andra delen innehåller förslaget till arbetsprogram för 2003, med inriktning på två särskilda aspekter:

- Möjligheterna att länka samman PRISM och Solvit.
- Kommissionens strategi för inre marknaden 2003, med särskild inriktning mot erkännande av yrkeskvalifikationer samt handlingsplanen för finansiella tjänster. Diskussionen om dessa bör fördjupas (punkterna 4–5).

3. PRISM och Solvit

3.1. Systemen PRISM och Solvit, som förvaltas av EESK respektive kommissionen, är två viktiga instrument som kan användas av EU:s medborgare och företag och som tillsammans med andra initiativ (EU-ombudsmannen, Euro Info-centrum, Europa direkt, innovationscentrumen, de europeiska företags- och innovationscentrumen, Dialog med företagen) ⁽¹⁾ utgör grunden till genomförandet av inre marknaden. Alla dessa instrument har sin egen profil och de kompletterar varandra i syfte att ge bästa möjliga service så snabbt som möjligt. Det är därför viktigt att främja och förbättra gemen-

skapsinstrumentens egenart, och göra dem tillgängliga för medlemsstaterna och deras medborgare samt andra länder, i linje med den samarbetsanda som kännetecknar den europeiska processen.

3.2. PRISM (Progress Report on Initiatives in the Single Market) är OIM:s interaktiva informationsnät. Det innehåller uppgifter som samlats in av EESK:s ledamöter, av deras organisationer och av aktörerna på inre marknaden och det är tillgängligt för alla via Internet. PRISM syftar till att samla in uppgifter om goda metoder som används inom gemenskapen och som kan anpassas till de nya utmaningarna på inre marknaden. PRISM gör det möjligt att dra nytta av och informera om de initiativ som förtjänar att spridas på inre marknaden eftersom de underlättar genomförandet av den, skapar samverkansfördelar och främjar komplementaritet. På lång sikt är det observatoriets mål att ringa in det bästa sättet att uppmuntra sådana initiativ och därigenom påverka de åtgärder som vidtas av kommissionen, parlamentet och rådet i fråga om inre marknaden.

3.2.1. I databasen PRISM delas inre marknadsinitiativen in i fyra kategorier:

- a) Information och stöd
- b) Problemlösning
- c) Partnerskap
- d) Överenskommelser och uppförandekoder.

3.2.2. Med PRISM:s sökmotor kan man få fram uppgifter med utgångspunkt i någon av dessa kategorier, och sökningen kan sedan begränsas geografiskt genom att man anger vilka länder som deltar i initiativet. Man kan även söka på vissa nyckelord.

För kandidatländerna är PRISM ett värdefullt stöd eftersom det ökar kunskaperna om inre marknaden i kandidatländerna och underlättar därmed dessa länders anpassning till verkligheten inom EU.

3.3. Solvit ⁽²⁾ är ett nätverk vars syfte är att möjliggöra informella lösningar på gränsöverskridande problem inom inre marknaden. Nätverket inrättades av kommissionen som svar på problem i samband med att de offentliga myndigheterna tillämpar bestämmelserna för inre marknaden på ett felaktigt sätt. Eftersom Solvit är ett problemlösningssnätverk som omfattar möjligheter till medling bör det endast syssla

⁽¹⁾ Initiativen återfinns på följande webbadresser:

- www.euro-ombudsman.eu.int
- www.europa.eu.int/comm/enterprise/networks/eic/eic.html
- www.europa.eu.int/europedirect
- www.irc.cordis.lu/
- www.cordis.lu/innovation-smes
- www.europa.eu.int/business

⁽²⁾ Kommissionens rekommendation av den 7 december 2001: "Principer för användning av 'SOLVIT'- problemlösningssnätverket för den inre marknaden".

med frågor som inte kan avgöras av EG-domstolen eller av nationella domstolar. Den som söker hjälp kan dock när som helst låta frågan prövas av domstol, varvid ärendet avförs från dagordningen på Solvit.

3.4. Skillnaden mellan PRISM och Solvit består i att PRISM är en databas över de bästa metoderna med avseende på bestämmelserna för inre marknaden, omedelbart tillgänglig via Internet när som helst och var som helst. Solvit, å andra sidan, är ett system för rådgivning som kan tillhandahålla lösningar på gränsöverskridande problem mellan å ena sidan medborgare och företag och å andra sidan offentliga myndigheter. Fallen skall vara specifika och begränsade till ett visst område samt inte föremål för någon rättslig process.

4. Förslag till arbetet med PRISM och Solvit för 2003

4.1. För att PRISM skall ge största möjliga utdelning måste tre grundläggande villkor vara uppfyllda:

- a) Medborgare och företag i EU och i de anslutande länderna måste informeras och göras medvetna om att databasen finns.
- b) Databasen måste uppdateras med goda metoder som används på inre marknaden, bl.a. genom bättre förbindelser med organisationer av olika typer, framför allt sådana som har att göra med tjänsteföretag.
- c) Databasen måste göras mer lättillgänglig och användbar för konsumenter, företag och rådgivare.

4.1.1. När det gäller de första två punkterna ovan skulle en integrering av de två systemen, som utarbetats av EESK respektive kommissionen, utan tvekan utgöra en fördel för inre marknaden, för medborgarna och för de europeiska företagen, och dessutom ligga i linje med behovet av ökat samarbete mellan EU-institutionerna. I detta syfte är det viktigt att man gör de två systemen och informationen i dem lättillgängliga och lättanvända⁽¹⁾.

(1) Till exempel borde tillgången till PRISM via Internet främjas med information och länkar på åtminstone de större portalerna t.ex. Europaportalen (www.europa.eu.int), där denna information fortfarande saknas. En kontroll ger vid handen att information om PRISM finns på följande portaler: Yahoo, Tiscali, Libero/Ariannna, Virgilio, Google, Altavista. Det kan dock vara svårt att ta fram information om OIM:s databas PRISM eftersom man måste veta att databasen finns redan innan man börjar söka. Risken är annars stor att man får svårigheter genom att man försöker söka på andra webbplatser som har samma namn.

4.1.2. PRISM, som innehåller uppgifter om goda metoder på inre marknaden, skulle också mycket väl kunna innehålla de fall som har lösts via nätverket Solvit, naturligtvis i anonym och mer allmän form så att den personliga integriteten skyddas. På motsvarande sätt skulle uppgifterna i PRISM kunna utgöra ett stöd för arbetet i nätverket Solvit. Användarna skulle kunna välja område eller begränsa sökningen om de redan hittat svar på en fråga – allt för att tjäna Europas medborgare och företag på ett smidigare och effektivare sätt.

4.1.3. Ett förslag till teknisk och operativ lösning är att lägga in länkar på de två webbplatserna samt på EESK:s och EU:s webbplatser, så att användaren lätt kan överblicka och använda de två systemen. Denna lösning skulle också bidra till ökad kännedom om PRISM och Solvit bland dem som bara känner till det ena systemet.

4.1.4. Slutligen skulle databasen PRISM kunna utvidgas med uppgifter om marknader, tjänster och information på inre marknaden och om eventuella undantag för de anslutande länderna samt domstolsbeslut från EG-domstolen på inre marknadsområdet.

5. Ytterligare områden som bör utvecklas under 2003

5.1. I mars 2000 fastställde rådet (inre marknaden) att det är en viktig strategisk utmaning för gemenskapen att förbättra den inre marknaden för tjänster. Konkurrensen i tjänstesektorn bör förstärkas genom att hindren för gränsöverskridande handel och marknadsetablering tas bort. I januari 2001 lanserade kommissionen sin strategi för tjänster⁽²⁾. I samband med detta försökte man under 2001 att lösa problemen inom särskilda sektorer (erkännande av kvalifikationer och säljfrämjande åtgärder) och att genom en undersökning fastställa vilka hinder som fanns för den gränsöverskridande rörligheten för tjänster. För 2002 fastställde kommissionen exakta tidsgränser för medlemsstaternas arbete med att avlägsna de hinder som hade upptäckts, presentera andra stödåtgärder än lagstiftning (uppförandekoder) och föreslå normer för tillhandahållandet av tjänster om det var absolut nödvändigt, dock först efter en harmonisering. Ett övergripande direktiv för tjänster planeras till slutet av 2003.

5.1.1. Det finns många skäl till att rådet har framhållit vikten av tjänstesektorn inom inre marknaden. Kommissionen

(2) KOM(2000) 888 slutlig, 29.12.2000: Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet – En strategi för tjänster på den inre marknaden.

har visat på ⁽¹⁾ betydelsen av tjänstesektorn när det gäller att skapa arbetstillfällen inom EU. Regionala uppgifter visar att tjänstesektorn från slutet av 90-talet med bred marginal har varit den verkliga tillväxtmotorn i fråga om sysselsättning inom gemenskapen.

Kommissionen har genomfört en undersökning om tjänster för företag som visar att den nuvarande unionens BNP skulle öka med 1,1 %–4,2 % om man kunde avlägsna hindren för den gränsöverskridande handeln med tjänster till företagen. Eftersom dessa tjänster endast utgör $\frac{1}{3}$ av alla tjänster skulle dock effekten av en integration av alla tjänstemarknader i EU kunna vara ännu större ⁽²⁾.

Uppgifter från Eurostat ⁽³⁾ visar att bruttomervärdet för EU-15 år 2000 som procentandel av den totala ekonomin fördelade sig på följande sätt:

— Jordbruk	2,2
— Tillverkningsindustri	22,9
— Byggnadsindustri	5,3
	30,4
— Finansiella tjänster och företagstjänster	27,2
— Offentliga tjänster	21,4
— Handel, transporter och kommunikationer	21,0
	69,6

När det gäller sysselsättningen är fördelningen i procent av den totala ekonomin för EU-15 år 2000 följande:

— Jordbruk	4,4
— Tillverkningsindustri	19,7
— Byggnadsindustri	7,3
	31,4
— Finansiella tjänster och företagstjänster	13,9
— Offentliga tjänster	29,3
— Handel, transporter och kommunikationer	25,4
	68,6

5.1.2. Genomförandet av inre marknaden är en process som kräver olika åtgärder för de olika sektorer och nivåer som den består av om man skall kunna lösa de återstående problemen. Insatser behövs till exempel på följande områden:

— De finansiella tjänsterna på inre marknaden.

— Erkännande av yrkeskvalifikationer.

5.2. En inre marknad för finansiella tjänster

5.2.1. Europeiska rådet i Barcelona betonade den avgörande betydelse som en integrering av kapitalmarknaderna har för att uppnå goda resultat när det gäller att öka den ekonomiska tillväxten, skapa sysselsättning, stabilisera den finansiella sektorn och garantera att konsumenterna och företagen kan dra full nytta av euron.

5.2.2. Europeiska kommissionen framhåller mycket riktigt ⁽⁴⁾ att det finns ett tydligt samband mellan en väl fungerande och integrerad finansiell sektor å ena sidan och en allmän ekonomisk tillväxt och ökad sysselsättning å den andra. I en studie som beställts av European Financial Services Round Table beräknar man att en integrering skulle kunna höja BNP inom EU med mellan 0,5 och 0,7 %, vilket motsvarar 43 miljarder euro per år ⁽⁵⁾.

5.2.3. Dessa potentiella fördelar visar hur viktigt det är att genomföra handlingsplanen för finansmarknaderna ⁽⁶⁾ före utgången av 2005 (men senast 2003 när det gäller marknaden för värdepapper och riskkapital). För att fullfölja de beslut som fattades av Europeiska rådet i Lissabon om de mellanliggande etappmålen 2005 och slutmålet 2010 är det nödvändigt att inom år 2003 genomföra följande:

— Ny ram för kommunikationstjänster.

— Regler för moms och elektronisk handel.

— Nytt konsekvensbedömningssystem för EG-lagstiftning.

— Integrerade riskkapitalmarknader.

— Öppnande av marknaderna för godstrafik på transeuropeiska nät.

⁽¹⁾ "Employment in Europe 2001, Recent trends and prospects", GD Sysselsättning (juli 2001).

⁽²⁾ KOM(2001) 736, 7.12.2001: Rapport från kommissionen – Ekonomisk reform: Rapport om produkt- och kapitalmarknadernas funktion i gemenskapen.

⁽³⁾ Källa: Eurostat "Det ekonomiska läget i Europa år 2000", mars 2002.

⁽⁴⁾ KOM(2002) 267 slutlig, 3.6.2002: Rapport från Kommissionen till rådet och Europaparlamentet – Sjätte lägesrapporten om handlingsplanen för finansiella tjänster.

⁽⁵⁾ The Benefits of a Working European Retail Market for Financial Services, www.zew.de/erfstudyresults/.

⁽⁶⁾ KOM(1999) 232 slutlig, 11.5.1999.

- Översyn efter halva tiden av den socialpolitiska agendan.
- Programplaneringen för de nya strukturfonderna.

5.2.4. Cirka 30 av de 42 åtgärder som fastställs i handlingsplanen för finansmarknaderna har antagits. Av de 8 åtgärder som stod på dagordningen för år 2002 har 6 antagits⁽¹⁾. Följande beslut har ännu inte genomförts:

- Erkännande av yrkeskvalifikationer.
- EU-omspännande system för skatt på sparmedel.

EESK hoppas att institutionerna gör en kraftig ansträngning för att så snart som möjligt anta direktivet om pensionsfonder och att arbetet med direktivet om prospekt slutförs.

5.3. När det gäller den storskaliga aspekten av marknaden för finansiella tjänster ställde sig ministrarna under det informella Ecofin-mötet i Oviedo i april 2002 positiva till den strategi som kommissionen utarbetat och som skall bidra till att händelser liknande Enron-fallet inte inträffar i EU. Strategin koncentreras på fem olika områden: finansiell information, lagenlig revision, företagsstyrning, det internationella finansiella systemets öppenhet, finansanalytiker och kreditvärderingsinstitut.

5.3.1. Med tanke på den öppenhet som eftersträvas i handlingsplanen för finansmarknaderna är det värt att notera att en politisk överenskommelse nåddes inom rådet den 5 november 2002 i Bryssel avseende förslaget till direktivet om prospekt⁽²⁾. Ett prospekt är ett i lagen föreskrivet dokument med grundläggande finansiell och annan information från ett företag avsett för potentiella investerare vid en värdepappersemission (aktier, obligationer osv.) för att få in kapital eller när företaget vill få de egna värdepapperen noterade på en reglerad marknad.

5.3.2. Den inre marknaden skall göra det möjligt för medborgarna i alla medlemsstater att verka i vilket annat land som helst under samma förutsättningar som inom det egna landet. Därför bör man så långt möjligt föreslå och införa allmängiltiga, gemensamma regler. Det är viktigt att tidsgränserna respekteras och att direktivet om prospekt publiceras före 2003 års utgång, i enlighet med handlingsplanen för finansmarknaderna.

5.4. När det gäller den småskaliga inre marknaden för finansiella tjänster kommer genomförandet av handlingsplanen att få två positiva effekter: konsumenterna och de små och medelstora företagen kommer att kunna dra fördel inte bara av ett säkrare och effektivare betalningssystem, utan även av ökade möjligheter till handel och ökad konkurrenskraft tack vare minskade transaktionsavgifter⁽³⁾.

Reformen av de finansiella marknaderna utgör ett viktigt bidrag till genomförandet av den inre marknaden, och samtidigt skall man inte underskatta vikten av den solidariska utveckling som bland annat kommer till uttryck genom inrättande av finansiella instrument med etiskt hänsynstagande på gränsöverskridande nivå.

5.4.1. Bland de allvarligaste hindren för en gemensam finansiell marknad räknas konsumenternas och företagens osäkerhet beträffande möjligheten till rättslig prövning i händelse av en gränsöverskridande tvist om ett avtals tillämpning.

5.4.2. Rättsliga processer är ofta komplicerade, långdragna och kostsamma, vilket ofta leder till att medborgaren avstår från sina krav, särskilt om det handlar om mindre värden. Detta leder till att man tappat förtroendet för inre marknaden och uppfattar den som något avlägset, både personligen och geografiskt. Detta innebär helt klart ett misslyckande för inre marknaden.

5.4.3. Nätverket FIN-NET för utomrättslig lösning av tvister om finansiella tjänster är ett europeiskt nätverk där nationella behöriga organ inom alternativ tvistlösning samarbetar. Det har följande tre specifika målsättningar:

- Att ge konsumenten lättillgänglig information om utomrättslig lösning av gränsöverskridande tvister.
- Att tillförsäkra ett effektivt informationsutbyte mellan de europeiska systemen för att hanteringen av gränsöverskridande tvister skall bli så snabb, effektiv och professionell som möjligt.
- Att säkerställa att de nationella systemen för utomrättslig tvistlösning i de olika länderna inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet tillämpar ett antal gemensamma minimigarantier.

5.4.4. OIM noterar de framgångar som nåtts med initiativet FIN-NET och håller med kommissionen om att nätverket FIN-NET måste övervakas så att kunskaperna om detta ökar och så att det blir effektivare. Man delar även kommissionens uppfattning att konsumenterna inom EU måste bidra på ett mer strukturerat och effektivt sätt till EU:s beslutsprocess när det gäller investerarskydd⁽⁴⁾. I detta syfte bör OIM under år

(1) Förordningen om internationella redovisningsstandarder (IAS)

- Direktivet om finansiella säkerhetsanordningar
- Direktivet om distansförsäljning av finansiella tjänster
- Direktivet om försäkringsförmedling
- Direktivet om finansiella konglomerat
- Direktivet om marknadsmissbruk

(2) IP/02/1607, IP/02/1209.

(3) KOM(2001) 736 slutlig, 7.12.2001: Rapport från kommissionen – Ekonomisk reform: Rapport om produkt- och kapitalmarknadernas funktion i gemenskapen.

(4) KOM(2002) 267 slutlig.

2003 undersöka möjligheterna att bidra till spridningen och användningen av nätverket FIN-NET på inre marknaden, t.ex. genom att identifiera hur det skulle kunna bli lättare för konsumenterna att använda nätverket.

5.5. Erkännande av yrkeskvalifikationer

Som redan påpekats är det mycket viktigt att man i samband med erkännande av yrkeskvalifikationer följer de målsättningar som läggs fast i Europaparlamentets och rådets direktivförslag ⁽¹⁾, samt även de förslag som EESK presenterat ⁽²⁾. Detta förutsätter

- 1) ett tydligare kodifierings- och förenklingsförfarande för befintliga direktiv rörande yrkeskvalifikationer och utbildningsintyg,
- 2) ökad medverkan från experter, på såväl EU- som medlemsstatsnivå, från representativa organ för olika branscher och yrken genom samråd på EU-nivå, och
- 3) bibehållande och fortsatt utveckling av mekanismer som visat sig vara effektiva för automatiskt erkännande av yrkeskvalifikationer.

Syftet med allt detta är att så snart som möjligt kunna svara mot den önskan som uttryckts av 83 % av småföretagen, 90 % av de medelstora och 92 % av de större företagen att verksamheten på inre marknaden skall styras av ett enda regelverk i stället för femton olika ⁽³⁾, att ökat stöd ges till medborgare, arbetstagare, utövare av fria yrken och företag som dagligen är beroende av eller verksamma på inre marknaden.

6. Huvudsaklig verksamhet oktober 2001 – december 2002

6.1. OIM har i nära samarbete med Europeiska kommissionen, Europaparlamentet och Regionkommittén försökt att i allt högre grad involvera det organiserade civila samhället i såväl medlemsstaterna som kandidatländerna i den betydande arbetsinsats det innebär för EU att försöka få till stånd en väl fungerande marknad utan handelshinder. Det råder bred enighet om att det endast är genom stora insatser på det kulturella och organisationsmässiga planet, det plan där samverkans effekterna från samtliga samhällsaktörer kan utnyttjas,

som det till slut kan bli möjligt att i samtliga stater få bort de rättsliga och administrativa hinder som står i vägen för förverkligandet av en väl fungerande inre marknad.

6.2. Som komplement och uppbackning till PRISM-projektet som lanserades den 1 januari 2001, och som det flitigt refererats till i detta yttrande, har OIM utarbetat ett antal yttranden på eget initiativ om olika gränsöverskridande och regionala frågor. I samband med detta arbete har man haft kontakt med företrädare för det organiserade civila samhället i ett antal olika medlemsstater (Frankrike, Sverige, Belgien, Spanien, Italien och Nederländerna) och i två kandidatländer (Ungern och Polen), samt även i länderna inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) vid deras möte i Oslo ⁽⁴⁾.

6.3. På särskild begäran från Europeiska kommissionens ordförande Romano Prodi har OIM dessutom utarbetat två yttranden om bättre och enklare lagstiftning ⁽⁵⁾. För närvarande håller OIM på att utarbeta ytterligare ett yttrande på eget initiativ ⁽⁶⁾.

Andra yttranden har behandlat frågor som "Konsekvenserna av elektronisk handel på inre marknaden", "Ömsesidigt erkännande på inre marknaden" och "Fri rörlighet för arbetstagare på inre marknaden".

7. OIM:s framtida uppgifter

Under 2003 skall OIM:s arbete främst vara inriktat på följande:

- Att bidra till förverkligandet av inre marknaden.
- Att stödja EU:s utvidgningspolitik.
- Att främja en förbättring av befintlig lagstiftning.

Det kommer sålunda att bli aktuellt att utarbeta yttranden om följande frågor:

- Förenkling
- Årlig översyn av inre marknaden
- Konsekvensanalys av effekterna för företag, arbetstagare och enskilda medborgare
- Samreglering

⁽¹⁾ KOM(2002) 119 slutlig, 7.3.2002.

⁽²⁾ EUT C 61, 14.3.2003, s. 67.

⁽³⁾ MEMO/02/231 av den 11 november 2002, som citerats tidigare.

⁽⁴⁾ Se OIM:s yttrande "EU-utvidgningens effekter på inre marknaden".

⁽⁵⁾ EGT C 125, 27.5.2002, s. 105–111; EGT C 14, 16.1.2001, s. 1–12.

⁽⁶⁾ INT/156 – CESE 1211/2002.

Observationsgruppen är dessutom väl införstådd med att de nya staternas anslutning, översynen av fördragen, EU:s ökade globala roll (Lissabon 2000), subsidiariteten, förenklingsarbetet och livsmedelssäkerheten kommer att utgöra prioriterade frågor under den närmaste tiden.

I samtliga dessa frågor, samt även i andra högaktuella frågor, har OIM redan utarbetat arbetsdokument, som OIM hänvisar till för ytterligare information.

Bryssel den 14 maj 2003.

8. Bilagor

Följande dokument bifogas:

- Yttranden som utarbetats av OIM från oktober 2000 till september 2002
- Hearingar och konferenser som anordnats av OIM från oktober 2000 till september 2002
- PRISM-rapporten av den 1 december 2002

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 40/94 om gemenskapsvarumärken"

(KOM(2002) 767 slutlig – 2002/0308 (CNS))

(2003/C 208/02)

Den 17 januari 2003 beslutade rådet att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Facksektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 4 april 2003. Föredragande var María Candelas Sánchez Miguel.

Vid sin 399:e plenarsession den 14 och 15 maj 2003 (sammanträdet den 14 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande enhälligt.

1. Inledning

1.1. Gemenskapsvarumärken ger ett enhetligt skydd på den europeiska marknaden och har ur juridisk synpunkt inneburit ett stort framsteg i förhållande till de nationella varumärkena. Förutom att systemen för att få ensamrätt till produkters och tjänsters kännetecken har förenklats, har de positiva effekterna för marknaden, konsumenterna och användarna ökat.

1.2. Gemenskapsvarumärkena har fått en viktig effekt på fullföljandet av EU:s inre marknad. Den fria rörligheten för varor har gynnats genom att gemenskapsprodukter och gemenskapstjänster identifierats. I och med att gemenskapens säkerhetsbestämmelser uppfyllts har det blivit lättare för

konsumenterna att förlita sig på vissa varumärken, även om de inte alltid kunnat göra det i samma utsträckning. Vi inser dock att det är positivt att gemenskapsmärket ger detta dubbla resultat: innehavarens ensamrätt till märket och identifikation av produkter och tjänster.

1.3. Tillsammans med Byrån för harmonisering inom den inre marknaden (hädanefter kallad byrån) har kommissionen följt upp gemenskapsvarumärkenas utveckling och följdverkningar, så att man kunnat förbättra förhållandena och effekterna för att få optimala resultat. Följaktligen har medlemsstaterna och de berörda organisationerna rådfrågats flera gånger.

1.4. Resultatet blev denna ändring av förordning 40/94⁽¹⁾, som dels leder till att byrån fungerar effektivare, dels till att systemet anpassas till de nya förhållandena när länder med olika rättssystem ansluter sig.

2. Förslagets innehåll

2.1. Den föreslagna ändringen är av formell karaktär. Det handlar om att rätta till brister som minskar effektiviteten hos de organ som inrättats genom förordning (EG) nr 40/94, och om formaliteter i samband med ansökningar om gemenskapsvarumärken. Det förekommer även andra ändringar som påverkar erkännandet och skyddet av ett visst kännetecken, och det är viktigt att se vilket resultat dessa ändringar kan få.

2.2. Förslagen till ändringar av formell karaktär kan delas in i tre grupper:

2.2.1. Ändringar som påverkar registret över gemenskapsvarumärken och som framför allt hänger samman med utvecklingen av processen för att godkänna ett kännetecken som gemenskapsvarumärke. Framför allt kan följande nämnas:

- Absoluta registreringshinder.
- Registreringshinder.
- Ingivande av ansökan.
- Omprövning av beslut som endast berör en part eller två parter.
- Återkallande av beslut.
- Fördelning av kostnaderna.
- Fortsatt behandling.
- Begäran om omvandling.
- Genkärsmål.

2.2.1.1. Bland dessa ändringar av formell karaktär finns två som får effekter utöver registreringsprocessen:

- Följder för det insolvensförfarande som gäller för innehavaren av ett gemenskapsvarumärke och som anpassas genom förordning (EG) nr 1346/2000⁽²⁾.

- Avdelad ansökan och registrering: Genom två nya artiklar förenklas och underlättas delning av ett gemenskapsvarumärke, så att det kan fungera som kännetecken för mer än en produkt eller tjänst.

2.2.2. Bland de ändringar som syftar till att förbättra överklagandenämnderna, och framför allt att förkorta tidsfristerna för överklagandena, kan följande nämnas:

- Byråns styrelse utser ledamöterna i överklagandenämnderna.
- En ordförande i en överklagandenämnd kan samtidigt vara direktör för överklagandeavdelningen.
- Beslut kan fattas av en enda ledamot i vissa fall.
- Överklagandenämnderna kan avgöra ärenden i utökad sammansättning.

2.2.3. Vissa avgifter som inte innebär några verkliga inkomster för byrån utan i stället komplicerar förfarandet avskaffas.

2.3. De övriga ändringarna rör följande två viktiga punkter:

2.3.1. Det blir möjligt även för medborgare eller hemmahörande i tredjeländer som inte är anslutna till Pariskonventionen eller Världshandelsorganisationen (WTO) att bli innehavare av gemenskapsvarumärken, under förutsättning att deras ursprungsländer tillämpar ömsesidighetsprincipen gentemot medlemsländerna.

2.3.2. Granskningssystemet avskaffas eftersom det inte ger gemenskapsvarumärket något verkligt mervärde.

3. Allmänna kommentarer

3.1. Kommittén är positiv till innehållet i de ändringar som föreslagits för förordning (EG) nr 40/94, eftersom de inte bara rör formaliteter utan innebär en genomgripande förändring, något som är nödvändigt för att anpassa administrationen av registret över gemenskapsvarumärken till de nya förhållanden som följer av EU:s utvidgning. Av denna orsak är det nödvändigt att yttra sig över de övriga teman som de sammantagna ändringarna enligt vår åsikt gäller.

⁽¹⁾ EGT L 349, 31.12.1994.

⁽²⁾ EGT L 160, 30.6.2000.

3.2. Innehavare av gemenskapsvarumärken

3.2.1. Större flexibilitet

Kommissionen vill öka flexibiliteten genom att avskaffa ömsesidighetskraven på innehavare av varumärken i tredje land som vill ansluta sig till ordningen med gemenskapsvarumärken. Förslaget gynnar i allmänna ordalag innehavare av varumärken och deras ombud, och ger dem möjlighet att återropa ett tidigare registrerat gemenskapsvarumärkes företrädare, att återkalla beslut i händelse av sakfel, att förlänga tidsfristerna för behandling i vissa fall eller att klargöra kostnaderna.

3.2.2. Eventuella svårigheter

Denna flexibilitet ligger inte i linje med innehavarens frihet att välja ett kännetecken. Detta problem kan uppstå när innehavaren av en ursprungsbeteckning eller geografisk beteckning vill registrera denna som ett gemenskapsvarumärke. Eftersom detta innebär ett absolut registreringshinder i enlighet med artikel 7, får en företagare på grundval av kriterier som ofta hänför sig till nationell nivå inte använda detta kännetecken ens när det är det som verkligen utmärker produkten eller tjänsten i fråga.

3.3. En aspekt som har orsakat tolkningssvårigheter och rättsliga beslut med olika innebörd är uttrycket "i mer än bara lokal omfattning" i artikel 8.4 i förordningen. I den nya rättsakten bör det tydligt framgå vad som avses med "lokal" i samband med denna föreskrift.

3.4. Rättsliga ombud

3.4.1. I kommissionens rapport behandlas ombudssystemet, och de nuvarande hindren för fri rörlighet av tjänster framstår tydligt. I enlighet med den fria rörligheten bör man på hela den inre marknaden göra det lättare för personer som fyller denna funktion att få tillträde till byrån. Förslaget ger möjlighet att förse professionella ombud med en handling utan krav på att deras bostadsort skall ligga i den medlemsstat där de har fått fullmakt att företräda intressen i samband med varumärken. Om de har fått auktorisation i någon av medlemsstaterna kan de därmed vara verksamma i samtliga medlemsstater.

3.4.2. Trots att ändringarna rörande ombudssystemet har förenklats, kommer de slutgiltiga detaljerna att fastställas av kommissionen när förordningen skall tillämpas. Kommittén

anser därför att det är svårt att yttra sig över förslaget, eftersom det saknas information om de nödvändiga kriterierna för att bli erkänd som ombud.

3.4.3. Under alla omständigheter anser vi att kommissionen bör analysera de nuvarande möjligheterna i några medlemsstater: särskilda prov, auktorisering på grundval av en särskild examen, gemensam förteckning för olika medlemsstater. Det bör framhållas att det för närvarande inte finns några enhetliga kriterier, och att det därför krävs ett ställningstagande från kommissionen.

3.4.3.1. En möjlighet vore att förutom tillämpningsföreskrifterna anta uppförandekoder, något som kommissionen föreslår och som skulle göra det möjligt för ombuden att ansluta sig frivilligt, utan att kostnaderna eller de administrativa förpliktelserna blir alltför betungande. På så sätt skulle en enhetlig tillämpning i alla medlemsstater kunna underlättas.

3.5. Enligt EESK:s mening är det viktigaste inslaget i den föreslagna reformen avskaffandet av granskningssystemet. Detta motiveras i fjärde skälet i ingressen med att granskningssystemet "inte ger systemet något verkligt mervärde utan snarare medför orimliga kostnader, förseningar och andra nackdelar för förfarandet".

3.5.1. Skillnaderna mellan de olika ländernas praxis och det faktum att vissa länder (Frankrike, Italien och Tyskland) för närvarande inte deltar i granskningssystemet skulle kunna vara ett skäl till att avskaffa det. Byrån för harmonisering inom den inre marknaden har endast begränsade kontakter med de nationella myndigheterna, och resultaten är inte alltid positiva eftersom det saknas en enhetlig norm för vad granskningen skall omfatta.

3.5.2. Å andra sidan skulle kostnaderna för granskningsrapporter fördubblas. Enligt byråns beräkningar kommer kostnaderna att öka från 270 till 592 euro per ansökan efter utvidgningen.

3.5.3. Trots de tidigare anmärkningarna vill kommittén uppmana kommissionen att beakta följande viktiga punkter:

- 1) De effekter som avskaffandet av granskningssystemet kan få för de små och medelstora företagen, i och med att deras möjlighet att hävda sitt varumärke genom rätten till invändningar begränsas.
- 2) Effekterna för konsumenterna i de fall då ett gemenskapsvarumärke kommer att finnas parallellt med nationella varumärken.

3.5.4. Till sist vill kommittén framhålla att man borde ha kunnat lösa frågan om avskaffande av granskningssystemet på ett mindre dramatiskt sätt. Man skulle till exempel ha kunnat överväga möjligheten att genomföra en granskning på frivillig väg, på begäran av sökanden, som också skulle stå för kostnaderna. EESK anser nämligen att de små och medelstora företagen diskrimineras i förhållande till de stora företagsgrupperna, som kan kosta på sig en privat granskning.

3.6. I artikel 77a i förordningen finns också en formulering som kan skapa onödiga missförstånd och som helt klart är överflödigt, nämligen "samt om det snarare ligger i allmänhetens intresse att handlingen korrigeras". Denna text bör strykas.

3.7. I artiklarna 127.2, 129.2 och 130.2 i förordningen bör man precisera att i alla fall där man nämner "endast en ledamot" gäller att denne "skall vara jurist". Det är inte logiskt att man ställer upp det rättmätiga kravet att ett organ är beslutsförmågt när minst en ledamot är jurist men att beslut kan fattas av "endast en ledamot" som inte är jurist, särskilt i överklagandenämnderna (art.130.2).

3.8. Ett tema som inte behandlas i översynen av förordningen om gemenskapsvarumärken är förhållandet mellan denna förordning och internationella avtal, i synnerhet Madridavtalet, som skulle kunna göra det möjligt för EU att få samma rättigheter som andra avtalsparter. För närvarande blockerar

rådet gemenskapens anslutning, som föreslogs 1996. Följden blir att gemenskapsvarumärket saknar internationellt skydd i förhållande till våra konkurrenter och därför förlorar i styrka på den internationella marknaden. Om gemenskapen ansluter sig kommer det dessutom att krävas en ny översyn av förordningen.

3.9. Slutligen bör det uppmärksammas att de största utmaningarna för gemenskapsvarumärket består dels i utvidgningen av den inre marknaden till 25 medlemsstater, vilket motiverar större personalresurser och materiella resurser till byrån, dels i utnyttjandet av ny teknik som kan användas i alla gemenskapsregister. Även om denna teknik underlättar tillgången till information i dessa register, får man inte försumma användningen av skyddssystem som kan garantera den rättsliga säkerheten för innehållet i registren.

4. Sammanfattningsvis vill vi upprepa att den flexibilitet som eftersträvas i förslaget inte får bli till men för gemenskapsvarumärkets rättsliga säkerhet, särskilt när det gäller de små och medelstora företagen. Det är anledningen till att EESK anser att strykningen av artikel 39 inte kan motiveras enbart med ekonomiska skäl. Dessutom har gemenskapsvarumärket ett mervärde, i och med att det stärker ett produktionssystem i enlighet med gemenskapens bestämmelser och normer, som ger de europeiska konsumenterna en garanti för produkternas och tjänsternas kvalitet.

Bryssel den 14 maj 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets direktiv om gemenskapsåtgärder för bekämpning av mul- och klövsjuka samt om ändring av direktiv 92/46/EEG"

(KOM(2002) 736 slutlig – 2002/0299 (CNS))

(2003/C 208/03)

Den 7 februari 2003 beslutade rådet att i enlighet med artikel 37.3 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 1 april 2003. Föredragande var Jean-Paul Bastian.

Vid sin 399:e plenarsession den 14 och 15 maj 2003 (sammanträdet den 14 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 100 röster för och 4 nedlagda röster.

1. Sammanfattning av grunddokumentet

1.1. Europeiska unionen har under de senaste åren drabbats av svåra epizootiska sjukdomar vars följder har chockat både uppfödarna och EU-medborgarna. Man har fortfarande mul- och klövsjukan, som under 2001 kraftigt minskade uppfödningen i vissa medlemsstater, i färskt minne. I förebyggande syfte föreslår därför kommissionen en ny gemenskapsram för att bekämpa mul- och klövsjukan.

1.2. Kommissionens förslag, som varit under utarbetande sedan 1998 och som blivit särskilt angeläget efter krisen 2001, presenteras som ett skydd mot spridning av en ny epidemi. Såväl kommissionen som de olika aktörerna inom djurhållningen är medvetna om att det inte finns någon enkel lösning när det gäller att bekämpa mul- och klövsjukan, med tanke på frågans komplicerade natur. Skyddets tillförlitlighet kommer också att bero på i vilken utsträckning parterna satsar på de åtgärder som föreslås.

1.3. Kommissionen ifrågasätter inte den aktuella politiken, som syftar till utslaktning av smittade eller smittbärande djur, men ser nödvaccinering som ett viktigare medel för utrotning vid en ny epidemi.

1.4. Kommissionen vill främja snabba insatser och omedelbara och effektiva kontrollåtgärder vid ett nytt utbrott av mul- och klövsjuka.

1.5. Åtgärder för att snabbt och noggrant kunna diagnostisera sjukdomen och identifiera det aktuella viruset föreslås. Dessutom föreslås ett referenslaboratorium för gemenskapen få till uppgift att samordna de olika nationella laboratorierna.

1.6. En noggrannare övervakning av djurtransporter och av användningen av produkter som skulle kunna vara smittbärande, samt en mer systematisk användning av nödvaccinering, skall ligga till grund för förebyggandet av smittospridning.

1.7. Tillämpningen av regionaliseringsprincipen, som innebär att strikta kontrollåtgärder kan genomföras i en avgränsad del av gemenskapen utan att unionens allmänna intressen hotas, är ett väsentligt kriterium för de åtgärder som föreslås.

1.8. Övervakningen av mul- och klövsjukan skall förenklas genom en snabb tillgång till antigenbanker. Dessutom skall angränsande tredjeländer som är smittade eller riskerar att smittas av mul- och klövsjuka bistås, särskilt genom nödleveranser av antigen och vacciner.

1.9. Förslaget till en ny gemenskapsram för att bekämpa mul- och klövsjukan innefattar mycket detaljerade nationella beredskapsplaner. Dessa skall regelbundet ses över mot bakgrund av resultaten från medlemsstaternas beredskapsövningar i realtid.

1.9.1. De nationella planerna skall inbegripa bestämmelser om användning av nödvaccinering och säkerställa att miljöskyddsaspekter beaktas vid ett utbrott. De skall också lägga grunden till ett nära samarbete mellan de behöriga veterinär- och miljömyndigheterna.

1.9.2. Kommissionen skall ha möjlighet att via Ständiga kommittén för livsmedelskedjan och djurhälsa ändra och anpassa vissa tekniska aspekter av bekämpningsåtgärderna.

2. Allmänna kommentarer

2.1. Kommittén anser att det krävs en ny gemenskapsram för att bekämpa mul- och klövsjukan. I sitt yttrande om "Förslag till rådets beslut om ändring av beslut nr 666/91/EEG om att inom gemenskapen upprätta beredskapslager av vacciner mot mul- och klövsjuka"⁽¹⁾ påpekade kommittén att hälsoskyddet för boskapsbesättningarna i EU är av största betydelse, och att den nya rättsliga grund som föreslagits av kommissionen för att bekämpa mul- och klövsjuka och som möjliggör effektivare och snabbare åtgärder förefaller ändamålsenlig.

2.2. I samtliga yttranden har kommittén framfört önskemål om att medborgarna skall ges tydlig och objektiv information om krisen. När det gäller mul- och klövsjuka är det viktigt att uppmärksamma att det rör sig om en djursjukdom som inte innebär några risker för människors hälsa. Missförstånd bör undvikas i samband med informationsåtgärder.

2.3. Man bör främja en hållbar djurhållning och ta hänsyn till EU-medborgarnas krav i fråga om djurs välbefinnande, till livsmedelsproduktionens och handelns utveckling samt till kravet på att bevara en väl fungerande inre marknad. En hållbar djurhållning bygger på en politik som värnar djurhälsan och tar till vara nya forskningsresultat och ny teknik.

2.4. Kontrollerna och veterinärsystemen i EU bör ses över och utvidgas. Mul- och klövsjukan som härjade 2001 gjorde detta tydligt.

2.4.1. Den snabba och omfattande utbredningen i EU av fallen av mul- och klövsjuka av typen Pan-Asia O under 2001 är utan jämförelse. Orsakerna till farsoten har inte kunnat klarläggas entydigt, men allt pekar på att illegal import av produkter som använts som djurfoder låg till grund för situationen.

2.4.2. Innan det fastställts vilket virus det rörde sig om och innan kontrollåtgärder införts spred det sig i Storbritannien och sedan vidare till Frankrike, Nederländerna och Nordirland. Utbrottet av mul- och klövsjuka och åtgärderna för att bekämpa sjukdomen fick mycket stora ekonomiska konsekvenser för de berörda regionerna. Lantbrukarna, olika sektorer inom livsmedelsproduktionen liksom turismen och ekonomin i övrigt tvingades bära kraftiga ekonomiska förluster.

2.4.3. Förebyggande vaccinering mot mul- och klövsjuka är förbjuden i EU sedan 1992, vilket ändrade den praxis som varit bruklig i de flesta medlemsländerna fram till dess, och man förordar en policy att "inte vaccinera". EU tar hänsyn till rekommendationerna från Internationella byrån för epizootiska sjukdomar (OIE). I rekommendationerna från OIE ingick alltför långa tidsfrister för att återupprätta statusen som "mul- och klövsjukefri" om det i fall av utbrott genomfördes nödvaccineringar (skyddsvaccineringar). Vid utbrottet tog inte rekommendationerna hänsyn till det aktuella vetenskapliga läget med avseende på tester för att skilja mellan vaccinerade och smittade djur. I maj 2002 ändrades OIE:s allmänna regler för djurhälsa. Ett land som har genomfört nödvaccinering i kombination med utslaktning av infekterade besättningar och serologisk övervakning efter vaccineringen med hjälp av test för påvisande av antikroppar mot icke-strukturella proteiner hos vaccinerade djur, skulle återfå status som område fritt från mul- och klövsjuka och smitta sex månader efter det sista utbrottet, eller efter det att vaccineringen är slutförd om detta ger ett tidigare datum.

2.4.4. EU:s hittillsvarande politik för att bekämpa mul- och klövsjuka har varit inriktad på att avliva såväl den smittade besättningen som de mul- och klövsjukemottagliga djur som möjligtvis kommit i kontakt med infektionshärden eller infekterade smittbärare eller som misstänktes ha blivit infekterade på annat sätt ("stamping out"-policy). Nödvaccineringar har varit en sista utväg.

2.5. Efter de chockartade erfarenheterna i de drabbade områdena måste man vid fastställandet av bekämpningsmetoder ta hänsyn till de sociala, psykologiska och miljömässiga följderna och till effekterna på ekonomin i dessa regioner.

2.5.1. Man måste främja metoder som gör det möjligt att mildra de direkta och indirekta följder som en systematisk utslaktningspolitik får för allmänheten, djurhållningen och övriga sektorer inom näringslivet.

2.5.2. Inom ramen för de politiska åtgärderna för att bekämpa mul- och klövsjuka bör man undvika massavlivningar av friska djur. Dessutom bör man begränsa effekterna på handeln i icke smittade områden på nationell, europeisk och internationell nivå.

3. Särskilda kommentarer

3.1. Förebyggande av sjukdomen

3.1.1. Kommittén stöder kommissionens åsikt att förebyggande åtgärder är nödvändiga för att undvika att mul- och klövsjuka sprids. Det krävs förebyggande åtgärder för att mul- och klövsjukevirus inte skall spridas till gemenskapens territorium och boskapsbesättningar från grannländerna eller

⁽¹⁾ EGT C 368, 20.12.1999.

genom import av levande djur eller produkter av animaliskt ursprung. Import av levande djur eller produkter av animaliskt ursprung från länder där mul- och klövsjuka är endemisk utgör den största risken för att sjukdomen skall införas. Kommittén stöder kommissionens senaste förslag som syftar till att skärpa reglerna för privatimport av kött- och mjölkprodukter till EU, som trädde i kraft den 1 januari 2003.

3.1.2. Det är viktigt att införa effektiva och anpassade översyns- och kontrollsystem vid gränserna. Ett system för information om utbrott av mul- och klövsjuka i andra delar av världen bör utarbetas, och man bör se till att redan befintliga regler tillämpas. Kommittén anser därför att alla OIE-medlemsstater omedelbart bör anmäla utbrott av mul- och klövsjukan och informera om de åtgärder som vidtagits för att komma till rätta med situationen.

3.1.3. Det krävs en effektivare övervakning av djurtransporterna i EU och mellan olika djurhållningsanläggningar. Den bör bygga på principerna om biosäkerhet, en riskbedömning och ett förbättrat system för identifiering av djuren, särskilt av får, getter och svin.

3.1.4. För att förebygga epizootiska sjukdomar måste man iakttä god hygien på anläggningarna och i samband med djurtransporter.

3.1.5. Kommittén vill framhålla att det är viktigt att inrätta instrument för att sprida information och att genomföra tekniska utbildningsåtgärder för att öka kunskapen om epizootiska sjukdomar och förbättra sjukdomsbekämpningen. Jordbrukare och veterinärer bör delta i dessa åtgärder, som bör anordnas i samarbete med angränsande medlemsstater. Kommissionens förslag på detta område (bilaga XVII) bör utvecklas. För att man skall kunna föra en effektiv djurhälsopolitik bör det dessutom upprätthållas en veterinärmedicinsk sakkunskap på hög nivå på landsbygden. Kommissionens förslag avseende bland annat den gemensamma jordbrukspolitiken och regionalpolitiken bör utvärderas på basis av dessa krav.

3.2. Åtgärder som bör vidtas vid ett utbrott av mul- och klövsjuka

3.2.1. Kommittén stöder kommissionen när man vill främja snabba insatser och omedelbara och effektiva kontrollåtgärder vid ett nytt utbrott av mul- och klövsjuka.

3.2.2. Kommittén ställer sig bakom de förslag som syftar till att stegvis införa åtgärder med hänsyn till sjukdomars utbredning, och ställer sig positiv till att medlemsstaternas

territorium regionaliseras till en eller flera restriktionszoner och en fri zon. Kommittén stöder den skillnad som görs mellan tillfälliga bekämpningszoner, skyddszoner och övervakningszoner. Avgränsningen av zonerna grundar sig på en noggrann epidemiologisk bedömning av djurhälsostatusen.

3.2.3. Kommittén välkomnar de åtgärder som kommissionen föreslår för att snabbt och noggrant kunna diagnostisera sjukdomen och identifiera det aktuella viruset. Kommittén ser positivt på att man inrättar ett gemensamt referenslaboratorium med uppgift att samordna de nationella laboratoriernas åtgärder.

3.2.4. Kommittén instämmer i att de laboratorier och de strukturer som har en vetenskaplig sakkunskap på området för diagnostisering av mul- och klövsjuka måste bibehållas.

3.2.5. Kommittén noterar det tillvägagångssätt som syftar till att kombinera gemenskapens politik för bekämpning av mul- och klövsjuka genom en systematisk utslaktning av smittade eller smittbärande besättningar (i vissa fall av effektivitetsskal) med nödvaccinering.

3.2.6. Kommittén välkomnar att nödvaccineringen har fått en viktigare roll i gemenskapens politik för bekämpning av mul- och klövsjuka och att flexibilitet tillämpas på lokal nivå. Det är viktigt att besluten fattas i nära samråd med alla partner i produktionskedjan. Därför uppmanar kommittén kommissionen att, i samråd med OIE:s partner, arbeta för en uppmjukning och harmonisering av bestämmelserna om väntetid för återställande av den tidigare exportstatusen för vaccinerade djur. OIE-riktlinjerna beträffande väntetiden bör kontinuerligt justeras i enlighet med de senaste forskningsresultaten.

3.2.7. Kommittén vill framhålla att det är nödvändigt att ta hänsyn till EU-medborgarnas värderingar i fråga om etik och djurs välbefinnande i samband med EU:s politik för att bekämpa mul- och klövsjuka.

3.2.8. Kommittén instämmer i åsikten att det är nödvändigt att fastställa överskådliga och effektiva förfaranden för att säkerställa tillgång till antigenet utan onödigt dröjsmål. Att inrätta ett gemensamt referenslaboratorium med uppgift att bland annat informera kommissionen och medlemsstaterna om behoven av vaccin och antigen är ett viktigt förslag. När det finns hot mot djurhälsan i EU anser kommittén att det är viktigt att ge angränsande länder snabb tillgång till gemenskapslagren av antigen och vacciner.

3.2.9. Kommittén stöder kommissionens förslag som syftar till att förhindra att smittan sprids genom att så snart ett sjukdomsfall inträffar noggrant övervaka djurtransporter och användning av produkter som kan antas vara smittbärande. Kommittén anser att sperma, ägg och embryon som tas från djur av mottagliga arter som är smittade bör omfattas av restriktioner.

3.2.10. Kommittén stöder förslaget att i nödvändiga fall vidta bekämpningsåtgärder inte bara beträffande smittade djur av mottagliga arter, utan också smittbärande djur av arter som inte är mottagliga för sjukdomen, särskilt fjäderfä, men som kan sprida viruset mekaniskt.

3.2.11. Kommittén instämmer med kommissionen i att rengöring och desinfektion bör ingå som en väsentlig del i gemenskapsbestämmelserna för bekämpning av mul- och klövsjuka.

3.2.12. Kommittén vill främja en klar och tydlig information till EU-medborgarna i anslutning till de förebyggande åtgärderna. Kommittén konstaterar därför med tillfredsställelse att Ständiga kommittén för livsmedelskedjan och djurhälsa kan besluta att tidigare än nu är möjligt (sex månader efter förebyggande vaccinering) återge en medlemsstat som drabbats av utbrott av mul- och klövsjuka dess tidigare exportstatus, om det efter bekämpning och omfattande undersökningar i skydds- och övervakningsområdet framgår att mul- och klövsjukesviruset inte längre är aktivt.

3.2.13. Kommittén anser att kommissionen av effektivitets-skäl bör ha möjlighet att via Ständiga kommittén för livsmedelskedjan och djurhälsa ändra och anpassa vissa tekniska aspekter av bekämpningsåtgärderna.

3.2.14. Kommittén ställer sig positiv till att regionaliseringsprinciperna tillämpas på kontrollåtgärderna i enlighet med kommissionens förslag, eftersom denna tillämpning gör det möjligt att genomföra strikta bekämpningsåtgärder i en viss del av gemenskapen utan att gemenskapens allmänna intressen hotas. Det bör påpekas att regionaliseringsprinciperna bör tillämpas ömsesidigt av våra handelspartner i enlighet med ingångna veterinäravtal.

3.3. Beredskapsplaner

3.3.1. Kommittén stöder kommissionens förslag om att varje medlemsstat skall utforma en beredskapsplan där det tydligt anges vilka nationella åtgärder som fordras för att upprätthålla en hög grad av medvetenhet om och beredskap inför mul- och klövsjuka, och vi anser att de krav som ställs

är relevanta. Det bör inrättas system för information om epizootiska sjukdomar, och i samband med en kris måste ett snabbt informationsutbyte mellan de olika berörda instanserna säkerställas.

3.3.2. Kommittén understryker att det är viktigt med åtgärder i form av beredskapsövningar för att bekämpa epizootiska sjukdomar. Sådana övningar bör hållas åtminstone en gång per år, och de bör bland annat inbegripa jordbrukare och veterinärer. Kommittén stöder förslaget att man skall uppmuntra medlemsstaterna att organisera och genomföra sådana övningar inom ramen för gränsöverskridande program.

3.3.3. En regelbunden översyn av medlemsstaternas beredskapsplaner mot bakgrund av resultaten från beredskapsövningar i realtid bör ske oftare. Kommissionen bör på plats kontrollera att de nationella planerna är tillräckliga och att de genomförs effektivt. Vidare bör man utföra en kontroll av situationen med avseende på personalen och på veterinäranstalternas beredskap. Kommissionens samordnande funktion bör stärkas genom att man inrättar ett gemenskapsinstrument för samordning.

3.3.4. Kommissionens ingripande i fråga om utarbetande, kontroll och genomförande av beredskapsplanerna betraktas som positivt.

3.3.5. Kommittén anser att medlemsstaterna skall ha frihet att vidta strängare åtgärder på det område som omfattas av detta direktiv, och vi välkomnar kommissionens förslag i denna fråga. Kommittén ställer sig i synnerhet bakom att medlemsstaterna skall få vidta ytterligare nationella åtgärder som anses nödvändiga och proportionerliga för att förhindra spridning av mul- och klövsjukesvirus, med hänsyn tagen till särskilda förhållanden i det berörda området när det gäller epidemiologi, djuruppfödning, handel och sociala villkor.

3.3.6. Det krävs detaljerade bestämmelser avseende bortskaffandet av djurkroppar. Operativa planer bör utarbetas på lokal nivå och ta hänsyn till de lokala samhälls-, miljö- och folkhälsoförhållandena.

3.4. Forskning och utveckling

3.4.1. Den vetenskapliga forskningen, och särskilt den tillämpade forskningen, är en avgörande faktor för att förebygga spridningen av epizootiska sjukdomar. Det är viktigt att upprätthålla en hög kunskapsnivå i fråga om djursjukdomar. Allmänheten i EU bör kunna lita på att politiken för att bekämpa mul- och klövsjuka utvecklas i takt med de framsteg som görs inom forskning och teknik när det gäller att framställa nya vacciner och utveckla nya försöksmetoder.

3.4.2. Forskningen bör uppmuntras och ges tillräckligt ekonomiskt stöd, särskilt när det gäller markörvaccin och differentierade serologiska tester. Kommittén uppmanar kommissionen att föra ut ett kraftfullt budskap i denna riktning för att markera sin vilja att främja den europeiska forskningen och låta tredje land ta del av den frukt den bär.

3.4.3. Forskningsresultaten bör utväxlas, spridas och användas på fältet. För att kunna uppfylla denna målsättning krävs det effektiva nätverk för kommunikation, informations-spridning och utbildning.

4. Ersättning

4.1. Djurhållningen är av grundläggande betydelse för EU. Den kräver stora investeringar och är utsatt för åtskilliga risker och olika osäkerhetsfaktorer. Av denna anledning är det i samband med förluster nödvändigt att höja ersättningen till de europeiska uppfödarna i enlighet med kriterier som gäller i hela unionen. Detta gäller särskilt i de fall då djur avlivas. Det bör utbetalas ersättning för de förluster som drabbat jordbruksföretagen (inklusive indirekta förluster på grund av att utrymmen töms för sanering), förädlingsindustrin, livsmedelsföretagen och hela livsmedelsproduktionskedjan.

Bland annat bör det utgå ersättning för förluster på grund av problem med att saluföra varor i de områden där transporten av djur och varor är begränsad. Det finns ett uppenbart behov av att inrätta en gemenskapsfond för ersättning av förluster i samband med allvarliga kriser.

5. Slutsatser

5.1. Kommittén välkomnar kommissionens förslag till åtgärder för att bekämpa mul- och klövsjukan och dess spridning. Inom ramen för nuvarande veterinära, ekonomiska (för hela landsbygdsekonomin), miljömässiga och etiska ramvillkor bör kommissionen eftersträva en optimal politik.

5.2. För att förebygga nya kriser vill kommittén uppmana kommissionen att lägga tyngdpunkten på tillämpad forskning på djurhälsoområdet. En hög kunskapsnivå och ett dynamiskt nätverk av europeiska forskare utgör hörnstenen i en effektiv förebyggande politik. Det är också viktigt att sprida, tillämpa och förmedla forskningsresultaten inom djurhållningen.

5.3. Så fort nya vetenskapliga rön finns tillgängliga bör gemenskapens politik för bekämpning av mul- och klövsjuka anpassas till dessa, i synnerhet om man därigenom kan undvika utslaktning och i stället prioritera vaccinering.

Bryssel den 14 maj 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet – Mot en strategi för att skydda och bevara den marina miljön"

(KOM(2002) 539 slutlig)

(2003/C 208/04)

Den 2 oktober 2002 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda meddelande.

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som ansvarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 1 april 2003. Föredragande var María Candelas Sánchez Miguel.

Vid sin 399:e plenarsession den 14 och 15 maj 2003 (sammanträdet den 14 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 103 röster för och 3 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1. Ett av många teman i det sjätte åtgärdsprogrammet för miljön är att skydda och bevara den marina miljön i syfte att främja såväl en hållbar användning av haven som skyddet av dem. I dagsläget är det uppenbart att de enskilda åtgärder som vidtagits på havsmiljöområdet inte har fått avsett resultat. Det kan konstateras att många av de hot som identifierades i samband med att det sjätte åtgärdsprogrammet för miljön utarbetades faktiskt har blivit verklighet, och detta med konsekvenser som överträffar de värsta farhågorna.

1.2. Prognoserna om en minskad eller utarmad biologisk mångfald liksom förlusterna av livsmiljöer på grund av hamnanläggningar och ökade utsläpp av farliga substanser och näringsämnen nödvändiggör tillsammans med andra inslag som inte alltid beaktas fullt ut (till exempel havstransporter och fiskeri) en samordning av alla sektorer som påverkar den marina miljön. Detta är en förutsättning för att en övergripande politik som minskar och hejdar försämringen av våra hav skall kunna utformas.

1.3. För det första bör samordningen av de olika politiska åtgärder som påverkar den marina miljön planeras på gemenskapsnivå. Det geografiska området bör begränsas till de hav och oceaner som ingår i gemenskapens eller kandidatländernas territorialvatten, samtidigt som potentiella konsekvenser av undertecknade internationella avtal och överenskommelser givetvis måste beaktas.

1.4. Därigenom kan strategin för bevarande och skydd av den marina miljön även fortsättningsvis utgöra en del av gemenskapens strategi för hållbar utveckling, vilket möjliggör ekonomisk och social tillväxt samtidigt som miljön kan skyddas.

1.5. På internationellt plan måste slutsatserna från Johannesburgstoppmötet beaktas ⁽¹⁾. Detta gäller särskilt de slutsatser som hänvisar till kapitlen om oceaner och hav, fiskeri, föroreningar av havet och forskning. Följande slutsatser är de viktigaste:

- Senast 2010 skall strategin som baseras på ekosystem ha införts, med beaktande av Reykjavikdeklarationen om ansvarsfullt fiske och av beslut 5/6 av konferensen med avtalsslutande parter i konventionen om biologisk mångfald.
- Kapitel 17 i Agenda 21 om inrättande av en handlingsplan för en hållbar utveckling av oceaner, hav och kuster skall tillämpas.
- En mekanism för samordning mellan alla FN-organ skall inrättas.
- Fiskbestånden skall bevaras eller återställas till en nivå som kan ge största möjliga fångst som är hållbar på lång sikt. Man skall snarast försöka uppnå de mål som gäller utfiskade bestånd, om möjligt senast 2015.
- FAOs uppförandekod för ett ansvarsfullt fiske från 1995 skall tillämpas.
- FAOs plan för förvaltning av fiskekapaciteten skall införas senast 2005, och planen för att förhindra illegalt fiske senast 2004.

⁽¹⁾ Världsmötet om hållbar utveckling i Johannesburg, Sydafrika, den 16 augusti till 4 september 2002. Kapitel I-IV.

- Samordningen skall förbättras mellan stödgivare och partnerskap i avsikt att öka den nationella, regionala och lokala kapaciteten att utveckla infrastrukturen och en integrerad förvaltning av fiskebestånden.
- Stöd skall ges till utvecklingen av ett hållbart vattenbruk.
- Det globala handlingsprogrammet (UNEP-GPA) och Montrealdeklarationen om skydd av den marina miljön mot landbaserade verksamheter skall tillämpas. Under perioden 2002–2006 skall särskild tonvikt läggas på kommunalt avloppsvatten samt på förändringar och förlust av livsmiljöer.
- Utökade åtgärder skall vidtas när det gäller internationella sjötransporter av radioaktivt material, radioaktivt avfall och utbränt kärnbränsle.
- Det vetenskapliga och tekniska samarbetet skall förbättras, och en process skall införas för regelbunden information till FN om tillståndet i den marina miljön.

1.6. Man får dock inte glömma att EU:s mål och insatser på miljöområdet är bättre definierade och mer långtgående än många av förslagen från Johannesburgstoppmötet. EU bör därför utgöra en drivkraft för de åtgärder som beskrivits ovan, så att Kyoto- och Göteborgsavtalen uppfylls.

1.7. Med detta meddelande inleds en diskussion om en strategi för att skydda och bevara den marina miljön i Europeiska unionen. Syftet är att påverka både den europeiska och internationella nivån så att alla slutsatser som dras får en multiplikatoreffekt. Vi får inte sitta överksamman i en situation där den marina miljön försämras. Åtgärder inom en sektor eller på nationellt plan är inte tillräckliga; dessa måste utgöra en del av en europeisk och internationell strategi.

2. Innehållet i meddelandet

2.1. Tillståndet i den marina miljön är till stora delar okänt för gemenskapens myndigheter. Avsaknaden av en övergripande angreppsmetod, baserad på alla åtgärder som berör den marina miljön, innebär för kommissionens vidkommande att det behövs en inventering av all tillgänglig information. Denna information skulle sedan kunna användas till att skapa en databas som grund för en tematisk strategi.

2.2. Bland tillgänglig information om miljöns kvalitet i haven och oceanerna finns bland annat följande:

- Regionala havskonventioner ⁽¹⁾.
- Rapporter från Europeiska miljöbyrån.
- Information om den biologiska mångfalden, hämtad från översynen av den gemensamma fiskeripolitiken ⁽²⁾; anläggningsarbeten i havsområden; eutrofiering av vatten; transporter och utsläpp av olja, osv.

2.3. Den andra sidan av ekvationen är den gällande lagstiftningen på miljöskydds- och naturvårdsområdet. Här skall en distinktion göras mellan gemenskapens normer och internationell rätt. De förstnämnda ⁽³⁾ innefattar – i generella termer – ramdirektivet om vatten ⁽⁴⁾; direktiven om livsmiljöer ⁽⁵⁾ och fåglar ⁽⁶⁾; IPCC-direktivet ⁽⁷⁾; och – mer specifikt – de direktiv som rör rening av avloppsvatten, badvatten, normer för sjötransporter, gemensamma jordbrukspolitiken osv.

2.4. Den internationella rätten fastläggs genom konventioner som reglerar generella aspekter, t.ex. skydd av den marina miljön, och konkreta aspekter, t.ex. skydd av marina arter, hinder mot föroreningar genom utsläpp av farliga ämnen, beständiga oljeföroreningar, osv. De viktigaste konventionerna är OSPAR-konventionen ⁽⁸⁾, Helsingforskonventionen ⁽⁹⁾ och Barcelonakonventionen ⁽¹⁰⁾.

2.5. Det finns endast begränsade upplysningar om den befintliga lagstiftningens effekter, eftersom dessa vanligen visar sig först på lång sikt och eftersom det inte förekommer någon nationell övervakning av tillståndet i den marina miljön i de egna territorialvattnen. Kommissionen beskriver situationen ur två perspektiv:

- Brister i den tillgängliga informationen.
- En översyn av befintlig verksamhet i fråga om övervakning, bedömning, rapportering och datahantering samt forskning ⁽¹¹⁾.

⁽¹⁾ I bilaga I finns information hämtad ur dessa konventioner.

⁽²⁾ KOM(2002) 181 slutlig (EUT C 85, 8.4.2003).

⁽³⁾ Se förteckningen i bilaga 2.

⁽⁴⁾ Direktiv 2000/60/EG (EGT L 327, 22.12.2000).

⁽⁵⁾ Direktiv 92/43/EEG (EGT L 206, 22.7.1992).

⁽⁶⁾ Direktiv 79/409/EEG (EGT L 103, 25.4.1979).

⁽⁷⁾ Direktiv 96/61/EG (EGT L 82, 22.3.1997).

⁽⁸⁾ Konventionen för skydd av den marina miljön i nordöstra Atlanten.

⁽⁹⁾ Helsingforskonventionen om skydd av Östersjöns marina miljö.

⁽¹⁰⁾ Konventionen om skydd av Medelhavet mot föroreningar.

⁽¹¹⁾ Bilaga 3.

2.6. Mot bakgrund av att framtidsutsikterna är mycket mörka föreslås ett antal mål för varje särskild aspekt av den marina miljön. Generellt fastslås att den marina strategin bör utgöra ett bidrag till gemenskapens strategi för hållbar utveckling. Såsom anges i det sjätte åtgärdsprogrammet för miljön bör strategin främja en hållbar användning av haven och bevara de marina ekosystemen, inklusive havsbottnar, flodmynningar och kustområden, och speciellt uppmärksamma platser som är särskilt värdefulla för den biologiska mångfalden.

2.6.1. De konkreta målen rör följande:

- Minskad biologisk mångfald och förluster av livsmiljöer (tre mål ställs upp i syfte att hindra försämringar av den biologiska mångfalden).
- Farliga ämnen (ett mål).
- Eutrofiering (ett mål).
- Radionuklider (ett mål).
- Beständiga oljeföroreningar (ett mål).
- Avfall (ett mål).
- Sjötransport (ett mål).
- Hälsa och miljö (ett mål).
- Klimatförändringar (tre mål).
- Förbättra kunskapsbasen.

2.7. Kommissionen föreslår 23 åtgärder i syfte att uppnå de föreslagna målen genom förebyggande insatser och tillämpning av försiktighetsprincipen. Alla baseras på åtgärder inom ramen för befintlig lagstiftning och syftar främst till att bevara den biologiska mångfalden genom införande av särskilda naturskyddsområden och regionala förvaltningsplaner för vatten i enlighet med de regionala havskonventionerna.

2.8. Det bör noteras att några av de föreslagna åtgärderna särskilt syftar till att förbättra samordningen och samarbetet inte bara på gemenskapsnivå utan även på internationellt plan. Här skall förslaget till samarbete mellan alla organ som verkar för att skydda den marina miljön inom ramen för FN och Agenda 21 framhållas.

2.9. Förbättringen av kunskapsbasen är i dagsläget en av de åtgärder som har kommit längst. Bland annat har en tidsplan

fastställts för utformning av övervakningsförfaranden i linje med ramdirektivet för vatten.

3. Allmänna kommentarer

3.1. EESK ser positivt på kommissionens förslag, eftersom det innebär början på en diskussion mellan alla aktörer som verkar för att skydda och bevara den marina miljön. De allvarliga olyckor som leder till förorening av vårt havsvatten blir dock allt vanligare. Det är därför på sin plats att kräva ett större politiskt åtagande när det gäller medlemsstaternas tillämpning av den nuvarande lagstiftningen, och att verkligen utkräva ansvar av alla dem som orsakar skadorna.

3.2. När det gäller meddelandets innehåll vill vi påpeka att både principerna – som kommittén i stor utsträckning stöder – och samordning av de olika politikområden som påverkar en miljö – i detta fall den marina miljön – redan har framhållits i åtskilliga av kommitténs yttranden. Vi inser att gemenskapens strategi för hållbar utveckling förutsätter en enhetlig tillämpning av denna politik. Det är dock ingen idé att fortsätta lagstifta ifall de behöriga myndigheterna inte tillämpar och kontrollerar bestämmelserna. Befogenhetsfördelningen mellan myndigheterna får inte leda till att det uppstår luckor i lagstiftningen och att efterlevnaden av bestämmelserna blir bristfällig.

3.3. Granskningen av de olika målen visar att det oftast är frågan om att tillämpa befintlig lagstiftning, analysera och bedöma verkningarna av olika ämnen och annan påverkan på den marina miljön, observera och studera andra effekter etc. Kommittén är positiv till en "ekosystembaserad strategi", så länge det innebär att man använder nya metoder, men faktum är att det inte framgår vad denna strategi består i. Det är nödvändigt att veta detta för att kunna bedöma om den strategi som lagts fram (mål och insatser) är förenlig med den ekosystembaserade strategin⁽¹⁾. Det räcker att konstatera att det finns 33 ekosystem i Medelhavet och de påfrestningar och den påverkan de utsätts för varierar stort med det geografiska läget.

⁽¹⁾ Konferensen med de aktörer som berörs av kommissionens förslag hölls den 4–6 december 2002 i Køge, Danmark. Detta begrepp definierades då som heltäckande förvaltning av mänskliga aktiviteter, med utgångspunkt i de bästa tillgängliga vetenskapliga rönerna om ekosystemet och dess dynamik. Syftet är att kartlägga påverkan på de marina ekosystemens tillstånd och agera för att åstadkomma ett hållbart utnyttjande av ekosystemets tillgångar och tjänster samtidigt som dess integritet bevaras. Den ekosystembaserade strategin är dessutom den viktigaste ramen för åtgärder under konventionen om biologisk mångfald. En sådan strategi för den marina miljön och kustmiljön är fortfarande under utveckling.

3.4. Sammanfattningen av strategin begränsas till en fortsättning av de riktlinjer som redan fastställts och den verksamhet som påbörjats. Precis som när det gäller mycket annan miljöpolitik kan resultatet formuleras på följande sätt: "Miljöskyddet tar ett steg framåt samtidigt som miljötillståndet tar två steg bakåt". Med utgångspunkt i detta begränsar sig de föreslagna insatserna till följande:

- Följa befintliga direktiv och/eller anpassa dem.
- Bedöma, studera, analysera och observera.
- Samordna konventioner och rapporter.

3.5. Det är eventuellt nödvändigt att utforma en ny strategi. Bland de möjligheter som bör utforskas kunde man lägga särskild vikt vid effektivitet, betraktad som EU:s verkliga kapacitet att påverka den marina miljön. Man bör då bedöma följande:

- De rättsliga instrumenten (de som är bindande och obligatoriska, eller bara överenskommelser och konventioner).
- De ekonomiska instrumenten (handelsavtal, finansieringsprogram som riktar sig till tredje land).

3.6. På detta sätt skulle man kunna vidta åtgärder på olika områden, till exempel följande:

- Område 1. Kustvatten, det vill säga medlemsstaternas territorialvatten, där inflytandet i form av reglerings-, övervaknings- och påföljdskapacitet är totalt och där det redan finns flera bestämmelser på gemenskaps- och medlemsstatsnivå.
- Område 2. Vatten och hav i områden där EU har stort inflytande (tvåhundra sjömil), antingen därför att de ingår i dess territorialvatten eller därför att de omfattas av politiska eller ekonomiska förhållanden som EU kan påverka.
- Område 3. Vatten och hav där EU:s inflytande är svagt eftersom det gäller internationella vatten (gemenskapsflottans fångstplatser och områden som är turistmål för EU-medborgare).

3.7. När man granskar den gemenskapslagstiftning som rör påverkan på den marina miljön, upptäcker man åtskilliga luckor i miljöskyddsåtgärderna. Vissa åtgärder håller för närvarande på att ändras och andra tillämpas inte, eftersom det föreligger ett moratorium för ikraftträdandet och många medlemsstater är negativa ⁽¹⁾. I andra fall dröjer införlivandet i den nationella lagstiftningen och därmed tillämpningen.

3.8. Havskonventionerna spelar en viktig roll i meddelandet, som bör sättas i relation till och delvis ersättas med lagstiftningsinitiativ från EU. Dessa internationella avtal är fortfarande begränsade, särskilt när det gäller verkliga skyldigheter. Avtalen har stor betydelse när man utformar mål och involverar heterogena länder etc., men det saknas möjligheter till påföljder i de fall då enskilda stater bryter mot konventioner som inte är införlivade i deras lagstiftning. Möjligheterna att anpassa avtalen till vetenskapliga, tekniska och sociala framsteg är också mycket begränsade, eftersom förfarandena för utformning, ratificering och ikraftträdande är så omständliga.

3.9. När det gäller de internationella konventionerna bör man framhålla deras begränsningar. Dels är deras tillämpning geografiskt begränsad, i och med att de endast omfattar oceaner och hav som ligger inom medlemsländernas och i bästa fall några av de omkringliggande ländernas jurisdiktion, och det går inte att skydda andra områden där gemenskapen har intressen, t.ex. de fångstplatser i den afrikanska delen av Atlanten som används av europeiska företag. Dels är konventionerna endast i viss utsträckning bindande, eftersom parterna inte kan tvingas till efterlevnad, och de är därför inte helt effektiva.

3.9.1. Kommittén konstaterar att effekterna är begränsade, men anser trots detta att EU måste fortsätta utvecklingen av sin miljöpolitik inom de internationella konferenserna och organen, och på så sätt hävda sin modell för hållbar utveckling.

3.10. De föreslagna målen bör utökas på åtminstone följande tre viktiga punkter:

- Förebyggande av allvarliga olyckor med miljökonsekvenser för havsvattnet, både sådana som sker på land och sådana som sker till havs och omfattas av direktiv (Seveso II, Erika).
- Reglerat utnyttjande av kustområdena i enlighet med vad som fastställs i ramdirektivet om vatten (stadsplanering, infrastruktur och därmed sammanhängande ekonomisk verksamhet samt hantering av avloppsvatten).
- Internationella sjötransporter och tillämpning av tvivelaktiga rättsliga metoder, t.ex. "bekvämlighetsflagg", som till stor del är orsaken till de rådande missförhållandena på detta område och till de allvarliga miljöeffekterna som blir följden (utsläpp, olyckor, transport av farliga produkter utan garantier, användning av giftiga ämnen i den marina miljön).

⁽¹⁾ Reformen av den gemensamma fiskeripolitiken, KOM(2002) 181 slutlig – EUT C 85, 8.4.2003.

3.11. De övriga målen i meddelandet är mycket ambitiösa och utan tvivel rimliga i förhållande till det övergripande målet (hållbart utnyttjande av havet och bevarande av dess ekosystem). Emellertid överensstämmer varken åtgärderna eller tidsplanen helt och fullt med målen.

3.12. De 23 åtgärder som är knutna till de 14 målen är inte av någon särskilt innovativ karaktär och saknar faktorer som kan stödja införlivandet. Hörnstenen i det ramdirektiv om vatten (RDV) som denna politik bygger på är "god vattenstatus".

3.13. Många åtgärder är inte knutna till någon tidsfrist för genomförande, och när det finns tidsfrister är de så väl tilltagna att åtgärderna knappast kan få önskat resultat. Ett undantag utgörs av vissa analyser (för år 2004 planeras undersökningar om förhållandet mellan OSPAR-konventionen i relation till radioaktiva ämnen, om strategin för att eliminera oljeutsläpp från olika källor samt om avfall).

Som ett exempel kan man nämna tidsfristerna för att minska de ständiga oljeföroreningarna.

— År 2010 för att uppfylla de tidsfrister som gäller utsläpp.

— År 2020 för att komma till rätta med utsläppskällorna.

Denna försening är obegriplig med tanke på att det med tillgänglig teknik nu är möjligt att upptäcka och lokalisera olagliga utsläpp från fartyg i realtid (med satelliter av ENVISAT-typ).

3.14. När det gäller bedömningen av gemenskapsdirektivens effekter förekommer det olika åsikter och uppfattningar om havens tillstånd inom EU. Indikatorerna på den marina miljöns status visar inga betydande framsteg, utan i många fall tvärtom en tillbakagång. Fiskenivån i Medelhavet visar på överfiske i kustfiskeområdena, fiskodlingarna är inte miljövänliga etc.

3.15. Denna tillbakagång sker trots de många direktiv som syftar till att reglera förvaltningen och utnyttjandet av havsvattnen. Det är därför lämpligt att bedöma effekterna av gemenskapslagstiftningen, så att man kan komma till rätta med orsakerna till misslyckandet och vidta konkreta åtgärder för större effektivitet. Det är nödvändigt att alla berörda parter deltar i denna bedömning (miljöorganisationer, fackföreningar, näringslivet) och att det avsätts tillräckliga ekonomiska, vetenskapliga och tekniska resurser för detta. Europeiska miljöbyrån har här en viktig roll att spela.

4. Förslag till nya åtgärder som bör övervägas i syfte att skydda och bevara den marina miljön

4.1. EESK anser att det är nödvändigt att utöka åtgärderna, eftersom de händelser som inträffat sedan meddelandet utarbetades tydligt visar att det krävs en skärpning, och åtgärderna bör även innefatta bestämmelser som kan bidra till att de gemenskapsbestämmelser som redan finns uppfylls.

4.2. Utan att förlora meddelandets målsättning ur sikte, dvs. att skydda och bevara den marina miljön, vore det därför lämpligt att låta följande förslag ingå bland åtgärderna, dels för att förbättra samordningen mellan olika politiska beslut som påverkar den marina miljön, dels för att försöka att ta itu med situationer som väcker oro bland EU-medborgarna.

4.2.1. När det gäller den politiska samordningen bör kommissionen fastställa god marin status som den slutliga målsättningen för de 23 åtgärder som är kopplade till de 14 målen. Detta skulle ge en koppling mellan samtliga åtgärder och innebära en enda nyskapande och samlande metod.

4.2.2. Att minska tidsfristerna för tillämpningen av bestämmelserna och perioderna under vilka man genomför skyddsåtgärderna vore också ett effektivt sätt att bromsa förstörelsen av den marina miljön. De långa tidsfristerna för genomförandet av ett stort antal åtgärder riskerar att göra dem ineffektiva med hänsyn till den snabba miljöförstörelsen.

4.2.3. På internationell nivå kan en ökad kontroll via Internationella sjöfartsorganisationen av att de internationella avtalen uppfylls, i enlighet med besluten från Europeiska rådets möte i Köpenhamn den 12 och 13 december 2002 ⁽¹⁾, bidra till att ge skyddsnormerna ökade effekter även på mer allmänna områden. Samtidigt bör man söka vägar för att göra dessa konventioner effektivare med hjälp av ekonomiska instrument som innebär att man med tekniskt och finansiellt stöd premierar de tredje länder som undertecknat dem och som uppfyller normerna.

⁽¹⁾ Kommissionens meddelande till Europaparlamentet och rådet om ökad sjösäkerhet med anledning av oljetankern Prestiges förlisning (KOM(2002) 681 slutlig) och ordförandeskapets slutsatser, Europeiska rådet i Köpenhamn den 12–13 december 2002 (13.12.2002, nr 400/02).

4.2.4. En viktig fråga som hamnat i rampluset i samband med de senaste fartygsolyckorna är forskningen om bioremediering som gör det möjligt att reparera skadorna på ett sätt som i högre grad respekterar den marina miljön ⁽¹⁾. Mot denna bakgrund bör kommissionen förbättra samordningen mellan det sjätte forskningsprogrammet och det sjätte miljöhandlingsprogrammet så att en del av anslagen kan avsättas till praktisk miljöforskning.

4.2.5. EESK är av den uppfattningen att man trots förslagen till nya åtgärder inte får förlora de åtgärder som syftar till att informera om miljöpolitik ur sikte, och kommittén vill särskilt påpeka att det är viktigt att utbildning förblir ett instrument som även i framtiden ligger till grund för ökad kunskap om denna politik och dess tillämpning.

4.2.6. När det gäller att integrera nya åtgärder som syftar till att förebygga orsakerna till de senaste fartygskatastroferna, varav många redan har antagits tidigare och i situationer som liknar den nuvarande ⁽²⁾, bör man göra åtskillnad mellan åtgärder som endast avser bestämmelser som ännu inte har trätt i kraft, åtgärder som kräver ekonomiskt stöd för att fullbordas och åtgärder som behöver utvecklas.

4.2.6.1. Bland de förstnämnda återfinns följande:

- Omformulering av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 417/2002 av den 18 februari 2002 ⁽³⁾ om dubbelskrov eller likvärdig konstruktion för oljetankfartyg, i syfte att uppnå målsättningen om miljövänligare och säkrare fartyg.
- Omedelbar tillämpning av Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/106/EG av den 19 september 2001 om en ändring av direktiv 95/21/EG om tillämpning av internationella normer för säkerhet på fartyg, förhindrande av förorening samt boende- och arbetsförhållanden ombord.
- Antagande och tillämpning av förslaget till Europaparlamentets och rådets direktiv om ansvar för att förebygga

och avhjälpa miljöskador, och förslaget till Europaparlamentets och rådets direktiv om skydd för miljön genom strafflagstiftning ⁽⁴⁾.

4.2.6.2. När det gäller den andra gruppen, dvs. de åtgärder som endast kräver ekonomiskt stöd från EU ⁽⁵⁾ för att kunna tillämpas, bör följande åtgärder övervägas:

- Omedelbar tillämpning av de åtgärder som ingår i paketen Erika I och Erika II, särskilt de som avser inrättande av nödhamnar för fartyg i nödsituationer, ett utbyggt transeuropeiskt nät för övervakning av sjöfarten, och säkerställande av att medlemsstaterna rekryterar tillräckligt många inspektörer till gemenskapshamnarna.
- Att avlägsna riskfartyg från de viktigaste sjövägarna genom att upprätta korridorer långt ifrån kusten.
- Att inrätta ett övervakningssystem för de medlemsstater där fartygen registreras.
- Att undersöka och inventera avfall i marin miljö, t.ex. kemiska bomber och behållare med radioaktivt material.

4.2.6.3. Slutligen bör man när det gäller åtgärderna i den tredje gruppen utveckla nya förfaranden för tillämpningen av bestämmelser som syftar till att hindra att företag och behöriga myndigheter använder sig av olika metoder för att frånta sig ansvar och undgå kontroller och avgifter, exempelvis bekvämlighetsflagg, fartyg som har ett brevlådeföretag som registrerad ägare osv.

4.3. EESK bekymrar sig över avsaknaden av samordning mellan behöriga myndigheter, inte bara mellan de olika medlemsstaterna utan också mellan de olika regionala förvaltningarna, oavsett om de tillhör en och samma medlemsstat

⁽¹⁾ Denna metod användes med goda resultat vid Exxon Valdez-olyckan i Alaska.

⁽²⁾ De åtgärder som antogs av Europaparlamentet och rådet och som ingick i paketen Erika I och Erika II trädde i kraft den 1 januari 2003 för fartyg med enkelskrov.

⁽³⁾ Kommissionen lade fram ett förslag till ändring den 20 december 2002.

⁽⁴⁾ Principen om förorenaren betalar motsvar den modell som gäller i USA. Man måste emellertid se till att det inte finns möjlighet – såsom det tidigare visat sig vara fallet – att undgå detta ansvar genom att använda sig av bekvämlighetsflagg, vilket inte omfattas av gemenskapsrätten. Kommissionen har nyligen lagt fram ett direktivförslag om föroreningar orsakade av fartyg/påföljder (KOM(2003) 92 slutlig).

⁽⁵⁾ Europeiska rådet godkände vid sitt möte den 21–22 mars 2003 en förstärkning av dessa ekonomiska åtgärder.

eller inte. Följaktligen vill kommittén föreslå att man skall använda sig av de system som i detta syfte redan finns inom gemenskapslagstiftningen, exempelvis bestämmelsen i ramdirektivet om vatten, där det fastställs att de olika myndig-

heterna i ett avrinningsdistrikt skall agera samordnat vid tillämpningen av förvaltningsplanerna för avrinningsdistrikt, och framför allt att de skall ge regelbunden information om utvecklingen i förhållande till dessa planer.

Bryssel den 14 maj 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet – Handlingsplan för att motverka de sociala, ekonomiska och regionala konsekvenserna av omstruktureringen av EU:s fiskeindustri"

(KOM(2002) 600 slutlig)

(2003/C 208/05)

Den 6 november 2002 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda meddelande.

Sektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 1 april 2003. Föredragande var Eduardo Chagas.

Vid sin 399:e plenarsession den 14 och 15 maj 2003 (sammanträdet den 14 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 103 röster för, 2 röster emot och 7 nedlagda röster.

1. Sammanfattning av kommissionens förslag

1.1. Den handlingsplan som kommissionen lagt fram avser att motverka de möjliga sociala, ekonomiska och regionala konsekvenserna av den omstrukturering av fiskeindustrin som är en reaktion på utfiskningen av vissa bestånd. Ett försök görs att kartlägga effekterna av den begränsningen av fiskeaktiviteten när det gäller vissa arter inom vissa områden som ett led i reformen av den gemensamma fiskeripolitiken (GFP).

1.2. Kommissionen erkänner att det kommer att uppstå sociala kostnader i samband med reformen av gemensamma fiskeripolitiken, särskilt på grund av begränsningen av fiskeaktiviteten inom ramen för fleråriga förvaltningsplaner, men menar att kostnaderna skulle bli ännu högre om man senarelade de åtgärder som nu anses nödvändiga. Dessa ordningar för begränsning av fiskeansträngningen kommer medlemsstaterna

troligen att genomföra i form av program för stillaliggande. Dessa skulle innefatta en minskning av det antal fiskedagar ett fartyg kan rikta fisket mot ett visst bestånd, vilket troligen kommer att leda till minskade inkomster, antingen därför att fartyget blir tvunget att gå över till alternativt men mindre lönsamt fiske, eller på grund av stillaliggande. De ändrade stöden till flottan medför också sociala kostnader: Förslagen om restriktioner vad avser moderniseringsstöd och om avskaffande av stödet till förnyelse och export av fiskefartyg samt den mer attraktiva ordningen för en permanent minskning av kapaciteten kommer troligen att få konsekvenser för sektorn.

1.3. Föreliggande meddelande från kommissionen omfattar följande:

— En utvärdering av de socioekonomiska följder som troligen kommer att uppstå vid begränsningar av fiskeansträngningen och minskningar av antalet fartyg, särskilt en översikt över den preliminära uppskattningen av antalet förlorade arbetstillfällen.

- En översikt över alla de medel för att minska omfattningen av dessa följder som redan existerar inom ramen för gemenskapens stödordningar (FFU, ERUF och ESF).
- En översikt över ytterligare medel som på kort sikt kan göras tillgängliga genom reformen av den gemensamma fiskeripolitiken och omprogrammeringen av strukturfonderna.
- En analys av ytterligare möjligheter på längre sikt.

1.4. Bland föreslagna åtgärder som skall finansieras inom ramen för tillgängliga anslag under perioden 2000–2006 finns följande:

- Omprogrammering på upp till 611 miljoner euro inom FFU-programmet till sociala och kapacitetsbegränsande åtgärder. Detta skall ske genom att från och med 2003 ta bort stödet till förnyelse- och modernisering av fiskeflottan samt stödet till överföring av fiskefartyg till tredje land.
- Särskilt stöd till det småskaliga fisket, som representerar 70 % av fartygen och 50 % av sysselsättningen i sektorn.
- Förbättring av fiskesektorns image genom förbättring av levnads- och arbetsförhållandena ombord och av det sociala skyddet inom sektorn samt stödåtgärder för unga fiskare och omställning till ett mer hållbart fiske.
- Stöd till diversifiering av verksamheten som ett led i en integrerad utveckling av kustområdena.

1.5. Kommissionen är särskilt uppmärksam på de konsekvenser som begränsningen av fiskeaktiviteten inom ramen för fleråriga förvaltningsplaner säkerligen kommer att få. Detta medför en årlig begränsning av antalet fiskedagar, och som en konsekvens därav en minskning av yrkesfiskarnas och företagens intäkter, vilket kan leda till att fartyg definitivt tas ur bruk.

2. Resultat av mötet i rådet (fiske) den 16–20 december 2002

2.1. Handlingsplanen bör diskuteras i ljuset av resultaten från mötet i rådet (fiske) den 16–20 december 2002. Rådet antog nya förordningar, bland annat om stöd från EU:s strukturfonder, enligt följande:

2.2. Ett enklare system antogs för begränsning av fiskekapaciteten i EU:s fiskeflotta i syfte att uppnå en bättre jämvikt. Detta ersätter det tidigare systemet med fleråriga utvecklingsprogram (FUP), som enligt kommissionen inte har utgjort en

effektiv lösning av problemet med EU-flottans överkapacitet. Med det nya systemet får medlemsstaterna ett större ansvar för att åstadkomma en bättre jämvikt mellan flottornas fiskekapacitet och de disponibla resurserna. Systemet omfattar följande åtgärder:

- En referensnivå fastställs med utgångspunkt i de FUP-nivåer som fastställts för den 31 december 2002. Referensnivåerna sänks automatiskt och permanent när kapaciteten minskas med offentligt stöd (om ett fartyg ställs av med offentligt stöd sänks referensnivåerna i motsvarande grad).
- För varje bruttoregisterton som tillförs flottan med offentligt stöd (vilket endast kommer att kunna ske under åren 2003 och 2004) måste medlemsstaterna utan stöd genomföra följande minskningar:
 - a) En minskning med motsvarande kapacitet (förhållandet 1:1 mellan tillförsel/ reduktion) för fartyg med ett bruttotonnage upp till 100 BT, eller
 - b) 1,35 ton (förhållandet 1:1,35 mellan tillförsel/reduktion) för fartyg med ett bruttotonnage som överstiger 100 BT.
- Under perioden 2003/2004 skall de medlemsstater som ger offentligt stöd till förnyelse av flottan begränsa den totala flottkapaciteten med minst 3 % i förhållande till referensnivåerna.
- Medlemsstaterna åläggs att säkerställa att de nya fartygens totala fiskekapacitet inte överstiger de slutgiltigt avställda fartygens kapacitet, och att fiskekapaciteten anpassas efter de disponibla fiskeresurserna.

2.3. Stödet till förnyelsen av fiskeflottan skall avvecklas gradvis och tillåts i högst ytterligare två år (fram till utgången av 2004) samt endast till fartyg på högst 400 BT. Stödet begränsas till de medlemsstater som har uppfyllt de övergripande målen avseende kapacitet i FUP IV. Det fördelas med hänsyn till ovannämnda förhållande mellan ny kapacitet och avställd kapacitet. Denna tvåårsplan ger medlemsstaterna möjlighet att även fortsättningsvis modernisera sina flottor, samtidigt som en tydlig signal ges att sådant stöd som kan bidra till utfiskning inte kan ges efter 2004.

2.4. Stödet till modernisering av fiskefartyg kommer endast att finnas tillgängligt för fartyg som är minst 5 år gamla, och det skall användas till en förbättring av säkerheten och produkternas kvalitet, förbättrade arbetsvillkor, användning av mer selektiva fiskemetoder eller till att utrusta fartygen med fartygsövervakningssystem (VMS). Om moderniseringen avser förbättringar av säkerhet, produktkvalitet eller arbetsvillkor kan ett högre tonnage komma i fråga, men endast för förbättringar av fartygets superstruktur (delen ovanför huvuddäck). Moderniseringen får dock inte öka fartygets fångstkapa- citet. EU-stödet begränsas till de medlemsstater som har uppnått de mål avseende total kapacitet som fastställts i FUP IV.

2.5. En "skrotningsfond" på 32 miljoner euro har inrättats för att hjälpa medlemsstaterna att ytterligare reducera fiskeakti- viteten i linje med återhämtningsplanerna. De fartyg vars fiskeaktivitet skall begränsas med minst 25 % i enlighet med en återhämtningsplan kan få stöd från denna fond. Bidragen kommer att vara 20 % högre än de som finns tillgängliga under Fonden för fiskets utveckling (FFU).

2.5.1. Under två år (fram till slutet av 2004) kan stöd ges till definitiv överföring av fiskefartyg från EU till tredje land, bland annat genom grundande av gemensamma företag med parter från tredje land. Stödet begränsas dock till export till länder med vilka Europeiska unionen har ingått fiskeriatv- tal, eller till överföring i syfte att skapa gemensamma företag i dessa länder (om kommissionen inte fattar annat beslut). Stödbeloppet begränsas till 30 % av FFU-bidragen för upphugg- ning av fartyg när det gäller export och 80 % när det gäller gemensamma företag.

2.5.2. Medlemsstaternas stöd till yrkesfiskare och fartygs- ägare, som tillfälligt tvingas upphöra med fiskeriverksamheten, kan nu ges i tre på varandra följande månader eller i sex månader totalt under perioden 2000–2006, om avbrotten beror på oförutsedda omständigheter. Stödet kan förlängas med ett år om det tillfälliga avbrottet i verksamheten beror på genomförandet av en plan för återhämtning eller en flerårig förvaltningsplan, eller på nödgärder som kommissionen eller medlemsstaterna beslutat om. Stödet till omskolning av yrkesfiskare, så att de kan finna sysselsättning utanför fångstsektorn, utvidgas för att hjälpa yrkesfiskarna att finna andra aktiviteter utanför fiskeriet samtidigt som de ges möjlig- het att fortsätta att bedriva fiske på deltid.

3. Allmänna kommentarer

3.1. Handlingsplanen har lagts fram vid en tidpunkt då den europeiska fiskerinäringen står inför stora problem. Det krävs resoluta åtgärder för att säkerställa att kontinuiteten inom EU:s fiskenäring blir långsiktigt hållbar. Åtgärderna måste inriktas

mot att bevara fiskebestånden, som för vissa arter har nått en kritisk nivå. EESK instämmer därför i den beskrivning av situationen i EU:s fiskerisektor som kommissionen gör i grönboken från 2001, särskilt i fråga om EU-flottans överkapa- citet. Det måste stå helt klart att ett hållbart fiske inte är möjligt om fiskeflottans kapacitet och särskilt fiskeansträngningen bibehålls på nuvarande nivå. EESK anser dock att problemet inte bara kan betraktas ur ett ekonomiskt eller ekologiskt perspektiv. I sitt yttrande om grönboken⁽¹⁾ understryker kommittén att fisket för de berörda regionerna har en mycket större betydelse än dess andel av BNP. Fiskerisektorn kan inte betraktas som en sektor bland andra som EU måste omstrukturera. Den består i det väsentliga av fiskare som bedriver ett småskaligt och i allmänhet miljövänligt fiske. Fisket utgör det nav kring vilket många samhällen och verksamheter kretsar, och det har stor betydelse för den sociala sammanhållningen och den regionala resursförvaltningen, särskilt i EU:s mest avlägsna områden och i områden som för närvarande är starkt beroende av fiske.

3.1.1. EESK betonar i sitt yttrande om den vägledande tidsplan som kommissionen antog 2002⁽²⁾, att det krävs en balans mellan å ena sidan lönsamhet och effektivitet för fiskeflottan och å andra sidan långsiktigt hållbar sysselsättning.

3.2. EESK har vid flera tillfällen påpekat att de politiska strategier och åtgärder som syftar till att omvandla fiskerisek- torn skall åtföljas av motsvarande åtgärder på det sociala och ekonomiska planet för att lindra följderna för yrkesverksamma och företag i sektorn. Vi har också framhållit hur viktigt det är att involvera dessa från det inledande skede då åtgärder och politiska strategier som avser sektorn utformas.

3.3. När kommissionen i maj 2002 presenterade den första serien åtgärder inom ramen för den aktuella reformen utan åtföljande förslag som tar hänsyn till den berättigade oro som många inom fiskerisektorn hyser, framkallade detta en våg av motstånd från de yrkesverksamma i sektorn och från flera medlemsstater. Detta hade kunna förutses och undvikas om dessa aktörer hade involverats i arbetet.

⁽¹⁾ EGT C 36, 8.2.2002, punkt 2.2.1.

⁽²⁾ EUT C 85, 8.4.2003.

3.4. Dessutom har handlingsplanen, precis som kommissionen framhöll i det vägledande dokumentet⁽¹⁾, utarbetats i bilateralt samråd med medlemsstaterna. EESK anser det dock vara viktigt att låta arbetsmarknadens parter, redare och fackliga organisationer delta i dessa samråd för att ta hänsyn till sådana socioekonomiska åtgärder som dessa intressegrupper för fram.

3.5. Som nämnts tidigare bör kommissionens förslag ses utifrån det sammanhang som det presenterades i, dvs. ett försök att finna svar på frågan om vilka konsekvenser den första serien förslag skulle få i ekonomiskt och socialt hänseende. Mot bakgrund av de beslut som ministerrådet antog i december 2002 kommer vissa av dessa konsekvenser delvis att bli mer begränsade, samtidigt som de tillgängliga anslagen begränsas, i och med att rådet valt att behålla vissa av de åtgärder som kommissionen hade för avsikt att dra in i syfte att omfördela fondmedel.

3.6. EESK menar alltså att handlingsplanen inte bemöter den oro för framtiden som företagare och fiskare upplever utan är för vag på många områden och saknar finansiell täckning på andra.

3.7. I handlingsplanen reviderar kommissionen sin tidigare beräkning av förlusten av arbetstillfällen från 28 000 till 12 000 under en fyraårsperiod. Faktum är att kommissionen efter samråd med medlemsstaterna beslutat att göra separata beräkningar: dels förlorade arbetstillfällen på grund av reformen, dels arbetstillfällen som på senare år gått förlorade på grund av "naturlig avgång". Å andra sidan finns det i vissa länder i och med svårigheten att nyrekrytera en brist på arbetskraft, vilket skulle kunna ge arbete åt en del av dem som blir arbetslösa.

3.7.1. Trots att rådets beslut kan innebära mindre negativa följder för sysselsättningen, är osäkerheten stor när det gäller de fleråriga förvaltningsprogrammen. Kommissionen påpekar dessutom att EU:s utvidgning antagligen kommer att medföra ökade problem med avseende på sysselsättningen inom sektorn. EESK anmodar kommissionen att ställa medel till förfogande för att lösa dessa problem samt de välkända problemen med tekniska resurser, infrastruktur och utbildning.

3.7.2. Dessutom leder de drastiska minskningarna av torskfångsterna och Nordsjöfisket till en sysselsättningsminskning

i berörda regioner, vars omfattning inte går att förutse, och som därför inte har beräknats i meddelandet.

3.8. EESK noterar också att man inte har beräknat den eventuella inverkan som de åtgärder som föreslagits kan ha på andra närliggande sektorer som saluföring, förädling, beredning eller skeppsbyggnad och fartygsreparation. En minskning av verksamheten, av fiskeflottan och av fiskevolymerna kommer att få stora återverkningar på dessa sektorer, och EESK vill därför framhålla vikten av att lämpliga stödåtgärder sätts in. Såsom nämnts ovan är fisket lokalt ofta av avgörande betydelse för den ekonomiska och sociala sammanhållningen, och alla slags störningar kan få kraftiga följdverkningar för närliggande verksamheter. Kommissionen erkänner själv att det enda alternativet till fiske i vissa kustsamhällen är arbetslöshet eller avflyttning.

3.9. Lika oroväckande framstår scenariet där fiskare och flottor upprätthåller sin verksamhet, men där fiskemöjligheterna, i termer av tillåtna fiskedagar eller kvoter, är så knappt tilltagna att det på kort sikt innebär konkurs. EESK anser att man måste inleda en allvarlig och djupgående debatt om vilken modell man avser att tillämpa för fisket i gemenskapens vatten. Vi måste ifrågasätta satsningen på en reducerad fiskeflotta bestående av stora, moderna och lönsamma fartyg i stället för en flotta med fartyg av medelstorlek, som kanske är mindre lönsamma men ger fler sysselsättningstillfällen. Detta skulle på sikt leda till att det uppstår monopol och kanske även privatisering av fiskeresurserna, med handel med fiskekvoter som följd. EESK kan inte stödja en sådan utveckling.

3.10. Å andra sidan är det nödvändigt att ingripa för att komma till rätta med IUU-fisket (olagligt, icke reglerat och orapporterat fiske) och fiske från fartyg med bekvämlighetsflagg, även när det gäller fiskimport och sportfiske, i syfte att säkerställa att gemenskapsreglerna tillämpas på ett enhetligt och riktigt sätt.

3.11. I meddelandet analyseras de olika gemenskapfonder som skulle kunna bidra till att finansiera socioekonomiska åtgärder. Vid sidan av de program som är särskilt avsedda för sektorn, som FFU, finns det möjlighet att till exempel använda ERUF, EUGFJ eller ESF.

3.12. Det är lämpligt att här påminna om EESK:s tidigare uttryckta ståndpunkt om Pesca-programmet som när det löpte, trots att det inte utnyttjades till fullo, gav större möjligheter åt de yrkesverksamma och företagen att medverka, i och med att detta program hade en närmare koppling till sektorn och kunde identifieras med den. Mot bakgrund av att vissa

⁽¹⁾ KOM(2002) 181 slutlig.

medlemsstater beslutat att inte införa några sociala åtgärder speciellt för fiskesektorn skulle det vara lämpligt att inrätta ett nytt program som kunde ge alla yrkesverksamma möjlighet att få del av sociala stödinsatser.

3.13. Vattenbrukssektorn har en utvecklingspotential som bör främjas i olika avseenden, eftersom arbetstillfällen skapas åt en del av den arbetskraft som tvingas lämna verksamhet inom fiskeflottan. Det bör vidtas åtgärder, bland annat på skatteområdet, för att främja en sådan övergång ⁽¹⁾.

3.14. Kommittén noterar också att kommissionen grundar sina förslag på en omfördelning av resurser som redan är anslagna till medlemsstaterna, men som inte kommer att kunna användas på grund av de indragningar som föreslogs i åtgärdspaketet i maj. I och med att rådet beslutat att inte godkänna alla nedskärningar som kommissionen föreslagit kommer omvandlingen av vissa av dessa anslag till socioekonomiska åtgärder att försvåras. Dessutom har några medlemsstater redan avsatt en stor del av dessa medel till att förnya flottan. EESK anser att det endast är möjligt att skapa en hållbar stödram för denna sektor och dess yrkesverksamma genom en förstärkning av FFU-medlen och genom att inrätta en särskild rubrik för sociala stödinsatser.

3.15. EESK välkomnar parlamentets initiativ att föreslå för budgetmyndigheten och kommissionen att man antar en åtgärdsplan för att väga upp effekterna av åtgärderna för att skydda torskbeståndet, och att man anslår ytterligare 150 miljoner euro.

3.16. Under rubriken "Ytterligare möjligheter på lång sikt" tar kommissionen upp situationen för dem som kommer att fortsätta arbeta i fiskerisektorn. Där nämns en eventuell breddning av FFU i syfte att minska kustsamhällenas beroende av fiske, stöd till småskaligt fiske, förbättring av fiskesektorns image, ökat deltagande av kvinnor i närliggande verksamheter och stärkning av deras roll, nya studier om vissa regioners beroende av sektorn samt några synpunkter på den framtida

strukturpolitiken för sektorn efter 2006. EESK stöder dessa förslag och uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att så snart som möjligt genomföra nödvändiga åtgärder.

3.16.1. Kommissionen konstaterar återigen att man avser att samråda med arbetsmarknadsparterna, särskilt inom ramen för dialogkommittén för fiskesektorn, om åtgärder för att förbättra levnads- och arbetsförhållandena. Det är här på sin plats att påpeka att meddelandet publicerats utan föregående samråd med nämnda kommitté, men att arbetsmarknadsparterna i november 2002 antog en gemensam ståndpunkt som innehöll ett antal konkreta förslag som rör detta område. EESK rekommenderar att man tar hänsyn till detta bidrag från arbetsmarknadsparterna och att de får delta ända från början av beslutsprocessen, såväl på europeisk nivå som på lokal och regional nivå.

3.16.2. Detta samarbete kommer dessutom att vara avgörande för att förbättra sektorns image. De målsättningar som skall uppnås är enligt kommissionen större trygghet, ökad miljöhänsyn samt införande av ett lönesystem som ger ungdomar utsikter att få stabilitet och större trygghet i arbetet.

3.16.3. Kommissionen uppger också att man avser att omarbeta gällande lagstiftning i syfte att förbättra arbetsförhållanden och socialt skydd inom sektorn. EESK välkomnar detta initiativ som vi sedan länge har efterlyst. Framför allt är det önskvärt att medlemsstaterna engagerar sig starkare i ratificeringen av STCW-F-konventionen och protokollet till Torremolinos-konventionen.

3.17. EESK anser även att man bör studera på vilket sätt man skulle kunna utnyttja kunskaper och erfarenheter hos dem som inte längre är yrkesverksamma, till exempel inom ramen för utbildningsinsatser och samarbete med tredje land.

3.18. Kommissionen borde slutligen främja en debatt om hur man bättre skulle kunna använda gemenskapsstöd för att förbättra de sociala villkoren inom fiskerisektorn. Förutsättningen för att få del av dessa fondmedel borde vara att man upprätthåller gemensamma sociala miniminormer inom hela sektorn.

(1) EUT C 85, 8.4.2003.

Bryssel den 14 maj 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om svavelhalten i marina bränslen och om ändring av direktiv 1999/32/EG"

(KOM(2002) 595 slutlig – volym II – 2002/0259 (COD))

(2003/C 208/06)

Den 10 december 2002 beslutade rådet att i enlighet med artikel 251 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som förberett ärendet, antog sitt yttrande den 1 april 2003. Föredragande var Daniel Retureau.

Vid sin 399:e plenarsession den 14 och 15 maj 2003 (sammanträdet den 14 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 101 röster för, 2 röster emot och 8 nedlagda röster.

1. Kommissionens förslag

av svaveloxider = SO_xECAs), i linje med MARPOL bilaga VI⁽¹⁾;

1.1. Miljöpåverkan vid förbränning av marina bränslen som innehåller svavel

1.1.1. Utsläpp av svaveldioxid (SO₂) och sekundära oorganiska sulfatpartiklar som bildas till följd av dess oxidering, liksom primära sotpartiklar och kväveoxider (NO_x), avges till atmosfären när fossila bränslen med naturligt svavelinnehåll förbränns i fartygsmotorer. Utsläpp av svaveldioxid kan skada människors hälsa och byggnader (försurning, skador på känsliga ekosystem och vissa material, bildande av marknära ozon).

1.1.2. Fartygsutsläppens inverkan på ackumulerade överskridanden av kritiska belastningsgränser i fråga om surhet är särskilt märkbar i länder som gränsar till Nordsjön, Östersjön, Engelska kanalen och Irländska sjön. I nordeuropeiska länder bidrar sjötransporterna till överskridna kritiska belastningsgränser med avseende på surhet med över 50 % i de flesta kustområden. I EU som helhet svarar fartygsutsläppen för 20–30 % av koncentrationerna i luft av sekundära oorganiska partiklar i de flesta kustområden, enligt en studie som beställts av kommissionen.

1.1.3. Fartygsutsläpp som helhet har mätbar skadlig effekt på människors hälsa över hela Europeiska unionen, i form av dödlighet och sjukliga tillstånd (exempelvis förvärrad astma samt högre frekvens av luftrörs- och hjärtproblem).

1.2. Förslagets syften

1.2.1. Förslaget syftar till att minska fartygens utsläpp av svaveldioxid och partiklar genom ändring av direktiv 1999/32/EG, och specifikt att

- införa en svavelgräns på 1,5 % för marina bränslen som används av alla havsgående fartyg i Nordsjön, Engelska kanalen och Östersjön (övervakningsområden för utsläpp

- införa en svavelgräns på 1,5 % för marina bränslen som används av passagerarfartyg i reguljär trafik till eller från gemenskapshamnar för att förbättra luftkvaliteten i närheten av hamnar och kuster, även utanför de övervakningsområden som definieras i MARPOL bilaga VI, och för att skapa tillräcklig efterfrågan så att lågsavligt bränsle finns att tillgå i hela EU;

- införa en gräns för svavelhalten på 0,2 % för bränsle som används av fartyg som ligger i gemenskapshamnar. Syftet med gränsen är att minska lokala utsläpp av svaveldioxid och partiklar samt att förbättra den lokala luftkvaliteten.

1.2.2. Två andra typer av ändringar kompletterar ändringarna avseende fartygsbränslena:

- Följdändringar i fråga om tung eldningsolja som används på land som ett resultat av direktiv 2000/80/EG om stora förbränningsanläggningar.
- Inrättandet av en föreskrivande kommitté som skall enas om framtida tekniska ändringsförslag som inte kräver politiskt medbeslutandeförfarande.

⁽¹⁾ Internationella sjöfartsorganisationens (IMO) konvention om förhindrande av förorening från fartyg. För att träda i kraft måste bilaga VI ratificeras av minst 15 flaggstater som representerar minst 50 % av världshandelsflottans bruttotonnage. Endast 25 % av bruttotonnaget är hittills representerat, men det förväntade datumet för ikraftträdandet har kommit närmare genom att Panama meddelat att landet skall ratificera den.

1.3. Kostnads-nyttoanalys

1.3.1. I fråga om kostnaderna för EU-raffinaderierna för att framställa lågsavvliga marina bränslen har det kunnat visas att ju större mängder lågsavvligt bränsle som produceras, desto högre blir produktionskostnaden per ton. Detta innebär att priset ökar när efterfrågan på lågsavvligt bränsle ökar.

1.3.2. Kommissionen gör antagandet att kostnaderna vid gemenskapens raffinaderier övervältras på rederierna i form av högre bränslepriser. Den årliga stegvist ökande kostnaden för SO_xECA-förslaget för 2006 uppskattas därför bli 735 miljoner EUR (7 m × 50 EUR + 7 m × 55 EUR). Den årliga stegvist ökande kostnaden för förslaget om passagerarfartyg för 2007 uppskattas bli 200 miljoner EUR (4 m × 50 EUR). Den årliga stegvist ökande kostnaden för 2006 för förslaget om hamnar uppskattas bli 133 miljoner EUR (2,3 m × 57,75 EUR). Från år 2008 kommer svavelgränsen att sjunka från 0,2 % till 0,1 %, och konsumtionen kommer att öka till 2,4 miljoner ton. Den årliga stegvist ökande kostnaden för 2008 för förslaget om hamnar uppskattas därför bli 4,8 miljoner EUR (2,4 m × 2 EUR).

1.3.3. Förslagets generella fördelar kommer från de minskade utsläpp av konventionella luftföroreningar som är ett resultat av lägre svavelhalt i de marina bränslen som förbrukas i SO_xECA och i EU-hamnar. Minskade utsläpp av konventionella föroreningar ger flera direkta fördelar för människors hälsa och miljön.

1.3.4. I strävan att uppväga kostnaderna med penningmässiga fördelar menar kommissionen att vissa av effekterna kan uttryckas i en värdeuppskattning av varje ton man kan minska utsläppen med, men att andra (försurning) inte kan omräknas i pengar. Slutsatsen är ändå att förslagen kommer att få positiv effekt som helhet.

1.3.5. De årliga nettovinsterna beräknas till

- 645 721 000 EUR för SO_xECAs (2006);
- 209 400 000 EUR för passagerarfartygsförslaget (2007);
- 787 975 000 och 26 194 000 EUR för förslaget om hamnar (2006 och 2008).

1.3.6. Det är en något försiktig uppskattning som inte tar hänsyn till att tio av de 50 hamnar som uppvisade högst utsläpp hade cirka 500 000 invånare eller fler. Av dessa är fem

huvudstad i ett EU-land och fyra har ett invånarantal på en miljon eller mer. I dessa områden kommer de penningmässiga fördelarna per ton minskade utsläpp av svaveldioxid och partiklar att vara 5 till 15 gånger högre än de som används för den här analysen av kostnader och fördelar, eftersom fler människor gynnas av de minskade utsläppen.

1.3.7. Övergången till marint bränsle med låg svavelhalt kommer också att i viss grad påverka koldioxidutsläppen, som är den viktigaste växthusgasen som bidrar till klimatförändringen. Att avsvavla bränsle är energikrävande och leder till ökade koldioxidutsläpp från raffinaderier. Å andra sidan har lågsavvliga bränslen högre specifik energi, vilket leder till lägre koldioxidutsläpp från fartyg. Av den anledningen har kommissionen inte tagit med koldioxidutsläpp i den här analysen av kostnader och fördelar.

2. Allmänna kommentarer

2.1. Kommittén ställer sig positiv till syftet med kommissionens förslag att minska föroreningar från fartygsmotorernas utsläpp.

2.2. Vi noterar att förslagen ligger i linje med föreskrifterna i MARPOL-konventionens bilaga VI. Antalet länder som hittills ratificerat bilaga VI, och det kommersiella tonnage som de representerar, visar emellertid att det är för optimistiskt att räkna med ett snabbt ikraftträdande om inte IMO-medlemmarna visar prov på större politisk vilja.

2.3. Kommittén hoppas verkligen att alla EU-medlemsstater och kandidatländer som ännu inte ratificerat MARPOLs bilaga VI undersöker alla möjligheter att snarast göra det. Bilaga VI är ett viktigt verktyg för att skydda folkhälsan och miljön, som är speciellt hotade i alla hamnregioner (särskilt de tätbefolkade) och i många länder (särskilt kuststaterna vid Nordsjön, Engelska kanalen, Östersjön och Medelhavsländerna).

2.4. Vi anser att kommissionens förslag om minskning av svavelhalten i marina bränslen är ett starkt politiskt argument på världsnivå för ratificering av bilaga VI. De kommer sannolikt att påskynda ikraftträdandet av MARPOLs bestämmelser om minskade utsläpp av SO₂, NO_x och partiklar från förbränning av tunga bränsleoljor och marin dieselbränslen.

2.5. Kommittén menar att maximigränsen på 1,5 % är rimlig i dagens läge och att detta tak bör leda till att den träder i kraft snabbare på global nivå. Detta kommer snart att eliminera huvudorsaken till snedvriden konkurrens med tredje land, eftersom dessa kommer att ha samma begränsningar.

2.6. För att komma ned till gränsvärden under 1,5 % (t.ex. 1 % eller 0,5 %) för tunga fartygsbränslen måste man ta till mycket mer kostnadskrävande raffineringmetoder med mycket högre energiförbrukning och högre utsläpp av CO₂.

2.7. Gränsen för svavelhalt på 0,2 % för bränsle som används av fartyg i hamnar och på inre vattenvägar är helt berättigad i stadsregioner och i terminaler långt från tätorter, där följderna av föroreningarna är lika allvarliga för sjömän, hamnarbetare och all personal och andra som utnyttjar hamnområdena. Detsamma gäller angränsande företag, passagerare och traktens befolkning. Därför stöder kommittén generell tillämpning av detta takvärde i enlighet med kommissionens förslag, och rekommenderar att man för att underlätta genomförandet av gränsen gör ytterligare bedömningar av hur fartyg bättre kan anpassas till detta tak vad avser tekniken, säkerheten och miljön.

2.8. Analysen av kostnader och fördelar ger värdefulla ekonomiska indikationer på den merkostnad som de nya maximigränserna för svavelhalt lägger på sjöfartens aktörer, och därmed för slutanvändarna av de varor som transporteras. De allmänna fördelarna med avseende på folkhälsa och förväntad livslängd, och när det gäller att skydda känsliga miljöer i norra Europa som hotas av förorening, väger enligt

kommissionens uppfattning tyngre än extrakostnaderna för raffinering och fartygens driftskostnader. Alla dessa betydelsefulla fördelar är inte så lätta att mäta i pengar, men det finns mycket som talar för de föreslagna åtgärderna för att reducera svavel och partiklar.

2.9. Miljöskyddet och skyddet av folkhälsan står på framträdande plats bland EU:s centrala mål, och de har direkt intresse för invånarna i både nuvarande och nya medlemsstater. Därför stöder kommittén kommissionens förslag förbehållslöst. De är både realistiska och proportionerliga. Det är politiskt önskvärt att snarast genomföra dessa förslag.

3. Särskilda kommentarer

3.1. För att de föreslagna åtgärderna skall ge större verkan bör motorer i nya fartyg konstrueras för eller anpassas till den nya bränslesammansättningen. På detta sätt kan de bli energisnålare och minska CO₂-utsläppen, så att de så småningom kompenserar eventuella ökade CO₂-utsläpp från raffinaderierna till följd av avsvavlingsprocesser.

3.2. I detta skede föreslår kommittén inte gränsvärden som är lägre än i kommissionens förslag. Dessa innebär en sänkning med ungefär hälften i jämförelse med dagens genomsnittliga svavelhalt i bränslen (närmare 3 %). I praktiken stöder förslaget målet att gränsen på 1,5 % skall tillämpas generellt så snart som möjligt. Detta får inte hindra att nya förslag planeras senare, och kommittén uppmanar kommissionen och medlemsstaterna att arbeta i denna riktning, särskilt inom ramen för IMO.

Bryssel den 14 maj 2003.

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 95/2/EG om andra livsmedelstillsatser än färgämnen och sötningsmedel"

(KOM(2002) 662 slutlig – 2002/0274 (COD))

(2003/C 208/07)

Den 16 december 2002 beslutade rådet att i enlighet med artikel 251 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Sektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 1 april 2003. Föredragande var John Donnelly.

Vid sin 399:e plenarsession den 14 och 15 maj 2003 (sammanträdet den 14 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 111 röster för, 1 emot och 5 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1. Direktiv 95/2/EG om andra livsmedelstillsatser än färgämnen och sötningsmedel innehåller en förteckning över godkända tillsatser, de livsmedel som de får användas i och deras användningsvillkor. Direktivets syfte är att få till stånd en harmonisering av gemenskapslagstiftningen om livsmedelstillsatser, säkerställa ett fullgott folkhälsoskydd och en väl fungerande inre marknad. Direktivet har redan ändrats tre gånger, nämligen 1996, 1998 och 2001.

1.2. I dagsläget är lagstiftningen om livsmedelstillsatser fullständigt harmoniserad på gemenskapsnivå. Direktivet om livsmedelstillsatser måste nu ändras på grund av de senaste tekniska och vetenskapliga framstegen. Förslagen om ändring av detta direktiv omfattar bland annat följande kategorier: a) godkännande av en ny livsmedelstillsats, b) återkallande av godkännande för användning av vissa livsmedelstillsatser, c) godkännande av utvidgning av användningen av godkända livsmedelstillsatser, d) ändring av nuvarande godkännanden, e) klarare avgränsning av räckvidden för den funktionella gruppen "stabiliseringsmedel", och f) livsmedelstillsatser i aromer. Antagandet av förordning nr 178/2002 om allmänna principer för livsmedelslagstiftning medförde att aromer sorterar under definitionen för "livsmedel", och nu föreslår man att de skall omfattas av direktivet om livsmedelstillsatser. Detta kommer att leda till en harmonisering på gemenskapsnivå av de "livsmedelstillsatser i aromer" som för närvarande regleras på olika sätt i medlemsstaterna.

2. Allmänna kommentarer

2.1. Precis som i tidigare yttranden uttrycker kommittén sitt stöd för kommissionens förslag. Kommittén välkomnar särskilt kommissionens avsikt att införa stränga bestämmelser

för livsmedelstillsatser i aromer och att fortsätta att arbeta för en harmonisering på gemenskapsnivå.

3. Särskilda kommentarer

3.1. När det gäller godkännande av den nya livsmedelstillsatsen E 907 (hydrogenerat poly-1-deken) stöder kommittén kommissionens förslag att denna tillsats skall användas för ytbehandling av konfektyr och torkad frukt. Detta tillsatsämne utgör ett alternativ till produkter baserade på vegetabilisk olja, som bör undvikas eftersom de i vissa fall innehåller transfettsyror.

3.2. Kommittén stöder kommissionens förslag att återkalla godkännandet av vissa specificerade livsmedelstillsatser eftersom de inte längre används inom livsmedelsindustrin.

3.3. Kommissionens förslag att utvidga användningen av ett antal tillsatser med "icke specificerat" acceptabelt dagligt intag (ADI) ser kommittén som berättigat ur teknisk synvinkel. Det skulle varken bli fråga om några hälsorisker eller vilseledande förhållanden eftersom dessa tillsatser inte utgör något hot mot människors hälsa.

3.4. I samband med kommissionens förslag att utvidga användningen av tillsatser med ett "nominellt ADI-värde" vill kommittén påpeka att den föreslagna användningen av E 200 sorbinsyra, som "konserveringsmedel i mjölk- och fettbaserade bredbara produkter" (I den svenska versionen av kommissionens dokument används begreppet "mjölkprodukter och bredbart matfett". För bättre överensstämmelse med övriga språkversioner föreslås här i stället "mjölk- och fettbaserade bredbara produkter" (övers. anm.)) och i färdigpackade, delvis bakade bakverk endast avsedda för detaljhandeln (inklusive catering- och restaurangbranschen) kan innebära ett hot mot människors hälsa. Den nuvarande tillåtna ADI-nivån är relativt låg, och denna tillsats används i många livsmedel. En ytterligare

utvidgning av användningen skulle öka risken att konsumenterna överskrider den rekommenderade ADI-nivån. Kommittén föreslår att "mjölk- och fettbaserade bredbara produkter" definieras utifrån produktens vattenhalt så att tillstånd för användning av denna tillsats endast ges för produkter med hög vattenhalt. Kommittén anser att en utvidgad användning inom catering- och restaurangbranschen inte skall tillåtas.

3.5. Vad gäller översynen av nuvarande godkännanden föreslår kommissionen bland annat en utökad användning av E 541, natriumaluminiumfosfat. Detta tillsatsämne används för närvarande nästan enbart i Storbritannien som jäsningsmedel i bakverk. Den föreslagna ändringen skulle ge bagerier i andra medlemsstater möjlighet att använda detta jäsningsmedel. Det rekommenderade högsta veckointaget för aluminium är dock 7 mg/kg kroppsvikt, och genom utökad användning kan även risken för att denna nivå överskrids öka.

3.6. Kommittén stöder helt och fullt en harmonisering av bestämmelserna för sådana "livsmedelstillsatser i aromer" som

redan godkänts av medlemsstaterna inom ramen för olika nationella regelverk. I vissa fall kan det dock vara svårt att bedöma huruvida en överförd tillsats fyller någon teknisk funktion i livsmedlet eller inte. I sådana fall fastställs högsta tillåtna tillsatshalt i det smaksatta livsmedlet. Kommittén föreslår att man i konsumentinformationssyfte i sådana fall anger att livsmedlet innehåller tillsatsämnet i fråga.

3.7. Kommittén noterar att gränsvärdet för vissa "livsmedelstillsatser i aromer", däribland E 1505, E 1517, E 1518 och E 1520, har satts till 3 g/kg. Enligt vad kommittén erfar är detta gränsvärde lägre i vissa medlemsstater, t.ex. i Danmark där man har ett gränsvärde på 1 g/kg.

3.8. Kommittén ser med oro på förslaget att godkänna användning av E 1519 benzylalkohol ("livsmedelstillsats i aromer") i icke alkoholhaltiga smaksatta drycker, eftersom ett sådant tillsatsämne inte behöver anges, och anser att konsumenterna bör informeras om denna tillsats.

Bryssel den 14 maj 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om upprättande av ett system för identifiering och registrering av får och getter och om ändring av förordning (EEG) nr 3508/92"

(KOM(2002) 729 slutlig – 2002/0297 (CNS))

(2003/C 208/08)

Den 7 februari 2003 beslutade rådet att i enlighet med artikel 251 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Sektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som förberett ärendet, antog sitt yttrande den 1 april 2003. Föredragande var John Donnelly.

Vid sin 399:e plenarsession den 14 och 15 maj 2003 (sammanträdet den 14 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 119 röster för, 1 emot och 3 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1. Det har länge varit känt att transporter av djur och animaliska produkter kan överföra sjukdomar från en region till en annan. Målsättningen för säker handel med djur har följaktligen alltid varit central när fri rörlighet för djur diskuteras. Om sjukdomar har överförts är det avgörande att djuren kan spåras för att man skall kunna göra epidemiologiska studier.

1.2. Innan rådets inre marknadsdirektiv 90/425/EEG färdigställdes den 26 juni 1990 gällde kravet att djur som transporterades inom gemenskapen skulle identifieras och registreras så att det gick att spåra ursprunglig eller tillfällig uppehållsort, centrum eller organisation. I rådets direktiv 91/496/EEG av den 15 juli 1991 ställdes likartade krav på djur som infördes i gemenskapen.

1.3. Rådets direktiv 90/425/EEG föreskrev att dessa krav skulle utsträckas till transporter av djur inom varje medlemsstats territorium före den 1 januari 1993. I rådets direktiv 92/102/EEG från november 1992 ökade kraven på medlemsstaterna med avseende på identifiering och registrering av djur. Detta var ett betydelsefullt steg med tanke på att veterinärkontrollerna vid gränserna avskaffades när inre marknaden fullbordades.

1.4. I rådets direktiv 92/102/EEG angavs minimikrav för identifiering och registrering av djur, bland annat följande:

- Att medlemsstaterna skall hålla register över anläggningarna.

- Att ägare av boskap, svin, får och getter håller ett register med uppgift om antal djur på anläggningen.
- Att medlemsstaterna kontrollerar att följande allmänna principer respekteras:
 - a) att identitetsmärkning måste göras innan djur lämnar den anläggning där de fötts och
 - b) att ingen märkning får avlägsnas utan tillstånd från behörig myndighet.

1.5. I artikel 10 i rådets direktiv 92/102/EEG föreskrivs det att kommissionen senast den 31 december 1996 skulle avge en rapport med definition av ett harmoniserat gemenskapssystem för identifiering och märkning och fatta beslut om möjligheten att införa arrangemang för elektronisk identitetsmärkning. Kommittén konstaterar att den nämnda tidsgränsen inte hölls. Den 17 april 1998 offentliggjorde kommissionen också en rapport om identifiering och registrering av djur⁽¹⁾, och ett storskaligt projekt för elektronisk identitetsmärkning av boskap (IDEA) inleddes 1998.

1.6. I artikel 5 i rådets direktiv 92/102/EEG fastställs specifika regler för krav på öronmärkning och specifika krav avseende registrering av nötboskap, men det ställs inga motsvarande krav i fråga om får och getter. Inrättandet av en nationell databas för, och registrering av förflyttningar av nötboskap är redan reglerat genom ändringen till rådets direktiv 64/432/EEG, som ett inslag i ett system för övervakningsnätverk.

⁽¹⁾ KOM(98) 207 slutlig.

1.7. Problemet att det saknas ett gemenskapssystem för identifiering, registrering och effektiv spårning av får som transporteras måste åtgärdas i ljuset av erfarenheterna på senare år.

2. Kärnan i förslaget

2.1. Förslaget innebär en skärpning av bestämmelserna i rådets direktiv 92/102/EEG, särskilt genom att samtliga medlemsstater inför ett system för identifiering som säkerställer att djuren bär ett identifieringsmärke och att alla förflyttningar registreras. Syftet är att spåra djur av veterinärhälsoskäl. Föreskrifterna i rådets direktiv 92/102/EEG som specifikt avser får och getter kommer inte längre att gälla.

2.2. Rapporten om IDEA-projektet visade att man kan uppnå avsevärda förbättringar i fråga om spårning av får och getter genom elektronisk identifiering, men i avvaktan på att genomförandeåtgärder för den egentliga starten skall utvecklas har man ställt upp 2006 som införandedatum.

2.3. Systemet för identifiering och registrering av djur skall omfatta

- identifieringsmärken för identifiering av varje enskilt djur,
- aktuella register som förs på alla anläggningar,
- transportdokument,
- ett centralt register,
- en elektronisk databas.

2.4. Enligt förslaget föreskrivs identifiering av alla djur som föds på anläggningar inom EU eller som skall bli föremål för handel inom gemenskapen. När det gäller djur från tredje land behöver dessa bara identifieras om man planerar att de skall stanna inom gemenskapens territorium. Det är inte heller nödvändigt att identifiera sådana djur om de transporteras direkt från veterinärkontrollstationen vid gränsen till slakthus i samma medlemsstat och slaktas inom 14 dagar efter kontrollen.

2.5. Djur födda efter juli 2003 eller avsedda för handel inom gemenskapen måste identifieras i enlighet med bilagans del A. Här föreskrivs två öronmärken på varje djur, med ett unikt individnummer. Det ena öronmärket ersätts av en elektronisk identitetsmärkning från år 2006. Medlemsstaterna får emellertid godkänna att det ersätts från och med 1 juli 2003, i enlighet med särskilda förfaranden, så att avläsning av

det elektroniska identitetsmärket är möjlig över hela EU. Undantag görs med avseende på kravet på ett unikt individnummer för slaktdjur under sex månaders ålder. Dessa djur måste emellertid ha märkning i båda öronen, och öronmärkena skall minst innehålla landskodens två bokstäver, födelseanläggningens identitetskod samt födelsemånaden.

2.6. Djuren måste identifieras inom en period som fastställs av medlemsstaten, räknad från djurets födelse. Detta måste ske inom en månad efter födseln, men perioden kan förlängas till sex månader när det gäller djur som föds upp extensivt eller är frigående.

2.7. Från och med den 1 juli 2003 skall ett djur, så snart det förflyttas, åtföljas av ett transportdokument som utfärdats av den behöriga myndigheten och som fyllts i av djurhållaren avseende djur och transport.

2.8. Från den 1 juli 2004 måste medlemsstaterna inrätta en databas med uppgifter om alla anläggningar, inklusive antalet djur, som aktualiseras med jämna mellanrum.

2.9. Från den 1 juli 2005 kommer alla transporter att föras in i en databas som stöd för elektronisk spårning av djuren. Detta kommer att skötas i samma kollektiva format som tillämpas för svin i dag.

2.10. Det är viktigt att betona att varje medlemsstat enligt förslaget kan välja modell för identitetsmärkning i enlighet med specifikationerna, modellen för transportdokumentet och modellen för det anläggningsregister som skall användas inom det egna territoriet. Medlemsstaterna skall lämna uppgift om modellerna till kommissionen och de övriga medlemsstaterna.

3. Allmänna kommentarer

3.1. EESK anser att det finns ett överhängande behov att utveckla en verksam och effektiv metod att snabbt spåra och identifiera djur i EU. Systemet skulle få avgörande betydelse om en smittsam sjukdom bryter ut.

3.2. Kommittén ger därför sitt fulla stöd åt kommissionens förslag.

3.3. Vi stöder utarbetandet av en förordning som säkerställer konsekvent tillämpning i alla medlemsstater och underlättar eventuella ändringar i framtiden, vilket kan behövas med hänsyn till erfarenheterna ute på fältet.

3.4. Kommittén konstaterar att det i samband med utvidgningen kan uppstå problem rörande inrättandet av ett effektivt system för identifiering och registrering av djur.

3.5. Enligt kommissionens planer skall förslaget träda i kraft i juli 2003, men EESK rekommenderar att tidsfristen för detta genomförande förlängs.

4. Särskilda kommentarer

4.1. EESK noterar att slutrapporten från IDEA-projektet 2002 (som inleddes 1998) rekommenderar införande av ett elektroniskt identifieringssystem, och man stödde tanken på att det måste etableras ett klart och otvetydigt lagstiftnings- och registreringssystem för djur. Vi konstaterar med tillfredsställelse att IDEA-projektet innehåller rekommendationer som syftar till att tillämpa ett harmoniserat system på EU-nivå på basis av följande principer: att tillämpningsanvisningar ställs till förfogande på EU-nivå, att en databas inrättas på EU-nivå för gemensam nomenklatur, att gemensamma förtecknings- och kommunikationsstandarder införs för datahantering av uppgifter med boskapsanknytning på gemenskapsnivå. Databasen skulle fungera som informations- och registreringsmedium i fråga om djuren, anläggningarna, identitetsmärkningen, förflyttningarna och eventuell slakt.

4.2. EESK vill gärna trycka på att förslaget inte innefattar någon tillämpning av ett harmoniserat och centraliserat system för registrering och identitetsmärkning av djur. Det står medlemsstaterna fritt att inrätta egna nationella system med skyldighet att informera övriga medlemsstater och kommissionen. Inför den förestående utvidgningen menar kommittén att detta är en försummad chans. Med hänsyn till att handeln med djur är en fråga inom gemenskapen skulle det vara värdefullt för marknadsaktörer och lokala myndigheter att få tillgång till ett centralt europeiskt system för identitetsmärkning och registrering. Detta skulle utgöra ett effektivt spårningssystem på Europainivå.

4.3. Vi ser fram mot tillämpningsförfarandena för det egentliga införandet av det föreslagna systemet för elektronisk identifiering på gemenskapsnivå. Man måste också driva fram förbättringar i tredje land för att förstärka skyddet och reducera riskerna att sjukdomar förs in i EU.

4.4. Kommittén noterar att identifierings- och spårbarhetssystemet inte skall tillämpas på djur från tredje land som inte avses bli kvar på gemenskapens territorium. Det är ett undantag som inger farhågor. Det kan leda till att det saknas uppgift om vissa djurtransporter, att bedrägeri underlättas och att ett totalt spårbarhetssystem inom EU får begränsad effekt. EESK föreslår att man utvecklar och genomför ett spårbarhetssystem även för den nämnda djurkategorin, så att de faller inom förslagets ram.

4.5. Kommittén vill ta upp läget med får och getter som går fria i naturen och eventuellt ansluter sig till en grupp djur som identitetsmärks och registrerats enligt förslaget. Eftersom detta scenario inte regleras i förslaget efterlyser kommittén att man tar ställning till det och reglerar det, för att undvika eventuella negativa konsekvenser för lantbrukare vid myndighetskontroll.

4.6. Kommittén är medveten om att marknadsvärdet på får sjunker och att detta läge kan förvärras till följd av de föreslagna GJP-reformerna. Vi vill därför be kommissionen att avge rapport före den föreslagna tidsgränsen, 1 juli 2006, om kostnaderna för elektronisk identitetsmärkning och avläsningsutrustning.

4.7. Det är vår uppfattning att införandet av elektronisk identitetsmärkning inte får undergräva de ekonomiska förutsättningarna för producenter och livsmedelsföretag, och vi föreslår därför att anslag ställs till förfogande om kostnaderna hotar företagens fortbestånd.

4.8. EESK föreslår en genomförbarhetsstudie i kommissionens regi om möjligheterna att länka samman nationella databaser med Animo-systemet, för att säkerställa snabbast möjliga spårning ifall en smittsam sjukdom bryter ut.

Bryssel den 14 maj 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen: ett integrerat regelverk för avtal om fiskepartnerskap med tredjeländer"

(KOM(2002) 637 slutlig)

(2003/C 208/09)

Den 23 december 2002 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda meddelande.

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 1 april 2003. Föredragande var Gabriel Sarró Iparraguirre.

Vid sin 399:e plenarsession den 14 och 15 maj 2003 (sammanträdet den 14 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 110 röster för och 10 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1. Gemenskapen började ingå fiskeavtal med tredje land efter att medlemsstaterna i rådets resolution av den 3 november 1976 enats om att föra över sin nationella behörighet på det här området till EG.

1.2. Enligt kommissionen är det viktigt att tillsammans med privat och offentlig sektor reformera politiken när det gäller fiskeavtal ⁽¹⁾ för att bekräfta gemenskapens åtagande att bidra till en hållbar utveckling av fisket på internationell nivå.

1.3. Vid världstoppmötet om hållbar utveckling (WSSD) i Johannesburg anslöt sig EU till den konkreta målsättningen att "bibehålla eller återställa bestånden till en nivå som kan producera maximalt hållbar avkastning i syfte att, snarast och om möjligt inte senare än 2015, nå dessa mål för utfiskade bestånd".

1.4. Kommissionen har för avsikt att uppnå detta mål på följande sätt:

1.4.1. Multilaterala insatser tillsammans med kuststater: Dessa insatser skall omfatta fiske på internationellt vatten, gränsöverskridande fiskbestånd och långvandrande arter för att hävda den egna fiskerörelsens legitima mål. Insatserna skall bygga på internationellt och regionalt samarbete som syftar till att uppnå ett hållbart fiske baserat på väl underbyggda vetenskapliga rekommendationer samt bättre system för kontroll och övervakning av efterlevnaden av reglerna.

1.4.2. Kontinuitetsavtal, som framför allt skall ingås med angränsande kuststater där EU traditionellt har gemensamma fiskeintressen och balanserade relationer.

1.4.3. Fiskepartnerskapsavtal, som skall ingås med kuststater med vilka de bilaterala förbindelserna kännetecknas av ekonomiska, sociala eller institutionella skillnader.

1.5. I meddelandet behandlas fiskeavtal som slutits med tredje land och som innebär att EU skall betala ett ekonomiskt bidrag i enlighet med rådets slutsatser av den 30 oktober 1997.

1.6. Eftersom dessa avtal huvudsakligen ingås med utvecklingsländer, särskilt AVS-länderna, är följande åtgärder nödvändiga:

1.6.1. Att se över de politiska målen för gemenskapens åtaganden när det gäller att främja en politisk dialog om fiskefrågor,

1.6.2. Att kartlägga och fastställa vilka åtgärder som bör vidtas för att uppnå de politiska mål som EU och tredje land uppställer gemensamt.

2. Allmänna kommentarer

I meddelandet behandlar kommissionen främst följande frågor:

— Tekniska och politiska ramar för EU:s fjärrfiske.

— EU:s mål och åtaganden.

— EU:s åtaganden och skälen till att ingå fiskepartnerskapsavtal.

— Genomförandet av fiskepartnerskapsavtalen.

⁽¹⁾ KOM(2002) 181 slutlig, 28.5.2002.

2.1. Tekniska och politiska ramar för EU:s fjärrfiske

2.1.1. Kommissionen påpekar att fiskeavtalen har gjort det möjligt att upprätta stabila förbindelser med 15 utvecklingsländer i kustområden och därmed gett upphov till viktig, ofta livsnödvändig, ekonomisk verksamhet, inte bara genom att själva fiskeresurserna utnyttjas utan också genom att närliggande verksamhet utvecklas.

2.1.2. Kommissionen konstaterar att fjärrfiskeflottans arbetsförhållanden är svåra eftersom det globalt sett råder brist på fiskeresurser och vissa fiskbestånd överfiskas av flottor under bekvämlighetsflagg som bedriver ett illegalt, okontrollerat och oreglerat fiske. Deras kostnader är således lägre, vilket innebär att de alltmer snedvrider konkurrensen och använder fiskemetoder som ger färre garantier för att upprätthålla ett globalt hållbart fiske.

2.1.3. Kommissionen påpekar att EU också har åtagit sig att

- öka sina insatser när det gäller de miljömässiga, ekonomiska och sociala aspekterna av en hållbar utveckling,
- förbättra de politiska och ekonomiska styrelseformerna,
- bidra till att få bukt med fattigdomen och till en gradvis integrering av AVS-staterna i världsekonomin.

2.1.4. EESK erkänner att fiskepartnerskapsavtalen medför och kommer att medföra fördelar för båda parter men ser med oro på fiskeresursernas utveckling globalt sett. Kommittén uppmanar därför kommissionen att utforma en hållbar fiskeripolitik som är i linje med rådets slutsatser av den 30 oktober 1997 och EU:s åtaganden vid världstoppmötet om hållbar utveckling.

2.2. EU:s mål och åtaganden:

2.2.1. EU har vid ett flertal tillfällen enats om att verka för ett hållbart fiske inom och utanför gemenskapens vatten.

2.2.2. I meddelandet redogör kommissionen för de konkreta fiskeripolitiska målen, som EU:s olika politikområden skall bidra till att uppnå:

- Målet för den gemensamma fiskeripolitiken är att behålla den europeiska närvaron i fjärrfiske och att skydda den europeiska fiskerisektorns intressen.

- Målet för EU:s utvecklingspolitik är att främja utvecklingsländernas möjligheter att utnyttja sina egna marina resurser och därmed öka det lokala mervärdet.

2.2.3. För att uppnå dessa mål på kort och lång sikt samt uppfylla de fiskeavtal som slutits med tredje land måste EU:s olika politikområden bygga på principen om samstämmighet och komplementaritet, som är inskriven i fördraget, och på medlemsstaternas respektive utvecklingspolitik.

2.2.4. I meddelandet påpekas att om EU underlåter att ta politiska initiativ på medellång sikt skulle gemenskapens fjärrfiskefartyg inte skrotas utan övergå till bekvämlighetsflagg. Om EU även i framtiden skall ha en ledande roll på internationell nivå när det gäller att främja principerna om ett ansvarsfullt fiske och en hållbar utveckling måste denna flotta bevaras som ett instrument för att genomdriva dessa principer.

2.2.5. Kommittén anser att kommissionens förslag att EU:s alla politikområden skall samordnas är ett väsentligt mål som snarast möjligt måste förverkligas.

2.2.6. EESK stöder bevarandet av EU:s fjärrfiskeflotta, som kan bidra till ett uthålligt utnyttjande av fiskeresurserna i tredje land. Samtidigt måste EU leva upp till sina åtaganden i samband med en miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling samt bidra till en god förvaltning av resurserna och till att utrota fattigdomen.

2.3. Gemenskapens åtaganden och skälen till att ingå fiskepartnerskapsavtal

2.3.1. I meddelandet behandlas ovannämnda åtaganden, och kommissionen hävdar att gemenskapen via fiskepartnerskapsavtal måste fortsätta med sin verksamhet för att kunna verka för FAO:s Uppförandekodex för ansvarsfullt fiske (Code of Conduct for Responsible Fisheries, FAO-1995) och FAO:s s.k. Compliance Agreement (Compliance Agreement with International Conservation and Management Measures by Fishing Vessels on the High Seas, FAO 1993).

2.3.2. Denna ståndpunkt ingår i rådets resolution av den 8 november 2001, som erkänner att fiskeavtalen kan bidra till att minska fattigdomen, under förutsättning att de utformas och tillämpas så att de uppfyller hållbarhetsprinciperna.

2.3.3. Kommissionen visar tydligt att EU:s åtaganden vad gäller hållbar utveckling, god förvaltning och fattigdomsbekämpning kan befrämjas av fiskeavtal som slutits med kuststater i tredje land, som i allmänhet är utvecklingsländer och AVS-länder.

2.3.4. EESK stöder oreserverat denna tanke, men vill påminna kommissionen om att rådet i sina slutsatser av den 30 oktober 1997, som kommissionen hänvisar till upprepade gånger i meddelandet, erkänner att fiskeavtalen i första hand är av kommersiell natur men samtidigt bekräftar att dessa avtal bör innefatta åtgärder för att utveckla fiskesektorn i tredje land.

2.3.5. Kommissionen påpekar att dessa åtaganden kräver att det finns ett bindande regelverk för gemenskapen och de berörda kuststaterna, och att detta regelverk bör utformas inom ramen för fiskepartnerskapsavtalen och bygga på att samstämmighetsprincipen tillämpas inom EU:s olika politikområden.

2.3.6. Kommittén är helt övertygad om att fiskepartnerskapsavtalens bindande regelverk kommer att leda till att EU:s yttre aktiviteter blir mer samstämmiga, eftersom regelverket kommer att innefatta målen för ett hållbart fiske, däribland förvaltning av fiskeresurserna samt kontroll och förvaltning av fiskeflottan.

2.3.7. EESK anser att man måste respektera att varje kuststat råder över sin fiskeripolitik, något som också påpekas i meddelandet. Denna politik bör bygga på väl underbyggda vetenskapliga och tekniska rekommendationer, hindra överfiskning och ta hänsyn till undersökningar om fiskets eventuella miljöpåverkan för att möjliggöra motåtgärder. EU bör därför säkerställa att det avsätts offentliga medel till att tillämpa principerna om god och ansvarsfull fiskeförvaltning.

2.3.8. Kommittén anser att den kontroll, uppföljning och övervakning som är nödvändig för att fiskepartnerskapsavtalen skall genomföras också kräver offentliga stödmedel eftersom kuststaterna har svårt att genomföra sådana åtgärder på egen hand.

2.3.9. I meddelandet övervägs möjligheten att bilda samriskföretag med fiskepartnerskapsavtalen som rättsligt ram-

verk, eftersom avtalen kan tillhandahålla finansiella instrument för överföring av teknik, kapital och kunskap till partnerländerna.

2.3.10. EESK anser att gemensamma företag utgör ett lämpligt instrument för fiskesamarbete med kuststater. Man bör därför i det nya systemet för fiskepartnerskapsavtal främja bildandet av sådana gemensamma företag genom att göra det attraktivt för investerare.

2.4. Genomförande av fiskepartnerskapsavtalen

2.4.1. Kommissionen anger att det övergripande målet för den gemensamma fiskeripolitiken är att säkerställa hållbar förvaltning av fiskeresurserna från ekonomisk, social och miljömässig synpunkt också utanför gemenskapens vatten och särskilt inom ramen för fiskepartnerskapsavtal.

2.4.2. Kommissionen påpekar också att en förutsättning för att säkerställa samstämmigheten mellan den gemensamma fiskeripolitikens yttre och inre dimensioner samt mellan den gemensamma fiskeripolitiken och EU:s utvecklingspolitiska samarbete är att instrument och förfaranden bidrar till att de övergripande målen för fiskets hållbarhet nås i tredjeländers vatten.

2.4.3. Kommittén anser att ovannämnda två punkter utgör två av de tre huvudpelare som fiskepartnerskapsavtalen måste vila på. Den tredje pelaren bör, som rådet har fastslagit, vara fiskeavtalens kommersiella dimension.

2.4.4. EESK anmodar därför kommissionen att utveckla de nuvarande fiskeavtalen i riktning mot fiskepartnerskapsavtal som ökar partnerländernas möjligheter att delta i en strategi för ett hållbart fiske genom att effektivt stödja en ansvarsfull förvaltning av deras fiskeresurser så att de kan kontrollera överfiskning, olagligt, icke rapporterat och oreglerat fiske.

2.4.5. I meddelandet föreslås att EU:s ekonomiska stöd skall höjas för att markant öka fiskepartnerskapsavtalens inflytande. Enligt kommissionen kan detta stöd inte betraktas som stöd till EU:s fiskare utan som ett relevant stöd till utveckling och förvaltning av en hållbar fiskeripolitik i de länder där europeiska fjärrfiskeflottor är verksamma. Avsikten är också att den privata sektorn gradvis skall ta ett större ansvar för det ekonomiska bidraget.

2.4.6. Detta ekonomiska bidrag, som kommissionen betecknar som en investering för att uppnå ett mer rationellt och ansvarsfullt fiske, skall täcka dels kostnader för förvaltning, vetenskaplig bedömning av fiskbestånd, kontroll och övervakning av fiske samt uppföljning och utvärdering av hur hållbar fiskeripolitiken är, dels kostnader för fiskerättigheter för gemenskapens fartyg.

2.4.7. Kommissionen anser att med hänsyn till den nya sammansättningen av de ekonomiska bidragen i fiskepartnerskapsavtalen blir fiskemöjligheternas relativa vikt av sekundär betydelse och att parternas gemensamma intresse av att uppnå ett ansvarsfullt fiske på hållbar grund kommer att ta över som den viktigaste beståndsdel.

2.4.8. EESK stöder denna uppfattning om det ekonomiska bidraget och framhåller att man vid beräkningen av bidraget, som enligt meddelandet skall bedömas från fall till fall, bör ta hänsyn till fiskeavtalens kommersiella karaktär när man fastställer gemenskapsintressenas relativa andel av fiskeöverskottet, något som rådet också påpekar.

2.4.9. EESK betraktar meddelandets riktlinjer som förnuftiga i fråga om den politiska dialog mellan EU och den berörda kuststaten som skall föregå fiskepartnerskapsavtalen för att fastställa villkoren för politiken för en hållbar utveckling av det fiske som EU:s fartyg bedriver i berörda länder.

2.4.10. Eftersom den privata sektorn gradvis skall svara för en större andel av det ekonomiska bidraget bör kommissionen säkerställa att denna sektor kan delta i genomförandet av avtalen.

3. Slutsats

3.1. Med hänvisning till rådets slutsatser från oktober 1997, som anger vilka riktlinjer kommissionen skall följa i samband med EU:s fiskeavtal med tredje land, stöder EESK i föreliggande yttrande kommissionens meddelande om ett integrerat regelverk för avtal om fiskepartnerskap med tredjeländer i enlighet med rådets principer från oktober 1997:

- Fiskeriatviten är i första hand av kommersiell natur men omfattar samtidigt åtgärder för att utveckla fiskerisektorn i tredje land.
- EU skall främja en hållbar utveckling inom fiskerisektorn i tredje land i enlighet med EU:s åtaganden att
 - öka sina insatser när det gäller de miljömässiga, ekonomiska och sociala aspekterna av en hållbar utveckling,
 - förbättra de politiska och ekonomiska styrelseformerna globalt,
 - bidra till att få bukt med fattigdomen i enlighet med målen för hållbar utveckling och till en gradvis integrering av AVS-staterna i världsekonomin.
- Det krävs samstämmighet och komplementaritet mellan EU:s olika politikområden särskilt mellan den gemensamma fiskeripolitiken och EU:s utvecklingspolitik.

3.2. EESK anser att detta meddelande kräver en översyn av kontinuitetsavtalen.

Bryssel den 14 maj 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om den gemensamma organisationen av marknaden för spannmål"

(KOM(2003) 23 slutlig – 2003/0008 (CNS))

(2003/C 208/10)

Den 10 februari 2003 beslutade rådet att i enlighet med artikel 37.3 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 25 april 2003. Föredragande var Sandro Mascia.

Vid sin 399:e plenarsession den 14 och 15 maj 2003 (sammanträdet den 14 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 104 röster för, 2 röster emot och 15 nedlagda röster.

1. Sammanfattning av kommissionens förslag

1.1. I förslaget föreslås en slutlig sänkning med 5 % (av de 20 % som föreslogs i Agenda 2000) för att få ned interventionspriset för spannmål till 95,35 EUR/ton från 2004/05 för att säkerställa att interventionen verkligen fungerar som ett skyddsnät. För att undvika ytterligare ackumulering av interventionslager på grund av bristen på avsättningsmöjligheter på inre och yttre marknader skall råg undantas från interventionssystemet.

1.2. I och med att interventionsåtgärdernas betydelse minskar är det inte längre motiverat med säsongskorrigeringsinterventionspriserna, anser kommissionen. Det föreslås därför att systemet med månatlig uppskrivning avskaffas.

1.3. Till följd av nedskärningen i interventionspriset för spannmål kommer arealersättningen för spannmål och andra berörda jordbruksgrödor att ökas från 63 EUR/ton till 66 EUR/ton och innefattas i direktstödet per jordbruksföretag.

1.4. Kommissionen föreslår dessutom att produktionsstödet för stärkelse och vissa produkter som framställs av stärkelse inte längre skall tillämpas och att minimipriset för stärkelsepotatis skall avskaffas. Samtidigt skall stödet till producenterna av potatisstärkelse infogas i systemet med enhetsstöd till jordbruket.

2. Inledning

2.1. Åkergrödor odlas på 40 % av den odlingsbara arealen i unionen, och cirka 38 miljoner hektar används för spannmålsproduktion. Cirka 210 miljoner ton producerades under 2002, ett mycket viktigt bidrag till försörjningen för människor och djur. Denna produktion gör EU till den näst största aktören (efter USA) inom världshandeln i fråga om spannmål.

2.2. Under de senaste tio åren har sektorn genomgått två grundliga reformer i fråga om den gemensamma organisationen av marknaden (MacSharry och Agenda 2000) vilket har resulterat i en mer balanserad marknad, minskade lager och större konkurrenskraft på världsmarknaden, samtidigt som en hög nivå har upprätthållits i fråga om livsmedelssäkerhet.

2.3. De två reformerna har åstadkommit följande resultat:

— Interventionspriset, som har minskat med 50 % under de senaste tio åren (15 % under de senaste tre åren), är inte längre ett garantipris som kan fungera som incitament för överskottsproduktion till lager, utan interventionen har fått den roll kommissionen önskade, nämligen som "skyddsnät" för marknaden.

— Interventionslagren har minskats drastiskt samtidigt som den mängd spannmål som exporteras utan bidrag på världsmarknaden har ökat i motsvarande grad.

2.4. Samtidigt har kommissionen avslutat förhandlingarna med sina mest betydande handelspartners för att införa ändringar i systemet för tullskydd, när det gäller kvoter för spannmålsimport. I avtalet ges utrymme för en ökning av spannmålsimporten till EU med nästan 3 miljoner ton. Kommittén uppmanar kommissionen att se till att dessa kvoter förvaltas på ett sätt som värnar om de europeiska producenternas intressen.

3. Kommentarer

3.1. Kommittén anser att en ytterligare sänkning av interventionspriset skulle få följande konsekvenser i fråga om kostnader/nytta:

- Försumbara effekter på sektorns konkurrenskraft.
- Försämring av gränsskyddet för basspannmål.
- Inga incitament för att förbättra kvaliteten (t.ex. proteinhalten).
- Ökade kostnader för EU-budgeten på cirka 800 miljoner EUR (en följd av ökad kompensation till producenterna). Dessa kostnader måste uppvägas av besparingar på andra områden eftersom Europeiska rådet vid sitt möte i Bryssel i oktober i fjol fastställde ett utgiftstak för jordbrukssektorn.

3.2. Kommittén vill i samband med detta påminna om att den i sitt yttrande om kommissionens meddelande om halvtidsöversynen av GJP⁽¹⁾ påpekade att kommissionen tack vare minskningarna i samband med Agenda 2000 redan uppnått ett av sina huvudmål, nämligen att interventionspriserna (särskilt för spannmål) skulle återgå till att fungera som skyddsnet för marknaden. I samma yttrande ifrågasatte EESK den föreslagna sänkningen med 5 %, som motiveras med prisutvecklingen på världsmarknaden, särskilt som kommissionen själv i sina prognoser räknar med en stabil marknad.

3.3. Kommittén instämmer visserligen i kommissionens analys av den strukturella obalansen inom sektorn, men undrar ändå (särskilt när det gäller råg)

- om inte de drastiska åtgärder som föreslås kan spridas ut

(1) EUT C 85, 8.4.2003.

under längre tid med användning av de övergångsåtgärder som anges i artikel 29.2,

- om inte incitament kan skapas för omställning till alternativa grödor som komplement till de satsningar som producenterna själva har gjort under de senaste åren.

3.4. Kommittén vill för övrigt understryka följande:

- Eftersom systemet med produktionsbidrag avvecklas försvinner skyddsnetet för stärkelsesektorn, som inte skyddas av importrestriktioner.
- Jämvikten mellan sektorerna för spannmålsstärkelse respektive annan stärkelse riskerar att rubbas genom att systemet för enhetligt jordbruksstöd införs i endast den ena av sektorerna.

3.5. För att säkerställa livsmedelssäkerheten och undvika illojal konkurrens eller former av "dumping" bör de hälso-, miljö- och arbetsnormer som tillämpas på gemenskapens spannmålsproduktion också beaktas i fråga om import från tredje land, särskilt inom ramen för WTO-förhandlingarna.

4. Slutsatser

4.1. EESK anmodar kommissionen att ingående diskutera konsekvenserna av ytterligare en sänkning med 5 % av interventionspriset och av avvecklingen av den månatliga uppskrivningen samt att granska det verkliga behovet av sådana åtgärder, med beaktande av att de offentliga spannmålslagren har minskat drastiskt under de senaste åren samt att gemenskapspreferensen kan komma att minska som en följd av åtgärderna. Kommittén betonar för övrigt behovet av större flexibilitet i de föreslagna åtgärderna för råg.

Bryssel den 14 maj 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om den gemensamma organisationen av marknaden för torkat foder för regleringsåren 2004/05 till 2007/08"

(KOM(2003) 23 slutlig – 2003/0010 (CNS))

(2003/C 208/11)

Den 10 februari 2003 beslutade rådet att i enlighet med artikel 37 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Sektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 25 april 2003. Föredragande var Hans-Joachim Wilms.

Vid sin 399:e plenarsession den 14 och 15 maj 2003 (sammanträdet den 14 maj) antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 102 röster för och 18 nedlagda röster.

1. Sammanfattning av grunddokumentet

1.1. Kommissionens förslag innebär att stöden för torkat foder och budgeten för GOM för torkat foder kommer att försvinna helt under en fyraårsperiod från och med 2004. Kommissionen föreslår att stödet först skall sänkas med 55 % och år 2009 med 100 % och att torkat foder skall omfattas av systemet med samlad stödutbetalning, varigenom stödåtgärderna för sektorn bortfaller. Stödet till denna näring skulle minska gradvis från 33 EUR per ton under budgetåret 2004/2005 till 0 EUR per ton under året 2007/2008 och skulle utgå oberoende av om det är fråga om foder som torkats artificiellt eller soltorkat foder. Hälften av nuvarande budget skulle gå till jordbrukare via det nya systemet för samlad stödutbetalning.

2. Allmänna kommentarer

2.1. EESK välkomnar kommissionens engagemang vad gäller den gemensamma organisationen av marknaden för torkat foder eftersom "EU:s självförsörjningsgrad när det gäller växtproteiner efter de två senaste reformerna av GJP och efter WTO-avtalen på nytt har minskat och förra året (dvs. 2001) uppgick till mindre än 25 %. Den konstanta försämringen av självförsörjningsgraden leder till frågan om beroendet utgör en risk med tanke på den europeiska djuruppfödningens behov av växtproteiner" ⁽¹⁾.

2.2. I sitt yttrande från januari 2002 påpekade EESK hur viktiga växtproteiner är för djurhållningen och fastställde en obalans mellan Europeiska unionens behov av växtproteiner och dess produktionspotential ⁽¹⁾. Kommittén har också inom

ramen för sitt arbete om växtproteiner betonat att efterfrågan inom EU antagligen kommer att öka och att de arealer som för närvarande används för produktion kommer att bli mindre, och att man därmed blir beroende av import ⁽¹⁾.

2.3. De regler som för närvarande gäller för stödet för torkat foder ⁽²⁾ har inom GOM för producentländerna, vilka kännetecknas av förmånliga klimat- och jordförhållanden, i några av dem gjort det möjligt att utveckla en näring baserad på odling av alfalfa, som innebär att de viktigaste aktörerna (lantbrukarna och industrierna) kan stanna kvar på landsbygden. Denna sektor svarar för mer än 15 000 arbetstillfällen i EU. Dessutom utvinns man växtprotein av hög kvalitet som bidrar till att täcka det enorma underskottet av detta i Europeiska unionen. Klimatet i några regioner i södra Europa har gjort det möjligt att göra stora energibesparingar per produktionsenhet eftersom fodret utsätts för mindre fuktighet på fälten efter skörden och tack vare metoder som förtorkning. Till dessa besparingar kommer besparingarna vid odlingen av alfalfa, som kräver relativt liten insats av arbete och kvävegödsel. Det är viktigt att påpeka att tack vare länder som Spanien har Europa lyckats täcka den maximala garanterade kvoten, vilket också garanterar att den finns kvar. Icke desto mindre behövs det reformer för att utnyttja den energibesparingspotential som naturförhållandena i södra Europa ger upphov till, utan att därigenom äventyra de positiva effekterna av denna verksamhet.

2.4. För att maximalt utnyttja unionens produktionspotential och de medel som avsatts för stöd till sektorn bör delat ansvar även i fortsättningen gälla vid beräkning av

⁽¹⁾ EESK:s yttrande om "En ny gemenskapsplan för växtproteiner", EGT C 80, 3.4.2002, s. 26–34.

⁽²⁾ 38,64 EUR/ton för soltorkat foder; 68,83 EUR/ton för maskintorkat foder.

överskridande av den maximalt garanterade kvoten. Endast om den europeiskt garanterade kvoten skulle överskridas bör man straffa de medlemsstater som överskrider sina respektive nationella kvoter.

3. Troliga effekter av den förändrade organisationen av marknaden för torkat foder

3.1. Energiförbrukning i produktionen

3.1.1. Ur ekologisk synvinkel är det uteslutande positivt att de olika stöd som är riktade till själva torkprocessen görs om till ett enhetligt stöd. Vid maskinell torkning utgörs 40 % av den totala produktionskostnaden av kostnader för värmeenergi. Bara 8 % av Europeiska gemenskapens torkanläggningar drivs med förnybara råvaror, medan 92 % drivs med fossila bränslen. Utsläpp av gaser får i form av smog allvarliga konsekvenser för folkhälsan även om effekten är mindre på landsbygden där koncentrationen av dessa gaser är lägre. Dessa utsläpp bidrar också till växthuseffekten, en orsak till klimatförändringar. Mot denna bakgrund måste stöden till fodertorkning få en ny inriktning för att öka energibesparingen och ersätta fossila bränslen med förnybara energikällor, vilket i stor utsträckning redan har skett vid artificiell förångning. Den luktemission som uppstår gör den maskinella fodertorkningen ännu mer problematisk. Konstbevattning vid produktionen av foder som skall torkas är i en del medlemsländer dessutom både ekologiskt och ekonomiskt problematisk.

3.2. Konsekvenser för arbetstillfällena

3.2.1. I hela Europa arbetar ca 15 000 personer heltid på torkföretag och på företag som ligger före och efter i produktionskedjan. Antalet verksamma vid torkanläggningarna torde följaktligen vara lägre än så. Företagarna sluter normalt avtal med odlarna och genom avtalen säkerställs såväl produktion som bearbetning.

3.2.2. Producenterna av torkat foder i Europa fruktar nu att verksamheten i runt 350 produktionsanläggningar kommer att läggas ned, eftersom de på grund av de nya reglerna inte erhåller tillräckligt med råmaterial till sina produktionsanläggningar. I framtiden kommer det framför allt att hänga på avtalsförhandlingarna i vilken utsträckning kapacitetsutnyttjandet i bearbetningsföretagen kan leda till konkurrenskraftiga inköpspris av råmaterial. Företagare måste få stöd för att tillägna sig de kunskaper som krävs för att anpassa sina företag till de nya förhållandena ⁽¹⁾.

3.3. Ekologiska konsekvenser

3.3.1. För odling av grödor för produktionen av torkat foder måste jordbrukarna ges en tillräcklig inkomst. Det är det enda sättet att kunna behålla de positiva ekologiska effekterna av odling av fodergrödor. Ett permanent växttäckte förhindrar erosion och säkerställer för många regioner i Europa en marknadsanpassad förvaltning av mindre gynnade områden och förbättrar på så sätt det traditionella jordbrukets sociala situation. Kommittén har i sitt yttrande om växtproteiner uttryckligen påpekat att odling av fodergrödor är av stor betydelse för bevarandet av markstruktur och för hållbar utveckling inom jordbruket ⁽²⁾. Odling av fodergrödor fyller en viktig funktion när det gäller miljö och sysselsättning i landsbygdsområden ⁽²⁾. Dessa funktioner måste också kunna fyllas i framtiden.

3.4. Världsmarknaden

3.4.1. Världsmarknaden kommer även i fortsättningen att stå till förfogande för handeln med proteingrödor. Kommittén har vid ett annat tillfälle också betonat att målet inte behöver vara att täcka det totala behovet genom egenproduktion ⁽²⁾. Påpekas bör att de proteingrödor som i EU används till foder till ca 70 % består av importerad soja. Basen för produktionen av torkat foder måste emellertid säkerställas genom produktion inom gemenskapen, vilket med de befintliga ramvillkoren endast är möjligt genom ett system för finansiellt stöd. Höga andelar av importerat torkat foder och genetiskt modifierade organismer är dock mer tveksamma inslag än exempelvis torkat foder som producerats lokalt.

4. Torkat foder från produktion inom gemenskapen – På väg mot en hållbar produktion

4.1. Under regleringsåret 2001/2002 producerades 4,8 miljoner ton torkat foder ⁽³⁾. Den totala fodersektorn inom EU omfattar 200 miljoner ton. Beroende på klimatförhållanden skiljer sig produktionsmängden i hög grad mellan enskilda länder ⁽⁴⁾.

⁽²⁾ EESK:s yttrande om "En ny gemenskapsplan för växtproteiner", EGT C 80, 3.4.2002, s. 26–34.

⁽³⁾ CIDE, informationspaketet angående lusern och reformen av GJP (Informationspaket: möjligheter och risker för odling av lusern inom ramen för reformen av GJP) s. 13. (Ej officiell titel.)

⁽⁴⁾ MGK Österrike 4 400 ton, MGK Frankrike 1,6 ton.

⁽¹⁾ Grönboken om entreprenörskap i Europa, KOM(2003) 27 slutlig, s. 27.

4.2. Tidigare har särskilt den artificiella torkningen av grönfoder kritiserats ⁽¹⁾. Medlemsstaterna måste bli förpliktiga-de av gemenskapen att införa officiella fodermedelskontroller som förbättrar effekten av kontrollåtgärderna och medför strängare genomförandeåtgärder. Bistånd och samarbete måste vara förpliktigande. Dessutom måste finansiella förutsättningar skapas för att åtgärder skall kunna vidtas för att förbättra säkerheten vad gäller fodermedel. Hur ofta kontroller skall utföras bör styras av hur hög riskfaktorn är. Vid produktionen av torkat foder bedömer man riskfaktorn som hög, eftersom möjligheterna till missbruk är många under uppvärmningspro-cessen. Fodermedelssäkerhet skall vara lika viktig som livsme-delssäkerhet.

4.3. I framtiden bör gemenskapen inte främja några pro-duktionsmetoder som inte uppfyller förpliktelse-erna om social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet. För producenterna av torkat foder innebär detta att de måste se över energieffektivite-ten och arbetarskyddet vid sina anläggningar.

4.4. Under de senaste tjugo åren har producenterna av maskintorkat foder kunnat reducera sin energiförbrukning med 50 % ⁽²⁾. Denna utveckling måste konsekvent fortsätta i samma riktning för att en hållbar produktion av torkat foder skall säkras.

5. Åtgärder för genomförande av en hållbar produktion av torkat foder – EESK:s krav

5.1. Den nuvarande kostnadsstrukturen hos torkföretag bygger på höga gemenskapsbidrag för produktion (se punkt 1). Kommittén ser den omfördelning av stöden som förslagits som positiv eftersom den tar hänsyn till båda de grupper som är verksamma inom produktionen och den fortsatta bearbetningen.

5.2. De företag som producerar maskintorkat foder måste även i fortsättningen vara kapabla att bedriva sin produktion. Det måste även i framtiden vara möjligt att säkra den gemensamma produktionen av proteingrödor. Därmed säker-ställs det europeiska jordbrukets relativa oberoende gentemot produktionen på världsmarknaden.

5.3. Jordbruksföretagen kan bara säkerställa sin produktion om avsättningen säkerställs av torkningsföretagen. Endast då kan de för det europeiska jordbruket så viktiga ekologiska effekterna av produktionen av proteingrödor utnyttjas på ett hållbart sätt.

5.4. För att erhålla stöd i framtiden måste bearbetningsfö-re-tag se över sina anläggningars energieffektivitet och installera energisparande teknik, så att konkurrenskraftiga företag skapas genom minskade energikostnader. Det råder inget tvivel om att man kan förvänta sig positiva effekter av dessa åtgärder vad gäller miljö och arbetstillfällen.

5.5. Genom att torkföretag utrustas med miljövänlig upp-värmnings- och bearbetningsteknik ges och skapas arbetstillfäl-len, även inom angränsande områden. Företagarna måste också påminnas om det sociala ansvar som de har genom att de driver företag på eget ansvar.

5.6. Gemenskapen bör fastställa att också det nationella beviljandet av stöd till torkanläggningar görs beroende av kriterier för arbetsplatssäkerhet och ekologi.

5.7. EESK föreslår att ett system för stöd som är avsedda till torkningsanläggningar införs som belönar låg energiförbruk-ning. Detta innebär att stöd till bearbetningsverksamhet bara ges om energiförbrukningen för produktionen i fråga är låg och tekniskt genomförbar. Europeiska ekonomiska och sociala kommittén uppmanar i detta sammanhang kommissionen att fastställa en övergångsperiod för företagen, inom vilken de kan anpassa sin teknik. Därmed tar företagen till vara en innovationspotential för att minska användningen av fossila bränslen. En sådan övergångsperiod skulle kunna motsvara den fas med gradvis minskning fram till 2008 som ursprungli-gen var planerad. Företagen kommer dock bara att vara intresserade av en sådan anpassning under förutsättning att ett stödsystem som tar hänsyn till miljön kommer att bestå under längre tid. Ett stöd som begränsas till endast fyra år kommer att leda till att de flesta företag inte lägger om produktionen utan i stället lägger ner den.

5.8. Gamla anläggningar som drivs med höga energikostna-der efter övergångsperioden skall inte längre erhålla stöd. För miljöskadlig teknik kan alltså stödnivån sänkas till noll när övergångsperioden löpt ut.

5.9. Stödsystemet skall särskilt gynna företag som avstår från fossila bränslen och utnyttjar förnybara energikällor i sina anläggningar. Även blandformer (t.ex. $\frac{2}{3}$ naturgas och $\frac{1}{3}$ vindenergi) i energiförbrukningen bör belönas med högre stöd för andelen förnybar energi.

⁽¹⁾ I Tyskland (delstaten Thüringen) producerade och sålde ett torkföretag 250 ton foder som innehöll dioxin. Orsaken var ett tekniskt fel och upptäcktes vid de officiella fodermedelskontroller-na. Se rapporten från förbundsministeriet för konsumentskydd, livsmedel och jordbruk av den 19 februari 2003.

⁽²⁾ CIDE, informationspaket angående lusern och reformen av GJP (Informationspaket: möjligheter och risker för odling av lusern inom ramen för reformen av GJP) s. 20. (Ej officiell titel.)

5.10. För att stödja hållbara metoder inom produktionen av torkat foder bör den planerade gradvisa minskningen av bidraget ned till noll ersättas av ett bidragssystem som främjar låg energiförbrukning.

5.11. De regler som föreslagits säkerställer inte att sektorn för torkat foder förblir ett strukturelement i landsbygdsområden eftersom de möjliga besparingarna genom avskaffandet av stöden både till foder som torkats artificiellt och soltorkat foder inte räcker för att ersätta industrins intäktsbortfall samtidigt som man behåller ett pris till jordbrukarna som säkerställer deras inkomst. Reformen av denna GOM är ett lämpligt tillfälle att förbättra gemenskapens försörjning av växtprotein, miljöbalansen och jämvikten mellan sektorns olika aktörer samt att skapa ett långsiktigt regelverk. Detta kräver en ansträngning från alla berörda som måste få ersättning och incitament av den gemensamma jordbrukspolitikens instrument. Detta kräver att alla berörda är förpliktigade att medverka, så att den gemensamma försörjningen av växtprotein kan regleras på ett hållbart sätt. Det förslag som lagts fram är otillräckligt eftersom det avskaffar det viktigaste instrumentet i denna marknadsorganisation, istället för att anpassa det till de fastställda målen. Mot bakgrund av de mångfaldiga problem, uppgifter och samhälleliga målsättningar som finns inom produktionen av torkat foder, måste man påvisa genomförbara framtidsmöjligheter för beprövade metoder som ger det europeiska jordbruket en framtid.

5.12. Vi måste hålla i minnet att direkt bete på betesmark och direkt utfordring med foderväxter utgör optimala system sett till energibalansen, djurens välfärd och livsmedelssäkerheten. Kommittén föreslår därför att man skall studera möjliga sätt att uppmuntra och slå vakt om dessa metoder. Vallodling, särskilt i samband med betesdrift, måste utgöra stommen i en artanpassad och hållbar mjölk- och nötköttproduktion. Missgynnandet av sådan mark i den tidigare stödpolitiken ledde, i kombination med den gemensamma organisationen av marknaden för torkat foder, till att betesandelen i jordbruket ständigt trängdes undan. Den gemensamma jordbrukspolitikens måste främja en ekonomiskt och ekologiskt värdefull markanvändning och sluta missgynna foderbaljväxter genom att lyfta fram deras fördelar. Torkning av foderväxter är dock ett system som traditionellt har använts för att utnyttja ett överskott under en period i en annan period, ett system som är mycket väl anpassat till klimatförhållandena i vissa europeiska regioner. Torkning gör det i dag möjligt att inom djuruppfödningen maximalt utnyttja de agroekonomiska och näringsfysiologiska fördelarna hos alfalfa i form av protein och fibrer. Torkat foder kommer att behöva produceras oavsett uppfödningssätt eftersom jordbruken inte kan vara självförsörjande när det gäller foder. Dessutom kan de största producenterna av torkat foder, som finns i södra Europa, inte utveckla sin mjölkproduktion genom att använda marken som betesmark (klimatet tillåter inte detta). På grund av de olika förutsättningar som klimatet skapar måste det ske en utjämning inom produktionen av torkat foder mellan Nord- och Sydeuropa.

Bryssel den 14 maj 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om:

- "Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1255/1599 om den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter" (2003/0011 (CNS)), och
- "Förslag till rådets förordning om införande av en avgift inom sektorn för mjölk och mjölkprodukter" (2003/0012 (CNS))

(KOM(2003) 23 slutlig – 2003/0011 – 0012 (CNS))

(2003/C 208/12)

Den 10 februari 2003 beslutade rådet att i enlighet med artikel 37 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Sektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som ansvarade för det förberedande arbetet, antog sitt yttrande den 25 april 2003. Föredragande var Bernd Voss.

Vid sin 399:e plenarsession den 14 och 15 maj 2003 (sammanträdet den 14 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 77 röster för, 13 röster emot och 17 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1. Genom rådets förordning (EEG) nr 804/68 infördes den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter. Dessutom infördes år 1984, då det rådde ett stort överskott i gemenskapens mjölkproduktion, ett system med mjölkkvoter vars syfte var att stödja producentpriserna samtidigt som produktionen och utgifterna begränsades.

1.2. Trots att antalet mjölkproducerande enheter har minskat har antalet enheter med mjölkboskap i de eftersatta områdena kunnat bibehållas sedan systemet med mjölkkvoter infördes. Enligt Eurostat finns cirka 50 % av de mjölkproducerande enheterna och 38 % av mjölkboskapen i eftersatta områden.

1.3. Inom ramen för den reform av GJP som antogs av Europeiska rådet i Berlin i mars 1999 beslutade man i fråga om mjölksektorn att förlänga mjölkkvotregleringen till år 2008, att från och med regleringsåret 2005/06 sänka interventionspriserna med 15 % och införa direktstöd samt att höja kvoterna med cirka 2,4 % från år 2005. I vissa medlemsstater fördelades 0,9 % utöver den beviljade kvoten redan år 2000. Dessutom fick Europeiska kommissionen i uppgift att inom ramen för halvtidsöversynen utarbeta en rapport om följderna av reformåtgärderna och att lägga fram förslag beträffande utvecklingen av mjölksektorn efter år 2008.

1.4. I sin rapport om mjölkkvoter (SEK(2002) 789 slutlig) av den 10 juli 2002 presenterade kommissionen fyra alternativ som underlag för halvtidsöversynen:

Alternativ 1: Att fortsätta med Agenda 2000-åtgärderna till 2015 (inga ytterligare reformåtgärder).

Alternativ 2: Att upprepa Agenda 2000-metoden (en ytterligare sänkning av interventionspriserna och höjning av kvoterna med 3 %).

Alternativ 3: Att införa ett tvåtredjedels kvotsystem (reducerade A-kvoter för inre marknaden och obegränsade C-kvoter för produktion i överensstämmelse med världsmarknadsvillkoren).

Alternativ 4: Att avskaffa kvoterna år 2008 och sänka interventionspriserna med ytterligare 25 %.

1.5. I EU finns 1,7 miljoner jordbruksföretag som bedriver boskapsuppfödning och över hälften av dessa har mjölkboskap (1997). Mjölksektorn inklusive bearbetningsindustrin sysselsätter cirka 2 miljoner människor. I de flesta medlemsstaterna liksom i unionen totalt är mjölkproduktionen den viktigaste jordbruksverksamheten. På gemenskapsnivå svarar enbart mjölksektorn för cirka 14 % av den totala jordbruksproduktionens värde. Produktionen svarar för cirka 38 miljarder EUR och beredningen för cirka 80 miljarder EUR. I områden med betesmarker kan cirka 80 % av jordbrukets förädlingsvärde hänföras till mjölksektorn.

1.6. Historiskt sett har kulturlandskapets mångfald i Europa i stor utsträckning uppkommit genom boskapsuppfödning och användning av betesmarker. Såväl regionala skillnader i jordmånen och klimatet som olika sätt att använda och odla jorden har gett upphov till den stora artrikedomen som kulturlandskapet uppvisar. Även om användningen av kraftfoder blir allt vanligare utnyttjas betesmarkerna i Mellaneuropa i

första hand av mjölkkor. Mjölkboskapens stora biologiska betydelse märks också genom att det i vissa länder finns ett mycket stort antal ekologiska jordbruk med inriktning på mjölkproduktion.

1.7. Ett annat särdrag i anslutning till jordbruk med mjölkboskap är det stora utbudet av regionala mjölkprodukter av osedvanligt hög kvalitet i Europa. Den europeiska mjölkproduktionen och beredningen är av hög teknisk standard.

1.8. Det finns ett starkt ekonomiskt samband mellan mjölkproduktion och nötköttproduktion. Om intresset för boskapsuppfödning minskar (t.ex. genom sjunkande priser eller frikopplade bidrag) påverkar detta priset på kalv, och mjölkproducenternas inkomster minskar.

2. Reformförslagets innehåll

2.1. Kommissionen föreslår att man bibehåller systemet med mjölkkvoter även efter år 2008 fram till regleringsåret 2014/2015.

2.2. Det är nödvändigt att bibehålla den metod som infördes 1984, enligt vilken en avgift skall erläggas för sådana kvantiteter mjölk som levererats (115 % av riktpiserna) eller sålts för direkt konsumtion och som överstiger en viss garantitröskel (kvot). För varje medlemsstat fastställs en särskild total kvantitet med en garanterad referenshalt mjölkfett.

2.3. De reformer som man beslutade om inom ramen för Agenda 2000 bör tidigareläggas med ett år till 2004/2005 eftersom oförutsedda budgetmedel för en reform av mjölkmarknaden har blivit tillgängliga.

2.4. I enlighet med vad som anges i alternativ 3 i rapporten om mjölkkvoter bör man höja medlemsstaternas nationella mjölkkvoter med ytterligare 1 % åren 2007 och 2008.

2.5. Den enhetliga prissänkning på 15 % som ursprungligen planerades (en sänkning på 5 % per år i tre steg) kommer att ersättas med en asymmetrisk sänkning av interventionspriserna under fem år. Totalt sett motsvarar denna sänkning på 17,5 % av priserna på skummjölkspulver och på 35 % av smörpriserna en total minskning på 28 % av mjölkpriserna i EU på fem år, från 30,98 cent/kg i dag till 22,21 cent/kg.

2.6. Kommissionen föreslår ett tak på 30 000 ton för interventionsuppköp av smör. Uppköp som överskrider denna gräns kan göras inom ramen för anbudsförfaranden.

2.7. Åren 2007 och 2008 utbetalas partiell kompensation för prissänkningar i form av direktstöd till mjölkproducenterna. Denna kompensation ökar under perioden 2004-2008 från 0,575 cent/kg till 2,874 cent/kg.

2.8. Extra nationella tak för mjölk kan överföras till de individuella referenskvantiteterna eller utbetalas på annat sätt. Kompensationsutbetalningarna år 2008 kommer att uppgå till sammanlagt motsvarande 4,17 cent/kg mjölk, vilket motsvarar en partiell kompensation på knappt 50 %.

2.9. Från det att reformen inleds (år 2004) frikopplas direktstöden och utbetalas som enhetsstöd grundade på areal. Som grund för dessa stöd ligger de tidigare bidragen till de enskilda gårdarna.

2.10. I motsats till inom andra marknadssektorer ligger referensdatumet för beräkningen av storleken på mjölkbidraget inte i det förflutna utan i framtiden (den 31 mars 2004).

3. Allmänna kommentarer

3.1. Den genomsnittliga produktionskostnaden för mjölk i Europeiska unionen ligger på 30–35 cent/kg, men på grund av lokala faktorer, klimat, jordbruksstruktur eller kvotavgifter kan kostnaden också ligga klart över 45 cent/kg. Det ensidiga stödet till foderkostnader i jordbruksområden sedan år 1992 har medfört en snedvridning av konkurrensen. Genom den stödberättigade odlingen av "helväxtensilage" (majsensilage) drabbas betesjordbruksföretag fortfarande av ekonomiska nackdelar i förhållande till åkerbruksföretag vad gäller foderkostnader.

3.2. EESK har i flera yttranden om mångfunktionalitet och om den europeiska jordbruksmodellen hänvisat till mjölkproduktionens betydelse⁽¹⁾. De krav som samhället och framför allt konsumenterna i EU ställer på produkternas kvalitet, på produktionsförhållandena och på trygga produktionsområden gör det nödvändigt med ett särskilt stöd till mjölkproduktionen genom ett yttre skydd.

3.3. EESK stöder kommissionens förslag att låta mjölkkvantitetsregleringen löpa vidare även efter år 2008, eftersom ett slopat kvotsystem skulle medföra ökad produktion och prissänkningar som är omöjliga att beräkna. Producenternas inkomster skulle minska kraftigt trots sjunkande kostnader (för kvotavgifter), och antalet företagsnedläggningar skulle öka eftersom det framför allt i områden med betesmark inte finns

⁽¹⁾ EGT C 368, 20.12.1999, s. 76–86.

några ekonomiska alternativ till mjölkproduktion. Detta skulle få enorma konsekvenser för målet att ha ett heltäckande jordbruk och att bevara naturskyddade betesmarksområden.

3.4. EESK konstaterar att man endast handlar med 6 % av världens mjölkproduktion på den så kallade världsmarknaden. Globalt sett ökar visserligen efterfrågan på mjölk och mjölkprodukter något, men den så kallade världsmarknaden med en årlig handelsvolym på för närvarande omkring 30 miljoner ton har endast begränsade möjligheter att växa. Olika produktionskostnader och pålagor innebär att mjölkproduktionen i EU missgynnas i förhållande till vissa regioner (till exempel Oceanien och Sydamerika), vilket leder till att produkterna på världsmarknaden i allt högre utsträckning härstammar från dessa områden. För EU:s del ligger tillväxtpotentialen däremot i högre förädlade kvalitetsprodukter.

3.5. EESK delar inte kommissionens uppfattning att det skulle finnas en ökad upptagningsförmåga för europeiska mjölkprodukter på de nationella och internationella marknaderna. I motsats till vad kommissionen anger är marknaden snarare starkt begränsad på grund av följande faktorer:

- Ett globalt sett större utbud av mjölkprodukter.
- Minskad efterfrågan på grund av minskad köpkraftstillväxt.
- Återgång till en normal efterfrågeökning på ost sedan BSE-krisen avmattats.
- En negativ efterfrågeutveckling på grund av en världsomfattande ekonomisk turbulens efter den 11 september 2001.
- Eurons styrka i förhållande till andra valutor har missgynnat EU-export.
- Subventionerad export från regioner med överskottsproduktion.
- Viktiga handelspartner, till exempel Ryssland och USA, har infört importrestriktioner.
- Snedvriden konkurrens på grund av nationell organisation av mjölkhandeln (Nya Zeeland) och skatterättsliga åtgärder (USA).

4. Särskilda kommentarer

4.1. Sänkningen av riktpriiset med 28 % gör det enligt kommissionens uppfattning berättigat med en ökning av den totala referenskvantiteten för mjölk efter varje prissänkning i syfte att skapa balans mellan produktionen och den beräknade konsumtionsutvecklingen och för att undvika störningar på marknaden för mjölkprodukter.

I det sammanhanget vill EESK framhålla följande:

- Interventionspriset för mjölk utgjorde tidigare ett riktmärke för de mjölkpriser som betalades. Dessa låg i genomsnitt omkring 10 % högre än interventionspriset. Konsum-

menternas efterfrågan på mjölkprodukter är oelastisk. Det är inte realistiskt att utgå ifrån att en betydande ökning av leveransrättigheterna – totalt 4,4 % – skulle innebära en prissänkning som endast uppgår till hälften av interventionsprissänkningen.

- Eftersom utökningen av kvoterna och interventionsprissänkningen sker parallellt med mejeriernas årliga prisförhandlingar med livsmedelsbranschen kommer "diskontörernas" prisdumpningsstrategi att understödjas. Interventionspriset blir därmed ett riktmärke för prissänkningar och fyller inte längre sin egentliga funktion som skyddsnät.
- Det kompensationsbidrag som skall gälla från 2004/2005 kan endast kompensera ungefär hälften av prissänkningen. Med tanke på de många arbetsplatser som finns inom mjölkproduktionsföretagen (små och medelstora företag) och den mångfunktionella betydelse denna sektor har avvisas detta förslag. Kompensationsbidragen för mjölk måste med nödvändighet ligga på samma nivå som de nuvarande utbetalningarna för spannmål och nötkött (ca 90 %).

4.2. Förvaring av överskott av mjölkprodukter i interventionslager och subventioner för export av mjölkprodukter till länder utanför EU medför kostnader och ifrågasätts av allmänheten. Samtidigt kännetecknas EU:s inre marknad av en stagnerad efterfrågan på smör och en bara måttligt ökande efterfrågan på ost och färskvaror. Enligt EESK:s uppfattning är därför kommissionens förslag att utöka mjölkkvantiteten för 2007 och 2008 med 1 % per år på intet sätt befogat. Av marknadspolitiska skäl är det inte heller acceptabelt att genomföra förslaget att tidigarelägga den ökning av kvoterna som beslutades genom Agenda 2000. Med utgångspunkt i besluten i Berlin bör den redan beslutade ökningen av kvoterna i stället genomföras först när marknaden kan uppta motsvarande mängder utan subventioner.

4.3. Minskningen av smörinterventionen till 30 000 ton, den tidsmässiga begränsningen och utökade möjligheter till privat lagring räcker inte för att motsvara kraven på prisstöd. Följden skulle bli att producentpriserna sjunker till en nivå klart under interventionsprisinivån. Under den typ av ogynnsamma marknadsvillkor som råder för närvarande är en obegränsad intervention å andra sidan orsak till att omfattande interventionslager byggs upp, och dessa utgör sedan en belastning på marknaden under flera år. EESK uppmanar därför kommissionen att införa ett instrument för flexibel kvotreglering som en fast beståndsdel i sin marknadspolitik för mjölksektorn. När interventionslagren ökar måste det ske en automatisk anpassning och när interventionslagren minskar kan kvoterna utökas. Ytterligare en indikator för anpassningen av mjölkkvoterna skulle kunna vara priströsklar för viktiga mjölkbaserade produkter. På så sätt kan man jämkä samman mjölkproducenternas, konsumenternas, skattebetalarnas och mjölkindustrins intressen.

4.4. I det sammanhanget vill EESK framhålla följande: EESK konstaterar att ett genomförande av kommissionens förslag (kvotökning och prissänkning) innebär att budgetkostnaderna för kompensationsbidrag för mjölk kan beräknas öka till 4,895 miljarder euro fram till år 2013. Beträffande de marknadsinriktade åtgärderna, det vill säga exportbidrag, offentlig och privat lagerhållning och internt stöd, räknar kommissionen med 1,328 miljarder euro år 2013, jämfört med 2,36 miljarder för närvarande. Den reformerade mjölkmarknaden skulle kosta unionen omkring 4 miljarder mer år 2013. Dessutom förlorar de europeiska mjölkproducenterna årligen 4–5 miljarder euro i mjölkinkomster.

4.5. EESK hyser stor oro över den referensperiod (1999–2001) som föreslås i Harbinson-dokumentet⁽¹⁾ för avvecklingen av Blå boxen i enlighet med WTO:s önskemål. Eftersom det inte fanns några kompensationsbidrag för mjölk under den perioden, utan kommer att betalas först i framtiden, är de särskilt hotade av en avveckling.

4.6. EESK avvisar de planerade drastiska prissänkningarna och den ca femtioprocentiga utjämningen genom premier. Kommittén vill påpeka att ca 90 % av prissänkningen har kompensrats vid andra kompensationsbetalningar. Framför allt mot bakgrund av mjölkproduktionens mångfunktionella roll förefaller en likabehandling vara motiverad. I områden med extremt ogynnsamma förhållanden (t.ex. bergstrakter) krävs en utjämning med hjälp av medel från andra pelaren.

4.7. Kommittén vill framhålla att besluten i Berlin innebär att EU:s mjölkproduktion redan har tillåtits öka med 0,9 % i vissa länder. Detta har lett till ett tryck på producentpriserna utan att mjölkproducenterna har fått någon kompensation.

4.8. EESK befarar att kommissionens förslag till mjölkreform kommer att leda till avsevärda strukturförändringar på landsbygden inom EU. Det framgår inte hur man överhuvudtaget skall kunna komma till rätta med de skador som förorsakas landsbygden på grund av denna reform av marknaden för mjölk inom ramen för GJP:s andra pelare. Finansieringen av andra pelaren blir snarast försämrad. Genom modulering och gradvis sänkning kommer det år 2013 endast att stå 1,481 miljarder euro till förfogande för landsbygdsutveckling inom EU. Men enbart Polen har utlovats ytterligare 0,9 miljarder euro årligen för landsbygdsutveckling.

4.9. Enligt EESK:s uppfattning leder kommissionens förslag till att mjölkproduktionen i betesmarksområden och i lågproducerande eftersatta regioner även fortsättningsvis kommer att drabbas av avsevärda konkurrensnackdelar. I sitt lagförslag slår kommissionen fast att bevarandet av betesmarksområden

måste stödjas på grund av de positiva miljöeffekterna, så att man motverkar en övergång till åkerbruk. Genom ett förbud mot omvandling av betesmark efter den 31 december 2002 vill kommissionen föreskriva ett utnyttjandesätt inom ramen för tvärvillkorsåtgärderna. Utan något förädlingsvärde innebär emellertid inte ett omvandlingsförbud att betesmarkerna bevaras. En lösning är den regionala stödutjämning som kommissionen gett medlemsstaterna möjlighet att genomföra. Regionala stödutjämningsåtgärder kan dock leda till konkurrensfördelar för mjölkproducenter i de regioner där andelen åkermark ligger över genomsnittet, vilket ofta är fallet i alregionerna. Kommissionen uppmanas därför vidareutveckla sitt förslag som är anpassat till de skilda förhållandena i medlemsstaterna och därigenom möjliggöra en rättvisare fördelning av premierna.

4.10. Om EU av världshandelspolitiska skäl i framtiden skulle tvingas att genomföra prissänkningar och frikopplade kompensationsutbetalningar bör även kompensationsstödet för mjölk frikopplas på samma sätt.

4.11. Enligt EESK:s uppfattning har instrumentet för reglering av mjölkkvoterna särskilt stor betydelse för att den regionala mervärdesskapande produktionen skall bevaras. I detta sammanhang uppmanar EESK kommissionen att göra en mer detaljerad beskrivning av de övergripande åtgärderna i bilaga 4.

4.12. De uppgifter och mål som anges för de nationella reserverna är motiverade. Det saknas emellertid minimikrav på deras omfattning. Det krävs en definition av de "objektiva kriterierna" enligt vilka de nationella kvoterna fördelas, så att strukturpolitikens mål blir tydligare (till exempel stödet till unga jordbrukare).

4.13. Den 31 mars 2004, som är det avgörande datumet för fastställande av stöd, ligger i framtiden. EESK vill framhålla att denna reglering leder till spekulationer på kvotmarknaden. Mindre mjölkproducenter, som saknar framtidsutsikter om priserna kan komma att sjunka, kommer att försöka att sälja sina leveransrättigheter till högsta möjliga pris. Strukturomvandlingen kommer att påskyndas. Värdefulla arbetstillfällen kommer att gå förlorade i små och medelstora företag.

4.13.1. Av struktur- och budgetpolitiska skäl är det motiverat att slopa subventionerna av kvotköp.

4.14. EESK anser även att det är motiverat med en omvärdering av fett- och proteinstödet i prissystemet.

(1) WTO - Jordbruksutskottets extra session – Jordbruksförhandlingar. Preliminärt utkast till genomförandemodell för ytterligare åtaganden TN/AG/W/1-17 februari 2003. Utkastet reviderades den 18 mars 2003 (TN/AG/W/1/rev.1-18 mars 2003 (03-1585)).

4.15. Enligt de övergripande förslagen är det också möjligt att skapa balans mellan de intressen som företräds av arrendatorer och ägarna (upp till fem års uppskov med stödanspråk om parterna inte kan komma överens).

5. Slutsatser

5.1. EU måste ge mjölkproducenterna planeringssäkerhet med hänsyn till politiska beslut längre än till år 2008. Därför välkomnar EESK principen om förlängning av mjölkkvotsystemet fram till år 2015. Kommissionens övriga förslag går emellertid stick i stäv mot målet med ett kvotsystem (kvantitetsreglering, inkomstgarantier i missgynnade regioner, bibehållande av arbetstillfällen inom mjölkproduktionen, reducerad budgetbelastning).

5.1.1. EESK uppmanar rådet och kommissionen att utveckla ett nytt instrument för flexibel kvantitetsanpassning och att reagera på marknadsläget med detta.

5.1.2. I dagens läge ställer vi oss avvisande till ett beslut om att utöka mjölkproduktionen under åren 2007 och 2008 mot bakgrund av de aktuella marknadsförhållandena.

5.1.3. Vi uppmanar också kommissionen och rådet att revidera beslutet om en kvantitetsökning på 1,5 % på grundval av besluten i Berlin, mot bakgrund av att interventionslagren växer. Kvantitetsökningen bör först genomföras när marknadsläget gör det möjligt.

5.2. EESK ställer sig avvisande till kommissionens förslag om sänkning av interventionspriserna, och begränsning av interventionsmängden för smör till 30 000 ton. Samtidigt

uppmanar vi kommissionen att – ifall prissänkningar blir absolut nödvändiga – genomföra kompensationsbetalningar på likartat sätt som i andra marknadsorganisationer (ca 90 %).

5.3. De befintliga marknadsinstrumenten, såsom bidrag, ersättningar och interventioner, skall sättas in specifikt och som stöd för marknaden. De bör fortlöpande utvärderas och anpassas som en funktion av sitt genomslag.

5.3.1. För jordbruk med extremt ogynnsamma förhållanden skall kompletterande stödinstrument från andra pelaren i GJP fortlöpande vidareutvecklas och anpassas.

5.4. EESK anser att mjölkproduktionen har särskild betydelse i områden som präglas av ängslandskap. Följaktligen är det absolut nödvändigt att eliminera dessa regioners konkurrensnackdelar som uppstod genom 1992 års jordbruksreform. Här krävs en bidragsutjämning inom ramen för GJP:s första pelare.

5.5. EESK uppmanar kommissionen att försöka genomdriva ett kvalitativt yttre skydd för mjölk och mjölkprodukter vid WTO-förhandlingarna, för att säkerställa den högkvalitativa inhemska produktionen och försvara den europeiska modellen med ett mångfunktionellt lantbruk.

5.6. Vi menar att effekterna av lagstiftningsförslagen om mjölk inte undersökts tillräckligt av kommissionen. Framför allt saknas analyser av inverkan på berörda sektorer liksom konsekvensen med målen på olika berörda EU-politikområden. Möjligheterna att åtgärda reformens negativa effekter och kostnaderna för detta måste redovisas. Här är genomslaget på arbetsmarknaden, på småföretagens antal och struktur, på ekonomiska sektorer i tidigare och senare led samt på miljön av särskild betydelse. De resultat som hittills föreligger från konsekvensanalyserna bekräftar EESK:s farhågor.

Bryssel den 14 maj 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 999/2001 vad gäller förlängning av perioden för övergångsbestämmelser"

(KOM(2003) 103 slutlig – 2003/0046 (COD))

(2003/C 208/13)

Den 14 mars 2003 beslutade rådet i enlighet med artikel 251 i EG-fördraget att rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 25 april 2003. Föredragande var Leif E Nielsen.

Vid sin 399:e plenarsession den 14 och 15 maj 2003 (sammanträdet den 14 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 110 röster för och 11 nedlagda röster.

1. Bakgrund

1.1. Förordning (EG) nr 999/2001⁽¹⁾ innehåller regler för klassificering av medlemsstater, tredje länder och regioner i olika kategorier på basis av risken för förekomst av transmissibel spongiform encefalopati⁽²⁾. Klassificeringen görs av kommissionen på basis av uppgifter från berörda länder och regioner och efter en bedömning av den vetenskapliga styrkommittén. Resultatet är avgörande för kraven i fråga om BSE-bekämpning och import av levande djur och animaliska produkter. Enligt förordningen skall bestämmelserna tillämpas från den 1 juli 2001 med en övergångsperiod fram till den 1 juli 2003, då klassificeringen enligt planerna skall vara avslutad.

1.2. Kommissionen efterlyser en förlängning av övergångsperioden med ytterligare två år, så att klassificeringen kan avslutas. Enligt kommissionen stod det klart under bedömningen av ländernas dokumentation att vissa ändringar av kategoriseringskriterierna var nödvändiga för att man skulle kunna åstadkomma en korrekt kategorisering som i större utsträckning motsvarar BSE-risken. Kriterierna hade fastställts av internationella byrån för epizootiska sjukdomar (OIE). EU lade utan framgång fram ett ändringsförslag för OIE, som inte verkar ha för avsikt att följa uppmaningen att presentera en förteckning över BSE-fria länder. Dessutom har den vetenskap-

liga riskbedömningen av länderna inte kunnat avslutas, eftersom Vetenskapliga styrkommittén endast har avgivit ett slutgiltigt yttrande om en tredjedel av de länder som ansökt.

1.3. Syftet med förlängningen är att kommissionen skall göra ett nytt försök att nå en överenskommelse med OIE om fastställande av BSE-status på basis av kommissionens uppfattning om vilka krav som bör ställas på riskbedömningen, exempelvis tillämpning av så kallade rapid tests. Kommissionen skulle under den förlängda övergångsperioden samtidigt avsluta den vetenskapliga riskbedömningen.

2. Allmänna kommentarer

2.1. Det är demoraliserande för EU-samarbetet att kommissionen och medlemsstaterna mer eller mindre välgrundat ständigt överskrider de tidsfrister som man gemensamt beslutat om. Det gäller inte minst på djurhälso- och folkhälsoområdet, som är föremål för nästan hälften av de rättsakter som rör inre marknaden. Det undergräver rättsuppfattningen och gör att bestämmelserna inte kan upprätthållas gentemot andra berörda parter, exempelvis i handeln med tredje land.

2.2. Kommissionen och medlemsstaterna bör, inte minst i ljuset av utvidgningen, i betydligt högre grad vara medvetna om behovet av realistiska tidsfrister som kan respekteras i praktiken. Samtidigt måste kommissionen ta hänsyn till sin roll som fördragets väktare gentemot de medlemsstater som inte tillämpar EU:s bestämmelser fullt ut och i tid. I det aktuella läget krävs dock en förlängning av övergångsbestämmelserna, men man måste undvika att tidsfristen efter förlängningen på nytt skall förlängas, med ytterligare osäkerhet till följd.

(1) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 999/2001 av den 22 maj 2001 om fastställande av bestämmelser för förebyggande, kontroll och utrotning av vissa typer av transmissibel spongiform, EGT L 147, 31.5.2001, s. 1.

(2) Förkortningen BSE står för bovin spongiform encefalopati (galnakosjukan) som är den hittills mest dominerande formen av transmissibel spongiform encefalopati (TSE).

2.3. Man kan konstatera att förlängningen inte kommer att förändra nivån på folkhälsoskyddet, eftersom övergångsbestämmelserna i fråga om bortskaffning av specificerat riskmaterial (SRM) och slaktmetoder kommer att bibehållas inom EU och gentemot tredje land. Om man inte förlänger övergångsbestämmelserna kommer medlemsstaterna till exempel inte längre att ha den skyldigheten.

2.4. Dessutom är det nödvändigt att upprätta en löpande och konstruktiv dialog mellan OIE och EU i syfte att säkerställa bättre samordning mellan bestämmelserna i EU och på internationellt plan. Det bör, genom en konstruktiv dialog, vara möjligt att uppnå enighet kring gemensamma bestämmelser för riskhantering på samma sätt som för riskbedömning, om man utgår från samma vetenskapliga underlag. Om det inte går, bör EU ta konsekvenserna och själv införa nödvändiga bestämmelser, oavsett de komplikationer det skulle medföra för WTO beträffande handeln med tredje land. Bristande internationell acceptans och tidsmässigt krävande förhandlingar får inte leda till förseningar när det gäller att vidta de åtgärder som är nödvändiga för EU-samarbetet.

3. Särskilda kommentarer

3.1. Enligt den geografiska riskbedömning som den vetenskapliga styrkommittén har utfört (Geographical BSE Risk – GBR) klassificeras Argentina, Nya Zeeland och Brasilien som BSE-fria länder (GBR I: "BSE free country or region"), medan USA, Kanada och Sverige registreras som länder med minimal BSE-risk (GBR II: "BSE presence unlikely but not excluded").

Det är dock oroväckande om de undersökningskrav som ligger till grund för riskbedömningen av tredje land inte är desamma som för riskbedömningen av medlemsstaterna, exempelvis stickprov på slaktdjur.

3.2. Kommissionen bör i denna situation överväga möjligheten att redan nu granska underlaget för klassificeringen, eftersom det nuvarande underlaget är otillräckligt och en anpassning under alla omständigheter kommer att bli en nödvändighet.

3.3. De anslutande länderna är alla placerade på risknivåer som motsvarar medlemsstaternas (GBR III: "BSE presence is likely but not confirmed or confirmed at lower level"). I detta sammanhang är det angeläget att man före utvidgningen gör en definitiv klassificering av de anslutande länderna, så att de riskaspekter som är kopplade till den interna handeln med levande djur och animaliska produkter är fullständigt avklarade innan länderna blir EU-medlemmar.

4. Slutsats

4.1. EESK stöder förslaget om en förlängning av tidsfristen med förbehåll för ovannämnda kommentarer. Kommittén rekommenderar att kommissionen gör en kraftanstängning för att överbevisa OIE och klargöra rättsläget rörande bekämpning av TSE i EU. Under alla omständigheter måste klassificeringen av länderna avslutas snarast, inte minst för att man skall kunna gå vidare med uppföljningsåtgärder efter klassificeringen.

Bryssel den 14 maj 2003.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om inrättandet av en andra fas (2004–2008) av gemenskapens insatsprogram för att förebygga våld mot barn, ungdomar och kvinnor och för att skydda våldsoffer och riskgrupper (Daphné II-programmet)"

(KOM(2003) 54 slutlig)

(2003/C 208/14)

Den 4 mars 2003 beslutade rådet att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 2 april 2003. Föredragande var Ann Davison.

Vid sin 399:e plenarsession den 14 och 15 maj 2003 (sammanträdet den 14 maj), antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 118 röster för, 2 röster emot och 6 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1. Kommissionen föreslår att Daphné-programmet omarbetas och förnyas, för att förhindra och bekämpa alla typer av våld mot barn, ungdomar och kvinnor, genom förebyggande åtgärder och genom stöd till våldsoffren. Kommissionen kommer att främja gränsöverskridande insatser, bland andra sektorsöverskridande nätverk, informationsutbyte och forskning men den kommer också att stödja åtgärder för att öka kunskapen om problemet. Europeiska kommissionen föreslår att maximalt 15 % av budgeten går till kompletterande åtgärder på kommissionens egna initiativ, exempelvis undersökningar, utformning av indikatorer, uppgiftsinsamling och seminarier. De nya medlemsstaterna skall också ingå i arbetet. EES-länderna Rumänien, Bulgarien och Turkiet skall vara associerade. Med tanke på utvidgningen och att knappt hälften av alla projekt finansieras planeras en budgetökning på cirka 40 miljoner euro.

1.2. Kommittén är positiv till att det program som den även förut har stött nu förnyas. För EESK är barns och kvinnors mänskliga rättigheter mycket viktiga, vilket framgår av det arbete som utförts inom kommittén, genom bland andra yttranden om:

- Gemenskapens insatsprogram för att förebygga våld mot barn, ungdomar och kvinnor (Daphné-programmet) (2000-2004) ⁽¹⁾

- Kampen mot sexuellt utnyttjande av barn och sextu-rism ⁽²⁾.
- Gemenskapens fleråriga handlingsplan för att främja en säkrare användning av Internet genom att bekämpa olagligt och skadligt innehåll på globala nät ⁽³⁾
- Ett program för skydd av barn på Internet ⁽³⁾.
- FN:s fjärde internationella kvinnokonferens ⁽⁴⁾.
- Nya insatser för Europas ungdom ⁽⁵⁾.
- En europeisk barnkulturpolitik ⁽⁶⁾.

1.3. Det är mycket viktigt att öka och sprida kunskapen om dessa frågor. Daphné-programmet är värdefullt eftersom det har en stor multiplikatoreffekt på EU-nivå. EESK betonar att våld mot kvinnor och barn inte enbart utgör ett hot mot deras psykiska och fysiska hälsa, och utan också är ett brott mot deras mänskliga rättigheter. Detta är därför en fråga om ett gemensamt ansvar. I vissa av yttrandena ovan har EESK upprepat sin ståndpunkt att även barnens rättigheter skall tas upp i fördraget.

1.4. När det gäller att underlätta utvecklingen och utbytet av goda erfarenheter, har de medel som på senare år ställts till förfogande genom exempelvis Daphné- och STOP-programmen gjort det möjligt för icke-statliga organisationer, statliga

⁽¹⁾ EESK:s yttrande, EGT C 169, 16.6.1999.

⁽²⁾ EESK:s yttrande, EGT C 284, 14.9.1998.

⁽³⁾ EESK:s yttrande, EGT C 48, 21.2.2002.

⁽⁴⁾ EESK:s yttrande, EGT C 168, 16.6.2000.

⁽⁵⁾ EESK:s yttrande, EGT C 149, 21.2.2002.

⁽⁶⁾ EESK:s yttrande, EGT C 153, 21.2.2002.

myndigheter och forskningsinstitut att genomföra ett flertal innovativa projekt, aktiviteter och studier. Antalet ansökningar till dessa program har hela tiden varit större än de tillgängliga medlen, vilket visar hur efterfrågade dessa program är. Daphné-initiativet har lett till att i genomsnitt ett av sju mottagna projektförslag kunnat finansieras. EESK ifrågasätter därför om den ökade finansieringen är tillräcklig. Även om de nya medlemsstaterna inte har lika stor befolkning som de befintliga har de i vissa fall större problem av den typ Daphné-programmet kommit till för att kunna åtgärda.

1.5. Därför är EESK mycket positiv till att Daphné-programmet även skall omfatta länderna i Central- och Östeuropa och hoppas att dessa länder reagerar tillräckligt snabbt så att de kan delta i programmet. Kommittén kommer att använda nätverket med de gemensamma rådgivande kommittéerna och andra sätt att informera det civila samhället i de tio kandidatländerna. Det krävs att både föräldrar, skolor och tjänstemän får ökad kunskap om handel med barn från dessa länder och att unga kvinnor inser riskerna att bli indragna i prostitution både i sina egna hemländer och utomlands. I slutdokumentet från världskonferensen i Yokohama påpekades också att det är viktigt att hantera efterfrågan i ursprungsländerna. Det krävs innovativa projekt för att hantera efterfrågesidan och för att uppmuntra både offentlig sektor och näringsliv (försvaret, affärsmän utomlands, resebyråer, hotell, personal i icke-statliga organisationer, organisationer som tillhandahåller barntillsyn, ambassader, lastbilsförare m.fl.) så att de motarbetar handel med kvinnor och barn och deltar i informationskampanjer för att förhindra potentiell efterfrågan. Sådana projekt måste vara inriktade på integration för att garantera största möjliga spridning genom befintliga nätverk och för att utnyttja resurserna maximalt. Det krävs också integration och ökad öppenhet inom Phare-programmet för att hantera tillgången i de tre återstående kandidatländerna.

1.6. Det krävs ny information om vilka resultat som har uppnåtts i medlemsstaterna. Medlemsstaterna har rapporterat om de åtgärder de vidtagit nationellt för att bekämpa kvinnohandel. Det saknas dock motsvarande rapporter om sexuell utnyttjande av barn, könsstympning och "hedersrelaterad" brottslighet. Detta kan bero på flera olika faktorer, bland annat brist på information eller brist på framsteg eller politisk vilja. På det hela taget verkar det som om det fortfarande krävs stora framsteg för att kunna säkerställa ett effektivt arbete mot sexuell utnyttjande av barn inom EU, särskilt eftersom barnens

rättsliga status enligt fördraget är oklar och barnens rättigheter bara finns med provisoriskt i EU-lagstiftningen. I det nya förslaget understryks behovet av att samla in uppgifter och av att dessa uppgifter måste vara jämförbara över hela Europa. EESK uppmanar medlemsländerna att ta fram sådana uppgifter men inser att det i praktiken krävs vissa stödåtgärder från Daphné-programmet. Därför har kommittén också tagit upp frågan om att det krävs fler uppgifter om hur många barn som utnyttjas via Internet och hur många som råkar ut för övergrepp i samband med kontakter på nätet.

1.7. Programmets verksamhet bör inriktas på att öka kunskapen och överväga eventuella lagstiftningsåtgärder. EESK har exempelvis rekommenderat att det inrättas strikta EU-regler för adoption över nationsgränserna och för tjänstemän och icke-statliga organisationer som arbetar med barn. Det krävs också lagstiftning för att förhindra att kända pedofiler reser utomlands för sexturism eller att de skapar kontakt med barn på Internet, och det krävs att Internetleverantörerna blir skyldiga att skydda barn på Internet.

1.8. Det är viktigt att projekten utnyttjar befintliga nätverk för att få största möjliga spridning – utbildningsdepartement, skolor, Europe, initiativ för livslångt lärande, myndigheter för hälso- och sjukvård, företag och fackföreningar samt polismyndigheter.

1.9. EESK anser också att det är viktigt att programmet även omfattar såväl gränsöverskridande initiativ för att synliggöra våld och hot mot kvinnor, barn och ungdomar med funktionshinder, som åtgärder för att förbättra möjligheten att få olika former av stöd åt samtliga människor med funktionshinder som utnyttjas.

1.10. EESK välkomnar det beslut som Europeiska kommissionen nyligen fattade att inrätta en expertgrupp för människohandel som aktivt skall delta i de kommande etapperna i kampen mot människohandeln och som skall göra det möjligt för kommissionen att inhämta synpunkter för eventuella initiativ på området. Inrättandet av denna grupp innebär ett viktigt steg när det gäller tillämpningen av Brysselförklaringen.

1.11. Många av de problem som Daphné-programmet behandlar är kriminella handlingar – bortförande, människohandel, slaveri, stympning och "hedersrelaterad" brottslighet, utnyttjande (även via Internet). Även om Daphné-programmet

kan förbättra situationen krävs det en kraftfull insats av samhället som helhet, mera samordnade åtgärder inom Euro-pol och Interpol, och en starkare politisk vilja att få slut på det systematiska våldet. Personer i myndighetsställning som missbrukar sin ställning bör bestraffas särskilt hårt.

2. Utförliga kommentarer

2.1. Projektens omfattning

2.1.1. Kommissionen föreslår att en del av budgeten reserveras för stora projekt på upp till 250 000 euro. EESK instämmer i att resurserna kan användas mer ändamålsenligt i sådana stora och effektiva projekt. Båda parter bör arbeta hårt för att minska pappersarbetet. Tonvikten bör ligga på konkreta resultat och god redovisning som bevis för god projektledning. De sökande som godkänts måste få tydliga riktlinjer om vilken redovisning som krävs så att de i god tid kan förbereda sig.

2.2. Medfinansiering

2.2.1. EESK samtycker till 80 %-gränsen. Det är principiellt viktigt att de som förslår projekt också kan få finansiellt stöd från annat håll. Det kan dock vara problematiskt för vissa icke-statliga organisationer att nå upp till 50 % (vilket ofta krävs i kommissionsprojekt som bygger på medfinansiering).

2.3. Definition av målsättningar och ämnen

2.3.1. EESK stöder förslaget att varje år utse ett fåtal åtgärder som särskilt viktiga att genomföra – utan att för den skull utesluta andra åtgärder. Nya och innovativa projekt bör också uppmuntras.

2.3.2. Kommissionen bör klargöra för de sökande vilka villkor (inklusive expertkunskaper) de kommer att tillämpa i urvalsprocessen.

2.4. Enklare tillträde för icke-statliga organisationer

2.4.1. Om man skall använda elektroniska ansökningsformulär måste de vara lättfattliga och enkla att fylla i. Betalningstiden bör också beräknas utifrån hänsyn till icke-statliga organisationer med begränsad budget och begränsat kassaflöde.

Bryssel den 14 maj 2003.

Ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om uppköpserbjudanden"

(KOM(2002) 534 slutlig – 2002/0240 (COD))

(2003/C 208/15)

Den 5 november 2002 beslutade rådet att rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Sektionen för Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 29 april 2003. Föredragande var Bryan Cassidy.

Vid sin 399:e plenarsession den 14 och 15 maj 2003 (sammanträdet den 14 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 101 röster för, 8 emot och 17 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1. Kommittén välkomnar detta meddelande från kommissionen som ytterligare ett steg mot en inre marknad. Europaparlamentet och rådet anmodas att agera så snabbt som möjligt för att godkänna kommissionens senaste förslag.

1.2. EESK anser att det slutliga målet måste vara att avlägsna alla hinder för gränsöverskridande uppköp inom EU och att säkerställa lika behandling av alla aktörer och utfasning av alla försvarsmekanismer.

1.3. Kommissionen skall i enlighet med artikel 18 föreslå en översyn fem år efter genomförandet av direktivet mot bakgrund av de erfarenheter som har gjorts, och EESK hoppas att man i samband med denna kan rätta till vissa brister i det nuvarande förslaget.

1.4. EESK hoppas att artikel 4 kommer att fylla sitt syfte så att man kan undvika att uppköpserbjudanden automatiskt hänskjuts till domstol, och att medlemsstaterna säkerställer insynen i de behöriga myndigheternas beslutsfattande. EESK fruktar dock att de bestämmelser som införs i artikel 4 för att utse tillsynsmyndigheter och fastställa tillämplig lagstiftning för uppköpserbjudanden kan bli onödigt komplicerade och innebära en osäkerhetsfaktor, och vi föreslår därför att de skall förenklas.

1.5. För att säkerställa att villkoren blir mer enhetliga uppmanar EESK Europaparlamentet och rådet att ange en tämligen snäv ram beträffande andelen av röstetalet som kontrolltröskel för att utlösa ett obligatoriskt uppköpserbjudande.

1.6. EESK välkomnar i synnerhet en ny artikel 13 om begriplig information i rätt tid och samråd med företrädare för arbetstagarna, och betonar att god företagsförvaltning kräver samarbete med arbetstagarna i både anbudsgivarbolaget och målbolaget. Kommittén anser att arbetstagarna eller deras företrädare bör informeras senast vid samma tidpunkt som tillsynsmyndigheter, aktieägare, medier och andra berörda aktörer, så att samma spelregler gäller för alla och styrelserna i anbudsgivarbolaget och målbolaget därmed får möjlighet att beakta de anställdas synpunkter.

1.7. Artikel 13 är viktig för att komma till rätta med de problem som tidigare funnits i fråga om skydd av arbetstagare. Uppgifter om vilken information som skall delges arbetstagarföreträdarna finns i artikel 6.1–2, och EESK välkomnar att vikten av information till och samråd med arbetstagarna behandlas mer ingående i texten.

1.8. EESK anmodar Europaparlamentet och rådet att i direktivets artikel 11.4 fastställa tröskelvärden för kvalificerad majoritet för förändringar av ett företags bolagsordning.

1.9. Kommittén föreslår inga ändringar av artiklarna 14 och 15, eftersom dessa två artiklar sägs ha omarbetats av rådets arbetsgrupper.

1.10. I samband med lika villkor i förhållande till länder utanför EU noterar EESK att denna fråga inte omnämns i det senaste direktivförslaget, men kommittén vill betona vikten av att samma spelregler gäller för alla inom EU.

1.11. EESK stöder kommissionens dokument endast om ändringarna nedan genomförs.

2. Särskilda kommentarer

2.1. Artikel 4.2 a

2.1.1. Stryk "om värdepapprena i bolaget är godkända för handel på en reglerad marknad i den medlemsstaten".

2.2. Artikel 5.3

2.2.1. Artikeln bör omformuleras enligt följande: "Den andel av röstetalet som utlöser skyldigheten att lämna ett erbjudande ~~ger kontroll över bolaget~~ vid tillämpningen av artikel 5.1 samt sättet att beräkna denna andel skall bestämmas i enlighet med reglerna i den medlemsstat där bolaget har sitt säte. Andelen bör inte vara lägre än 30 % och inte högre än 40 % av bolagets röstetal".

2.3. Artikel 5.5

2.3.1. Artikeln bör omformuleras enligt följande: "När den ersättning som anbudsgivaren erbjuder inte består av likvida värdepapper som är föremål för handel på en reglerad marknad bör ~~får~~ medlemsstaterna föreskriva att denna ersättning skall bestå av kontanter, åtminstone som ett alternativ".

2.4. Artiklarna 5.6 och 6.4

2.4.1. Dessa artiklar berör kommittéförfaranden. Detta tycks inte vara förenligt med direktivet, som fastställer de minimikrav som medlemsstaterna måste garantera, vid behov med ytterligare villkor och strängare föreskrifter (artikel 3.2).

2.4.2. De bestämmelser som rör fastställandet av priset och anbudsvillkoren är grundläggande och måste regleras i själva direktivet.

2.4.3. EESK anser att artiklarna 5.6 och 6.4 bör strykas.

2.5. Artikel 9

2.5.1. Artikel 9.3

2.5.1.1. Följande mening bör tillfogas: "Om ett program för återköp av aktier har inletts innan anbudet lades skall detta anses ingå i företagets normala verksamhet".

2.5.2. Artikel 9.4

2.5.2.1. Tidsgränsen för kallelse till bolagsstämma bör ändras från två till tre veckor.

2.5.3. Artikel 9.5

2.5.3.1. Målbolagets styrelse skall innan den offentliggör sin uppfattning om erbjudandet samråda med de anställda så att deras åsikter kan inkluderas i dokumentet. Den mening i artikel 9.5 som inleds med "Målbolagets styrelse skall samtidigt ..." bör därför ersättas med följande: "Innan styrelsen färdigställer handlingen skall den informera och detaljerat och uttömmande samråda med arbetstagarnas företrädare eller i annat fall med arbetstagarna själva".

2.6. Artiklarna 10.1, 10.2 och 10.3

2.6.1. Kommentarer till 10.1 och 10.2

2.6.1.1. Denna artikel, som har rubriken Information om målbolagen enligt artikel 1.1, är viktig och ligger helt i linje med kommissionens allmänna strategi att främja ekonomisk insyn och öppenhet på bolagsrättsens område⁽¹⁾. EESK vill först rikta kommissionens uppmärksamhet på behovet av att samordna de olika initiativen på området.

2.6.1.2. Ordalydelsen i förslaget innebär att samma vikt läggs vid sådan information som företaget måste lämna fortlöpande eller regelbundet och sådan information som måste lämnas när ett anbud gjorts. Detta är olämpligt.

⁽¹⁾ Se rapporten om övertagandebud (Report on issues related to takeover bids, 10.01.2002, s. 25) och rapporten om en modern rättslig ram för bolagsrätten i Europa (Report on a Modern Regulatory Framework for Company Law in Europe, 4.11.2002, s. 45 och 95), båda utarbetade av högnivågruppen med experter på bolagsrätt, samt Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om spridning av prospekt som skall offentliggöras när värdepapper erbjuds till allmänheten eller tas upp till handel på en reglerad marknad (KOM(2001) 280 slutlig).

2.6.1.3. Viss information är endast användbar eller relevant i samband med ett anbud, t.ex. uppgifter om "väsentliga avtal som bolaget är part i och som utlöses, ändras eller upphör att gälla i händelse av förändring av kontrollen över bolaget" (j). Dessa avtal är ofta konfidentiella, och att kräva att sådan information lämnas fortlöpande skulle kunna skada företaget.

2.6.1.4. Dessutom syftar punkt g på avtal mellan aktieägare. Det är uppenbart att ett företag endast kan ge information om sådana avtal om företaget känner till dem.

2.6.1.5. Ordalydelsen i punkt k är oklar. Troligtvis avses s.k. fallskärmsavtal, inte kollektivavtal. Om så är fallet vore det bättre att ange att de arbetstagare som avses är högre chefer.

2.6.2. Förslag till ändring av artiklarna 10.1, 10.2 och 10.3

2.6.2.1. Lägg till följande i slutet av punkt 10.1 g: "när företaget har information om sådana avtal".

2.6.2.2. Lägg till följande i punkterna 10.1 j och k: "vid uppköpserbjudande".

2.6.2.3. Byt ut "anställda" mot "högre chefer" i punkt 10.1 k.

2.6.2.4. Skriv om början av punkt 10.2 enligt följande: "Den information som avses i punkt 1, med undantag för de fall som nämns i punkterna j och k, ..." (Resten av stycket oförändrat).

2.6.2.5. Artikel 10.3 är oklart formulerad, motsäger beskrivningen i artikel 11 och är oförenlig med bolagsrätten i vissa medlemsstater.

2.6.2.6. Ordalydelsen innebär att allt det som omnämns i punkt 1 antingen är "strukturella arrangemang" – ett begrepp som dessutom är för vitt för att kunna tillskrivas så stora effekter – eller försvarsmekanismer. Så är inte fallet.

2.6.2.7. Dessutom faller ett antal av de punkter som nämns i punkt 1 inte under bolagsstämmans ansvar, utan hanteras av andra instanser inom företaget. Det tillhör inte direktivets uppgift att ändra i bolagsrätten. Den huvudsakliga kritiken från sakkunniga från nästan alla medlemsländer i expertgruppen på hög nivå för bolagslagstiftning riktades just mot detta.

2.6.2.8. Ett godkännande från bolagsstämman behövs inte – en rapport från styrelsen vartannat år bör räcka.

2.6.2.9. Ändra artikel 10.3 enligt följande: "Styrelsen i de bolag vars värdepapper är föremål för handel på en reglerad marknad i en medlemsstat måste inför bolagsstämman vartannat år lägga fram en beskrivande rapport om de strukturella arrangemang och försvarsmekanismer som avses i punkt 1".

2.7. Artikel 11

2.7.1. Kommentarer till artikel 11.1, 11.2 och 11.3

2.7.1.1. Denna artikel om avtalsmässiga överenskommelser är särskilt problematisk, eftersom den föreskriver att varje begränsning i rätten att överlåta värdepapper i avtalsmässiga överenskommelser mellan målföretaget och innehavare av värdepapper i detta bolag eller mellan innehavare av värdepapper i målbolaget skall vara omöjliga att återropa under erbjudandets accepttid eller upphöra att gälla när bolagsstämman beslutar om eventuella försvarsåtgärder. Sådana avtal omfattas emellertid av avtalsrätten och bolagsrätten.

2.7.1.2. Slutligen är det svårt att förstå hur avtal mellan aktieägare, avtal som således varken företaget eller dess ledning är part i, kan utgöra ett problem för ett direktiv om uppköpserbjudanden.

2.7.2. Förslag till ändring av artikel 11

2.7.2.1. Stryk andra meningen i punkt 2 och andra meningen i punkt 3.

2.7.2.2. Artikel 11.4, andra meningen: Tidsgränsen för kallelse till bolagsstämma bör ändras från två till tre veckor.

2.8. Artikel 13

2.8.1. För att kunna lägga fram ett välgrundat erbjudande och en ståndpunkt om ett erbjudande måste styrelsen i såväl anbudsgivarbolaget som målbolaget samråda med sina anställda. Ett sådant samråd är nödvändigt inte bara innan de första förslagen läggs fram, utan under hela uppköpsprocessen. Vi föreslår därför att följande ändrade text i artikel 13 får ersätta den av kommissionen föreslagna lydelsen, som i själva verket endast tar upp redan befintliga regler: "Anbudsgivarens och målbolagets styrelser måste i alla skeden av uppköpet på

ett detaljerat och uttömmande sätt informera och samråda med företrädare för arbetstagarna, eller i annat fall direkt med de anställda."

2.9. Artikel 17

2.9.1. Ersätt med följande: "En kontaktkommitté skall utses med följande uppdrag: a) Underlätta en enhetlig tillämpning av direktivet genom regelbundna möten för att diskutera praktiska problem i samband med tillämpningen. b) Vid behov ge kommissionen förslag till ändringar av direktivet".

Bryssel den 14 maj 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets beslut om riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik"

(KOM(2003) 176 slutlig – 2003/0068 (CNS))

(2003/C 208/16)

Den 22 april 2003 beslutade rådet att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén utsåg Christoforos Koryfidis till huvudföredragande med uppgift att svara för kommitténs beredning av ärendet.

Vid sin 399:e plenarsession den 14 och 15 maj 2003 (sammanträdet den 14 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 87 röster för, 4 röster emot och 23 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1. Den 8 april 2003 antog kommissionen för första gången sina förslag i fråga om de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken samtidigt med sina rekommendationer och riktlinjer för sysselsättningen.

1.2. Det här yttrandet från EESK utgör en fortsättning på det yttrande om den europeiska sysselsättningsstrategin som antogs av plenarsessionen i mars 2003 ⁽¹⁾.

1.3. Parallellt med det här yttrandet utarbetade kommittén också sitt yttrande om de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken 2003.

2. Kommissionens förslag

2.1. I förslagets motiveringsdel redovisar kommissionen motiven för en grundläggande översyn av riktlinjerna, definierar den nya utvecklingsramen för riktlinjerna och lyfter fram de nödvändiga prioriteringarna.

⁽¹⁾ EUT C 133, 6.6.2003.

2.1.1. I samband med översynen av riktlinjerna bör man framhålla de utmaningar som Europa nu står inför, särskilt "den allt snabbare ekonomiska, sociala och demografiska utvecklingen, globaliseringen och kraven i den moderna ekonomin, liksom den kommande utvidgningen av EU" samt vikten av att man "bättre uppnår Lissabonstrategins mål".

2.1.2. Ramen för en vidareutveckling av riktlinjerna fastställs och avgränsas i kommissionens dokument enligt följande kriterier:

- Behovet av mer stabila och mer resultatriktade riktlinjer inom ramen för de centrala målen och en tidshorisont på 10 år, i enlighet med besluten i Lissabon.
- Resultaten av en utförlig utvärdering av de samlade erfarenheterna från den europeiska sysselsättningsstrategins första femårsperiod.
- Resultaten av den dialog och det samråd som hittills ägt rum med alla EU-institutioner och andra viktiga aktörer, inklusive det civila samhället.
- Utvidgningen.
- Bidrag från i synnerhet Europaparlamentet ⁽¹⁾.

2.1.3. De tio prioriterade insatsområden som kommissionen föreslår syftar till att möta de aktuella och kommande utmaningarna och göra det lättare att nå den europeiska sysselsättningsstrategins tre huvudmål, dvs. full sysselsättning, kvalitet och produktivitet i arbetet samt social sammanhållning och integration.

2.2. Kommissionen föreslår kvantitativa mål, både på EU-nivå och på nationell nivå, som skall ligga till grund för bedömningen av de framsteg som görs. Vissa av dessa mål har fastlagts av Europeiska rådet eller ingår i tidigare riktlinjer, medan en del av målen är nya.

2.3. Slutligen delar kommissionen in sysselsättningsriktlinjerna i tre delar ⁽²⁾ och betonar att medlemsstaterna måste utforma sin sysselsättningspolitik på ett sådant sätt att

- målen och prioriteringarna beaktas,
- framstegen noteras när det gäller att uppnå de särskilda kvantitativa målen,
- goda styrelseformer tillämpas i samband med sysselsättningspolitiken, bland annat genom effektivt samarbete mellan de viktigaste aktörerna,
- man banar väg för en konsekvent samverkan mellan sysselsättningsriktlinjerna och de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken, och ser till att dessa riktlinjer tillämpas fullt ut.

3. Allmänna kommentarer

3.1. EESK instämmer i kommissionens resonemang i förslaget motiveringsdel, men vill framföra vissa synpunkter på följande områden:

- Strategin på medellång sikt för de nya utmaningarna på arbetsmarknaden.
- Stöd för Lissabonmålen.
- Bättre styrelseformer, partnerskap och genomförande med avseende på politiska åtgärder.
- Sysselsättningsriktlinjerna och de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken måste stämma överens och komplettera varandra.

3.1.1. EESK vill i första hand lyfta fram överensstämmelsen och komplementariteten mellan sysselsättningsriktlinjerna och de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken. Vi uppfattar detta som en ömsesidig och jämlik relation som bidrar till att uppfylla de övergripande Lissabonmålen.

⁽¹⁾ Bland annat i resolutionerna av den 25 september 2002 och den 5 december 2002 samt resolutionen i februari 2003 om förberedelserna inför vårtoppmötet.

⁽²⁾ "Sysselsättningsriktlinjerna har därför delats in i tre delar, nämligen de tre övergripande målen för strategin, de tio centrala prioriteringsområdena för strukturreformerna och behovet av att förbättra genomförandet och styrningen av processen.. Alla dessa tre delar av sysselsättningsriktlinjerna bör återspeglas i de nationella handlingsplanerna och övervakas på EU-nivå..."

3.1.1.1. I det sammanhanget vill EESK understryka vikten av att medlemsstaterna uppfattar de samlade förslagen om den ekonomiska politiken och sysselsättningspolitiken som en sammanhållen bindande ram för arbetet med att uppnå Lissabonmålen.

3.1.1.2. Vi anser också att synkroniseringen och det treåriga tidsperspektivet för riktlinjerna är av stor betydelse för den europeiska sysselsättningsstrategins framtidsutsikter och effektivitet inom ramen för Lissabonstrategin, och för den nya situation som uppstår när EU utvidgas till att omfatta 25 medlemsstater.

3.1.1.3. Vi hänvisar också till våra tidigare synpunkter på detta ⁽¹⁾:

- "Lissabonstrategin håller på att äventyras."
- "Utan stark och ihållande ekonomisk tillväxt kommer det att bli svårt att uppnå de övriga mål som man enades om i Lissabon."
- "Det ekonomiska läget har försämrats under de senaste två åren."
- "Dagens internationella spänningar främjar inte något uppsving."

3.1.1.4. Den rådande situationen gör det svårt att genomföra riktlinjerna. Därför föreslår kommittén att medlemsstaterna och EU skall utnyttja alla möjligheter och alla tillgängliga medel – däribland strukturfonderna – för att understödja denna strävan.

3.1.1.5. De nya sysselsättningsriktlinjerna innebär också en stor utmaning för EU:s nya medlemsstater. Utöver alla andra problem som finns är det formellt sett första gången som riktlinjerna tillämpas i dessa länder. Därför har kommissionen ett speciellt ansvar för att stötta de nya medlemsstaterna i deras strävan att leva upp till unionens integrationsförväntningar.

3.2. I sitt yttrande om den europeiska sysselsättningsstrategin framhåller EESK att "den nya europeiska sysselsättningsstrategin, som också innehåller konkreta etappmålsättningar, kommer att bidra till att man kan uppnå Lissabonmålen, under förutsättning att strategin åtföljs av strama och integrerade riktlinjer. Man kommer systematiskt att bevaka att dessa är verksamma" ⁽²⁾.

3.2.1. I linje med våra tidigare synpunkter och vårt generella stöd för de tre huvudmålen från Lissabon ⁽³⁾ instämmer vi också i det allmänna synsättet, innehållet och delmålen under avsnitt A (de övergripande målen) i kommissionens förslag.

3.2.1.1. Mer konkret stöder EESK

- kommissionens uppmaning till medlemsstaterna att "fastställa motsvarande nationella mål som är förenliga med de resultat som förväntas uppnås på EU-nivå" med avseende på målet om full sysselsättning,
- kommissionens analys av övergången till en kunskapsbaserad ekonomi i syfte att förbättra arbetets kvalitet och produktivitet,
- stärkandet av den sociala sammanhållningen och integrationen med hjälp av en sysselsättningspolitik som kan "bidra till att andelen arbetande fattiga i alla medlemsstater minskar betydligt före 2010". Sysselsättningsriktlinjerna måste åtföljas av kvantitativa mål, inte bara på nationell nivå utan också på lokal och regional nivå, och man bör i högre grad betona genomförande, resultat och utvärderingar (för varje enskild åtgärd) och följa upp åtgärderna med rekommendationer.

3.3. EESK påminner om att det saknas konkreta och särskilda prioriteringar i fråga om invandring och migrationsströmmar inom ramen för övriga prioriteringar. Vi anser det ändå nödvändigt att utforma en gemensam invandringspolitik för EU för en aktiv hantering av migrationsströmmarna i anslutning till sysselsättningspolitiken.

4. Särskilda kommentarer

4.1. När det gäller de "prioriterade insatsområdena" föreslår EESK följande:

4.1.1. Prioriterat insatsområde 1: Aktiva och förebyggande åtgärder för arbetslösa och personer utanför arbetskraften

4.1.1.1. I det senaste yttrandet om den nya europeiska sysselsättningsstrategin framhåller kommittén följande: "Det bör finnas en riktlinje som helt ägnas åt att förstärka förebyggande och aktiva insatser för långtidsarbetslösa, icke yrkesverksamma, funktionshindrade, kvinnor och ungdomar samt etniska minoriteter, med målsättningen att undanröja hinder som

⁽¹⁾ EUT C 95, 23.4.2003.

⁽²⁾ EUT C 133, 6.6.2003.

⁽³⁾ Full sysselsättning, kvalitet och produktivitet i arbetet samt social sammanhållning och integration.

gör det svårare att ta sig in och hålla sig kvar på arbetsmarknaden och minskar möjligheten att skapa varaktiga arbetstillfällen. I detta sammanhang är det särskilt viktigt att på ett tidigt stadium undersöka de arbetssökandes behov samt att upprätta planer för sociala stödåtgärder och för att underlätta återinträdet på arbetsmarknaden" ⁽¹⁾.

4.1.1.2. Med utgångspunkt i våra tidigare synpunkter undrar vi om det inte skulle vara att föredra om man på nationell nivå kunde samla alla de åtgärder som syftar till att avskaffa hinder för tillträde till arbetsmarknaden i en enda riktlinje – inbegripet diskriminering av tredjelandsmedborgare och ojämlikhet mellan regionerna. Arbetsmarknadens parter, det organiserade civila samhället i allmänhet samt de lokala och regionala myndigheterna skulle i så fall också medverka i arbetet.

4.1.1.2.1. Vi framhåller att en samlad riktlinje för att avskaffa hinder för tillträde till arbetsmarknaden förändrar perspektivet på sysselsättningen och ger en mer heltäckande, mer levande och tydligare bild av sysselsättningsutsikterna. Sysselsättningspolitiken blir på så vis mer förebyggande, den angår alla och innefattar en social dynamik över tiden, med allt vad detta innebär när det gäller att komma till rätta med problemen på medellång sikt.

4.1.2. Prioriterat insatsområde 2: Gynna företagarna och främja skapande av arbetstillfällen

4.1.2.1. EESK instämmer i kommissionens förslag och framhåller i linje med tidigare synpunkter ⁽²⁾ i synnerhet behovet av att på ett systematiskt och integrerat sätt – och med hjälp av utbildning – främja företagandet och en företagsmiljö som är förenlig med traditionella europeiska sociala normer.

4.1.2.1.1. När det gäller företagsamheten vill EESK påminna om följande:

- Arbetsplatser skapas i praktiken genom företagsamhet, inklusive sådan verksamhet som bedrivs av personer vars syfte är att producera solidaritetstjänster eller tjänster av allmänintresse.

⁽¹⁾ EUT C 133, 6.6.2003.

⁽²⁾ "Ytterligare en riktlinje bör ta upp insatser som syftar till att skapa gynnsamma förutsättningar för företagens utveckling och för en starkare företagsamhet, särskilt för mindre och medelstora företag, exempelvis fåmansbolag (eller kooperativ, föreningar och ömsesidiga företag). Huvudmålsättningen skulle vara att skapa fler arbetstillfällen med hög kvalitet och varaktighet." (EUT C 133, 6.6.2003).

- Småföretagen är ofta arbetskraftsintensiva och skapar fler arbetstillfällen än storföretagen, som är mer kapitalintensiva.

- Enbart det ökade antalet små och medelstora företag inom EU är inte i sig en tillräcklig indikation på en framgångsrik politik.

- Man måste se till att antalet småföretag ökar och att människorna inte tvingas söka sig till den fria företagsamheten för att den vanliga arbetsmarknaden inte ger dem några utsikter till avlönad anställning ⁽³⁾.

- Företagen i de traditionella sektorerna bidrar alltså till att skapa nya arbetstillfällen. Därför måste dessa integreras i EU-politiken och den nationella politiken för stöd till företagen.

- Det är nödvändigt att förbättra företagsetableringens kvalitet med hjälp av lämplig utbildning för dem som är villiga att starta eget, och genom kompletterande stödtjänster.

4.1.3. Prioriterat insatsområde 3: Hantera förändringar och främja anpassningsförmågan i arbetet

4.1.3.1. I linje med tidigare synpunkter ⁽¹⁾ stöder kommittén kommissionens förslag i detta avseende. Vi vill dock särskilt understryka arbetsmarknadsparternas roll i utvecklingen av detta insatsområde, en roll som innebär en dynamisk och aktiv medverkan från deras sida på alla nivåer (EU-nivå, nationell nivå och lokal nivå), från planeringsstadiet till genomförande- och utvärderingsfaserna.

4.1.3.2. Därför bör man omedelbart tillämpa arbetsmarknadsparternas förslag till trepartssamarbete om tillväxt och sysselsättning, liksom det påföljande förslaget från Europeiska kommissionen om ett socialt trepartstoppmöte före Europeiska rådets vårmöte.

⁽³⁾ EGT C 368, 20.12.1999, (bilaga).

4.1.4. Prioriterat insatsområde 4: Fler och bättre investeringar i mänskligt kapital och strategier för livslångt lärande

4.1.4.1. EESK menar "att det är särskilt betydelsefullt att investera i det mänskliga kapitalet. Vi anser att livslångt lärande är en riktlinje av högsta vikt och understryker att dessa investeringar måste öka avsevärt, genom utnyttjande av både offentliga och privata resurser. Samtidigt vill kommittén lyfta fram behovet av att hitta och utveckla ett mer flexibelt och produktivt sätt att utnyttja tillgängliga medel. Strukturfondernas, och särskilt Europeiska socialfondens, roll och bidrag måste betonas i detta sammanhang"⁽¹⁾.

4.1.4.2. Kommittén fäster särskild vikt vid livslångt lärande, och anser att målet att andelen vuxna som deltar i allmän och yrkesinriktad utbildning skall ha stigit till 15 % i genomsnitt i EU och till över 10 % i varje medlemsstat fram till 2010 inte avspeglar det omfattande behov som kunskapssamhället medför⁽¹⁾.

4.1.5. Prioriterat insatsområde 5: Öka utbudet av arbetskraft och främja aktivt åldrande

4.1.5.1. Vidare anser EESK "att det är nödvändigt att i politiken för ett aktivt åldrande ta hänsyn till det svåra sysselsättningsläget och den aktuella ekonomiska situationen som leder till omfattande omstruktureringar av företagen. Dessa omstruktureringar utmynnar ofta i avskedanden av äldre arbetstagare. Sådana avskedanden borde kunna bemötas av allvarligt syftande personalåtgärder, omplacerings- och omskolningsåtgärder. Man måste också ta till vara de befintliga möjligheterna till förtidspensionering"⁽¹⁾.

4.1.5.2. Utbildning och i synnerhet livslångt lärande kan fungera som katalysator för att öka medvetenheten om kunskapssamhällets möjligheter bland kvinnor, äldre och missgynnade grupper.

4.1.6. Prioriterat insatsområde 6: Jämställdhet

4.1.6.1. EESK instämmer i kommissionens förslag och påpekar att de könsrelaterade problemen på sysselsättningsområdet främst handlar om att avskaffa hindren för tillträde till arbetsmarknaden, och om lönepolitiken.

4.1.6.2. Vi stöder också strävandena att göra det möjligt att förena yrkesliv och familjeliv genom att tillhandahålla omsorg för barn och andra beroende personer. Om sådana förutsättningar kombineras med åtgärder för att avskaffa hinder för tillträde till arbetsmarknaden och minska löneskillnaderna mellan könen, kan de på ett avgörande sätt bidra till att uppfylla målen⁽²⁾ fram till 2010.

4.1.7. Prioriterat insatsområde 7: Främja integrering av mindre gynnade personer på arbetsmarknaden och motverka diskriminering

4.1.7.1. Vi instämmer i kommissionens förslag, även om vi, som tidigare nämnts i punkt 4.1.1.2, föredrar en enda riktlinje i fråga om hindren för tillträde till arbetsmarknaden. Vi finner förslaget om kvantitativa mål med avseende på missgynnade personer ytterst intressant. Dessa mål kan på ett avgörande sätt underlätta den nödvändiga utvärderingen.

4.1.7.2. Begreppet "missgynnade" kan emellertid innefatta många olika grupper av människor med olikartade betingelser i fråga om sysselsättning. I synnerhet för funktionshindrade krävs det ett mer detaljerat angreppssätt med avseende på villkor och begrepp. Många av dessa personer – och kanske också andra grupper – är över huvud taget inte arbetsökande på arbetsmarknaden, men det behöver inte innebära att de utesluts från möjligheterna till yrkesutbildning och arbetslivserfarenhet inom ramen för handlingsplanerna för sysselsättning.

4.1.7.3. EESK föreslår att man inför kvantitativa mål för missgynnade personer som på grund av sin speciella situation inte betecknas som aktiva på arbetsmarknaden.

4.1.8. Prioriterat insatsområde 8: Incitament som gör arbete till ett lönsamt och attraktivt alternativ

4.1.8.1. Kommittén är överens med kommissionen och betonar att arbetstillfällen av hög kvalitet är en viktig faktor för att människor skall förbli aktiva på arbetsmarknaden. Därför är det också viktigt att de nationella sysselsättningsplanerna utformas med hänsyn till detta.

⁽¹⁾ EUT C 133, 6.6.2003.

⁽²⁾ Målen fram till 2010 är att utrota skillnaderna mellan kvinnor och män i fråga om arbetslöshet och att halvera löneskillnaderna.

4.1.9. Prioriterat insatsområde 9: Omvandla odeklarerat arbete till reguljär sysselsättning

4.1.9.1. I sitt yttrande om den nya europeiska sysselsättningsstrategin⁽¹⁾ ger kommittén klart uttryck för sin ståndpunkt, som ansluter sig till kommissionens. EESK välkomnar framför allt kommissionens strävan att öka kunskaperna om problemets omfattning och skapa förutsättningar för att finna en lösning, med hjälp av bättre statistikuppgifter.

4.1.10. Prioriterat insatsområde 10: Främja yrkesmässig och geografisk rörlighet och förbättra matchningen mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft

4.1.10.1. Kommittén inser att rörligheten inom EU också är viktig för sysselsättningen, och stöder därför kommissionens samlade förslag på detta område. Det är särskilt positivt med förslaget att alla EU-medborgare senast 2005 skall kunna få tillträde till alla lediga platser som anmäls till medlemsstaternas arbetsförmedlingar.

4.2. I fråga om avsnittet "Att främja bättre styrelseformer, partnerskap och genomförande" vill EESK framföra följande synpunkter:

4.2.1. Vi inser behovet av bättre styrning och genomförande av den europeiska sysselsättningsstrategin via de nationella sysselsättningsplanerna, och stöder kommissionens förslag att man "med vederbörlig respekt för olika nationella seder och bruk skall se till att relevanta parlamentsorgan engageras i genomförandet av riktlinjerna". Vi vidhåller dock att medlemsstaterna bör tilldela de nationella parlamenten en framträdande

roll i genomförandet av de nationella handlingsplanerna. Därför hänvisar vi till vårt förslag att de nationella handlingsplanerna i enlighet med nationell praxis bör "diskuteras och godkänn[a]s av de nationella parlamenten i samband med den årliga budgeten för sysselsättningspolitiken"⁽¹⁾.

4.2.2. EESK instämmer också i att "alla de viktigaste berörda parterna, även det civila samhället, aktivt [bör] bidra till den europeiska sysselsättningsstrategin". Vi delar också kommissionens uppfattning att "Regionala och lokala aktörers deltagande i utvecklingen och genomförandet av riktlinjerna bör stödjas genom lokala partnerskap, informationsverksamhet och samråd".

4.2.2.1. I enlighet med sitt tidigare yttrande framhåller kommittén vikten av att riktlinjerna, när de genomförs i medlemsstaterna, skall åtföljas av kvantitativa mål såväl på nationell nivå som på regional och lokal nivå. Medlemsstaterna uppmanas därför att fästa större vikt vid genomförande, resultat och utvärderingar i fråga om varje enskild åtgärd, och följa upp åtgärderna med rekommendationer.

4.2.3. Statistikuppgifterna är en grundförutsättning för en integrerad policy för riktlinjerna. EESK betonar statistikens betydelse och uppmanar kommissionen att med alla krafter arbeta tillsammans med andra aktörer för att i god tid säkerställa tillförlitlig statistik som bygger på jämförbara och trovärdiga indikatorer för alla medlemsstater.

4.2.4. En nyckel till framgång är myndigheternas samarbete med arbetsmarknadens parter och det organiserade civila samhället som helhet i fråga om genomförandet av riktlinjerna, framför allt på regional och lokal nivå, och de samverkansvinster detta ger upphov till. I det sammanhanget måste man förstärka den roll som arbetsmarknadsparterna och det civila samhället som helhet spelar på lokal och regional nivå. Det gäller såväl i det skede då politiken utformas och målen fastställs som i genomförande- och utvärderingsfaserna.

⁽¹⁾ EUT C 133, 6.6.2003.

Bryssel den 14 maj 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om:

- "Förslag till rådets förordning om upprättande av gemensamma bestämmelser för direktstöd inom den gemensamma jordbrukspolitiken och om upprättande av stödsystem för producenter av vissa grödor" (2003/0006 (CNS)), och
- "Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1257/1999 om stöd från Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket (EUGFJ) till utveckling av landsbygden, och om upphävande av förordning (EG) nr 2826/2000" (2003/0007 (CNS))

(KOM(2003) 23 slutlig – 2003/0006 + 0007 (CNS))

(2003/C 208/17)

Den 10 februari beslutade rådet att i enlighet med artikel 37 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 25 april 2003. Föredragande var Rudolf Strasser och medföredragande Adalbert Kienle.

Vid sin 399:e plenarsession den 14 och 15 maj 2003 (sammanträdet den 14 maj) antog kommittén följande yttrande med 82 röster för, 27 emot och 15 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1. Europeiska rådet i Berlin (i mars 1999) fortsatte den reformprocess som inleddes 1992 med jordbruksbesluten inom ramen för Agenda 2000, och fastställde ramvillkoren för den gemensamma jordbrukspolitiken för perioden 2000-2006. Man beslutade om förstärkt marknadsinriktning genom sänkta institutionella priser, överflyttning av budgetmedlen till direktstöd och integrering av miljökrav. Dessutom fick Europeiska kommissionen i uppgift att genomföra en halvtidsöversyn⁽¹⁾ avseende olika perioder och uppdrag i den mån detta blir nödvändigt på grund av utvecklingen på marknaderna.

1.2. I sitt meddelande om halvtidsöversynen av den 10 juli 2002 konstaterade kommissionen bland annat att man gjort avsevärda framsteg sedan reformprocessen inleddes 1992, att marknaden blivit mer balanserad och att man skapat en hållbar grundval för utvidgningen och de aktuella WTO-förhandlingarna.

2. Reformförslagets innehåll

2.1. Den 22 januari 2003 lade Europeiska kommissionen fram lagstiftningsförslagen avseende en ny reform av GJP, med hänsyn tagen till Europeiska rådets slutsatser från Bryssel i oktober 2002 och den livliga debatt som fördes bland annat i

rådet, Europaparlamentet och EESK efter publiceringen av kommissionens meddelande om halvtidsöversynen. Enligt förslagen skall jordbrukarna erbjudas ett långsiktigt perspektiv för ett hållbart jordbruk. Kommissionen grupperar sina reformförslag på följande sätt:

- Stabilare marknader och förbättrade gemensamma organisationer av marknaderna
- Frikoppling av direktstöd – fastställande av ett "enhetligt jordbruksstöd"
- Modulerat och degressivt direktstöd
- Konsolidering och förstärkning av landsbygdsutvecklingen

2.2. Regelverket om kompensationerna bör sammanfattas i en ny förordning. Ett stort antal fortfarande gällande förordningar skulle upphävas. De nya reglerna bör träda i kraft redan den 1 januari 2004. Däremot börjar moduleringen tillämpas först år 2006.

2.3. Kommissionen har lagt fram särskilda lagstiftningsförslag avseende de planerade ändringarna i de gemensamma marknadsordningarna för spannmål, ris, torkat foder och mjölk och mjölkprodukter. Kommittén behandlar dessa i separata yttranden⁽²⁾.

⁽¹⁾ EESK:s yttrande om utvärderingen av den gemensamma jordbrukspolitiken efter halva tiden, EUT C 85, 8.4.2003.

⁽²⁾ EUT C 85, 8.4.2003.

2.4. När åkerbrukande jordbrukare får enhetsstöd per företag måste 10 % av åkerarealen läggas i träda i tio år (utan möjlighet till rotation eller odling av energigröda, som hittills). Man fortsätter att göra undantag för jordbruk upp till 20 ha och företag med ekologisk produktion. För att främja odling av energigröda planerar man att ge ersättning med 45 EUR/ha (för maximalt 1,5 miljoner ha).

2.5. Kärnan i kommissionens reformförslag är att nästan alla direktstöd frikopplas från de beräkningsunderlag som gäller i dag (t.ex. per djur eller per ha odlingsbar areal). Ersättningarna för jordbruksgrödor (med en rad undantag), nötkreatur och får eller mjölk från år 2004/2005 bör samlas till en enda ersättning som i stor utsträckning bygger på historiska referensvärden (genomsnittet för åren 2000, 2001 och 2002). Till skillnad från det förslag som framfördes sommaren 2002 rekommenderar kommissionen bara en partiell frikoppling med 50 % i fråga om stärkelsepotatis.

2.6. När det gäller nötter föreslår kommissionen att det nuvarande stödet ersätts av en årlig klumpsumma på 100 EUR per hektar, som kan utökas med nationella stöd.

2.7. Det frikopplade jordbruksstödet skall delas upp i "stödrättigheter" för att underlätta överlåtelse av dem. Varje rättighet kommer att beräknas genom att referensbeloppet divideras med det antal hektar genom vilket man fick fram detta belopp (inbegripet grovfoderareal) under referensåren. Rättigheter (som liknar arealbidrag) får överlätas, med eller utan mark, mellan jordbrukare i samma medlemsstat, och bör därmed kunna köpas och säljas.

2.8. Beviljandet av arealberoende jordbruksstöd och andra direktstöd bör kopplas till att man följer en rad lagstiftningsstandarder om miljö- och djurskydd och livsmedels- och arbetssäkerhet (bilaga 3) samt att arealerna hålls "i god jordbrukshävd" enligt definitioner som fastställs av de enskilda medlemsstaterna (bilaga 4) (tvärvillkor, tidigare kallade "ömsesidig överensstämmelse").

2.9. Man bör införa ett system för jordbruksrådgivning som till att börja med skall vara obligatoriskt för producenter som får mer än 15 000 EUR per år i direktstöd eller som har en omsättning på mer än 100 000 EUR per år. Systemet bör vara till hjälp för jordbrukarna att uppfylla standarderna för ett modernt jordbruk som prioriterar kvalitetsaspekten.

2.10. Med hänsyn till Europeiska rådets beslut i Bryssel föreslår kommissionen obligatorisk "gradvis sänkning och modulering" från år 2007 (inledningen av nästa budgetplan) som ändrats i förhållande till juli 2002. Det är emellertid inte bara en resursöverflyttning till andra pelaren (landsbygdsutvecklingen) som möjliggörs på detta sätt. Det går också att täcka det fortsatta finansieringsbehovet för nya reformer på

jordbruksmarknaderna. För närvarande räknar man bara med "progressiv och differentierad minskning" av direktstöden (se tabell). Förslaget att sätta ett tak för direktstöden vid 300 000 EUR per jordbruk har fått falla. Enligt förslaget till förordning skall först alla direktstöd minskas med den generella reduceringssatsen. Mindre jordbruk skall delvis kompenseras för detta.

	(%)						
Budgetår	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1–5 000 EUR	0	0	0	0	0	0	0
5 001–50 000 EUR	1	3	7,5	9	10,5	12	12,5
Över 50 000 EUR	1	4	12	14	16	18	19
Generell reduceringssats	1	4	12	14	16	18	19

2.11. Den tänkta nedtrappningen genomförs med en procentsats som ökar från 1 % år 2007 till 6 % år 2011. De medel som sparas genom denna nedskärning skall ställas till förfogande för åtgärder för utveckling av landsbygden, men till övervägande del för nya jordbruksmarknadsreformer och finansiering av undantagssituationer.

2.12. Kommissionen föreslår att medlen för landsbygdsutveckling skall förstärkas och att tillämpningsområdet för detta politikområde vidgas med nya åtgärder för jordbrukare.

2.13. Kommissionen vill att resurser ställs till förfogande för främjande av kvalitetsproduktion och ekonomiskt stöd till producentorganisationer för konsumentinformation och reklam för produkter som framställs inom ramen för kvalitetsprogram.

2.14. Kommissionen föreslår också att jordbrukare skall stödjas genom tidsbegränsade och degressiva bidrag, så att de lättare kan anpassa sina jordbruk till standarderna på basis av EU-rätten avseende miljöskydd, livsmedelssäkerhet, djurskydd och arbetssäkerhet (maximalt 10 000 EUR per jordbruk och år under högst 5 års tid och degressivt). Det bör dessutom finnas stöd till utnyttjande av jordbruksrådgivning (högst 1 500 EUR) och förbättrat djurskydd (högst 500 EUR per djurenhet och år, och högst i 5 år).

3. Allmänna kommentarer

3.1. I detta yttrande tar vi upp reformförslagets principfrågor (den övergripande förordningen) och förslagen om nya åtgärder för att främja landsbygdens utveckling.

3.2. EESK påminner om de kritiska observationer som redan uttryckts i fråga om halvtidsöversynen av GJP i kommitténs yttrande av den 11 december 2002. Kommissionens förslag går klart utanför uppdraget från Europeiska rådet i Berlin och det går inte att motivera någon långtgående reform av den gemensamma jordbrukspolitiken med utgångspunkt i den väntade marknadsutvecklingen för de flesta produkter.

3.3. Kommissionens förslag om en djupgående reform stöds nu också på besluten från Europeiska rådet i Göteborg av den 16 juni 2001 (EU:s strategi för en hållbar utveckling) och Bryssel av den 24/25 oktober 2002 (överenskommelsen om införande av direktstöd i de nya medlemsstaterna).

3.4. För kommittén är det väsentligt att det europeiska jordbrukets mångfunktionella roll stöds av det fortsatta reformarbetet. Den hållbara resursförvaltningen måste säkerställas även i missgynnade regioner, för att förhindra en förlust av funktioner som får vittgående följder för den regionala ekonomin och sysselsättningen och som kan leda till avfolkning.

3.5. Europeiska rådets beslut i Bryssel ger visserligen ökad säkerhet och bättre planeringsmöjligheter genom att man fastställer budgetramen för åtgärder under rubrik 1 a (marknadsordningsåtgärder) fram till och med år 2013. Jordbrukets budgeten är emellertid starkt begränsad. Följaktligen är också handlingsutrymmet mycket litet för fortsatta reformsteg inom GJP, vilket förutsätter att tillgängliga ekonomiska resurser utnyttjas effektivt. Denna begränsning bygger inte på jordbrukspolitiska överväganden utan uteslutande på budgetmässiga skäl. Den skall ses och bedömas i relation till utvidgningen, fortsatta reformsteg i marknadsordningssystemet i anslutning till WTO och den nödvändiga förstärkningen av politiken för landsbygdsutveckling.

3.6. EESK noterar att vissa ändringar i positiv riktning har gjorts med avseende på förslagen i meddelandet av den 10 juli 2002 (exempelvis vid modulering eller jordbruksrådgivning).

3.7. Samtidigt med att lagstiftningsförslagen lades fram presenterade kommissionen analyser av reformförslagets effekter. Det rörde sig om sex konsekvensanalyser ("Impact studies") som i praktiken byggde på förslagen i meddelandet om halvtidsöversynen. De kompletterades i mars 2003 med ytterligare två interna studier där man tog hänsyn till de

ändringar som hängde samman med lagstiftningsförslagen. Dessa studier utgår dock från att det finns en stabilitet på marknaden som är svår att uppnå och det har inte gjorts några regionspecifika analyser, till exempel om de eventuella effekterna i missgynnade regioner.

3.8. Av de studier som lades fram i januari drog kommissionen slutsatsen att reformförslagen skapade bättre jämvikt på marknaden, att de fick positiv effekt på jordbrukens inkomster, att de möjliggjorde förenklade stödutbetalningar och att försäljningsintäkterna från nötkött förbättrades.

3.9. De studier som slutligen lades fram bekräftar bland annat de farhågor som många uttryckt, nämligen att den föreslagna höjningen av kvoterna skulle leda till motsvarande prisfall för jordbrukarna eller att produktionen av oljeväxter skulle minska ytterligare. Det är också intressant att notera att den beräknade realinkomstökningen fram till 2009 per arbetsenhet skulle bli lägre om reformförslagen genomförs än utan reformer. Här skall man ta hänsyn till att de antagna inkomstökningarna huvudsakligen förklaras av den minskade sysselsättningen.

3.10. Att den gemensamma jordbrukspolitiken behöver reformeras än en gång förklarar kommissionen också med att det gällande bidragssystemet gör att jordbrukarna avstår från att producera sådant som efterfrågas på marknaderna, att det inte finns tillräckliga incitament att bedriva kvalitetsproduktion och att det leder till överskottsproduktion. Men dessa argument motsäger kommissionens påstående att de hittills genomförda reformerna lett till stora framsteg och att jämvikten på marknaderna förbättrats. Man får inte heller bortse ifrån att den övervägande delen av jordbrukarna redan under gångna år gjort stora ansträngningar att hävda sig i den allt skarpare konkurrensen och att motsvara konsumenternas höga anspråk på produktionen med avseende på kvalitet och livsmedelssäkerhet.

3.11. Förenklat genomförande av GJP tas upp som ett centralt mål, särskilt förvaltningen av stöden. EESK anser att detta mål är riktigt men tvivlar starkt på möjligheterna. Vi befarar att den byråkratiska bördan kommer att öka väsentligt för jordbruksföretagen och förvaltningen. Det gäller framför allt för det nya jordbruksstödet, reglerna om överlåtelse och detaljerna i tvärvillkoren. Här kommer jordbrukarna att ställas inför avsevärt större kostnader, vilket försämrar lönsamheten och i vissa fall också kan leda till att de mindre gårdarna läggs ned. Det är viktigt att säkerställa att den praktiska tillämpningen av de nya åtgärderna inte medför en alltför stor byråkratisk börda.

3.12. I flera yttranden har kommittén ställt sig bakom kravet att det mångfunktionella jordbruket skall säkras och principen med funktionsinriktade direktstöd. Det förutsätter att GJP:s olika instrument revideras med vissa mellanrum och i förekommande fall anpassas till förändrade krav. EESK menar emellertid att det finns väsentliga inslag i reformförslagen – som det föreslagna jordbruksstödet eller den fortsatta sänkningen av mjölkpriserna – som sannolikt inte leder till att det mångfunktionella jordbruket i Europa säkerställs.

3.13. Om lantbruksproduktionen skärs ned i stor utsträckning eller kanske till och med upphör i enskilda regioner blir det avsevärda och varaktiga konsekvenser för de ekonomiska sektorer som ligger före och efter i produktionskedjan. Det ger också effekter på den regionala ekonomiska livskraften och den totala sysselsättningen, och kan på så sätt skärpa problemet med hög arbetslöshet i många landsbygdsregioner. Dessa negativa konsekvenser skulle inte bara inverka på utvecklingspotentialen i många landsbygdsregioner, de skulle också göra den sociala sammanhållningen till ett mindre betydelsefullt mål och beröra frågor om natur- och miljöskydd samt landskapsbild.

3.14. EESK vill påpeka att de instrument som används för att uppfylla reformens målsättningar inte är lämpliga med hänsyn till den speciella situation som råder inom jordbruket och djurhållningen i EU:s yttersta randområden. En särskild studie måste därför utarbetas med förslag till lämpliga åtgärder för dessa områden.

3.15. Kommissionen väntar sig att ett genomförande av dess reformförslag skall få gynnsamma effekter på livsmedlens kvalitet och säkerhet. I en rad yttranden har EESK betonat hur viktigt det är att samhällets förväntningar på livsmedelsproduktionen uppfylls. Vi har klargjort att det finns ett odelat ansvar i hela livsmedelskedjan.

3.16. Kommittén menar att kommissionen borde ta hänsyn till slutsatserna från EU-toppmötet den 24-25 oktober 2002, där man understryker att producentintressena i eftersatta områden i dagens 15 EU-länder måste skyddas. Det mångfunktionella jordbruket i alla Europas regioner måste ligga i linje med slutsatserna från Europeiska råden i Luxemburg 1997 och Berlin 1999.

3.17. EESK ser det som en svårlöst målkonflikt att producentpriserna skall justeras allt närmare världsmarknadspriset samtidigt som produktionsstandarden ständigt höjs. Kommittén har tidigare ⁽¹⁾ gett uttryck för uppfattningen att det blir allt svårare att upprätthålla jordbrukets mångfunktionella

karaktär under de givna produktionsvillkoren i EU:s medlemsstater, som dikteras av världsmarknadens nivå. Högre standard eller skärpta krav på en mångfunktionell jordbruksproduktion måste säkerställas genom att man även skyddar den från import som inte uppfyller gemenskapens standard och krav och därigenom snedvrider konkurrensen. Här ser EESK en ansats till en långsiktig, samhällelig legitimering av (inte fri-men omkopplade) överföringar inom ramen för GJP till de multifunktionellt arbetande europeiska jordbrukarna. Vi understryker vidare att det är betydelsefullt med verksamt internationellt skydd av geografiska ursprungsbenämningar (SUB, SGB) mot efterapningar som skadar det europeiska jordbruket.

3.18. I samband med WTO:s handelsrunda har EESK bland annat hävdat att man bör försvara viktiga åtgärder i den "Blå boxen" ⁽²⁾. Det är motsägelsefullt att kommissionen å ena sidan förklarar att åtgärderna inom ramen för Blå boxen skall försvaras och sedan med hänvisning till tvingande WTO-regler förespråkar en frikoppling.

3.19. Vi understryker att det är betydelsefullt att försvara GJP:s oumbärliga instrument, exempelvis ett tillräckligt yttre skydd, och att på så sätt bidra till att säkra det europeiska jordbrukets mångfunktionella uppbyggnad.

4. Särskilda kommentarer

4.1. Frikopplingen

4.1.1. Som kärnpunkt i reformförslagen står frikopplingen i centrum för de politiska motsättningarna. I sitt yttrande av den 11 december 2002 gav EESK en grundlig förklaring av sin skepsis och sin kritik. Kommittén hänvisade till att den avgett ett antal yttranden med principresonemang om den fortsatta utvecklingen av direktstöden som den ännu inte har fått tillfredsställande svar på. Vi beklagar att kommissionen inte tagit upp något verkligt europeiskt alternativ till förslaget om jordbruksstöd ⁽³⁾ till diskussion. Den möjlighet som anges i artikel 58 gäller endast den regionala nivån.

⁽¹⁾ EESK:s initiativytrande om "En politik som främjar den europeiska jordbruksmodellen", EGT C 368, 20.12.1999, s. 76–86.

⁽²⁾ EESK:s yttrande om "Halvtidsöversyn av den gemensamma jordbrukspolitik", EUT C 85, 8.4.2003.

⁽³⁾ Begreppet "enhetligt jordbruksstöd" som används av kommissionen är missvisande, eftersom beloppet inte är detsamma för alla jordbruksföretag utan tvärtom varierar kraftigt med hänsyn till tidigare referensvärden.

4.1.2. Den frikoppling som föreslås kan utan tvekan ge ökad beslutsfrihet (utan ensidig inriktning på bidrag), mer flexibilitet och även förenklingar för jordbrukaren. Enligt kommitténs uppfattning skulle det emellertid innebära betydande nackdelar, som måste granskas kritiskt:

- Det planerade jordbruksstödet är konstruerat för en period i det förflutna och skulle inte eliminera rådande handikapp och snedvridna villkor utan tvärtom permanenta dem.
- Kommissionens förslag skulle missgynna företag som behöver vidareutvecklas, vilket framför allt skulle inverka starkt när yngre jordbrukare övertar gårdar.
- Den planerade frikopplingen kommer att få negativa effekter eftersom spekulatjonen kommer att öka i fråga om produktionsrättigheter och jordar. Det kommer dessutom att medföra nya rättigheter av äganderättskaraktär, vilket kommer att skapa sociala spänningar inom jordbrukssektorn.
- I vissa produktionssektorer eller regioner (exempelvis nötkreaturgårdar i ängsområden och missgynnade regioner) skulle produktionen äventyras, vilket gör att man kan ifrågasätta målet med ett yttäckande och hållbart lantbruk.
- Inom lantbruksekonomin kan man vänta sig snedvriden konkurrens om lantbrukare som erhåller ett omfattande stöd går över till produktionssektorer som hittills ej omfattats av bidrag, t.ex. från nötkött till svinhållning eller från spannmål till grönsaksodling.
- De gemensamma marknadsorganisationerna och särskilt kvantitetsregleringarna förlorar sin styrfunktion om det planerade jordbruksstödet bland annat saknar koppling till referenskvantiteter. Här uppstår en risk för starka fluktuationer i både produktion och priser.
- Livsmedelsindustrin och i synnerhet små och medelstora företag är oroad över den lokala tillgången på råvaror, som inte kan garanteras genom frikoppling. Det föreligger en risk för att råvarorna försvinner eller minskar drastiskt i vissa områden.
- Det övriga samhällets förståelse för att överföra medel till jordbruket förstärks inte, som man hoppats, eftersom allmänheten inte kan begripa vilka tjänster de framtida jordbruksstöden skall kompensera eftersom de blir en extra bonus utan något klart samband med den verksamhet som jordbruksföretagen faktiskt utövar.

4.1.3. Direktstöden har också funktionen att belöna tjänster som samhället förväntar sig av jordbrukarna men som bara delvis eller inte alls täcks av försäljningsintäkterna. En rad av

dessa tjänster har logiskt samband med produktionen och är sammankopplade produkter (exempelvis att landskapet hålls öppet genom lantbruk, hög produktionsstandard osv.). De nationella lösningarna enligt artikel 5 i förslaget till förordning och den ram som anges i bilaga 4 är inte tillräckliga för en lösning på europeisk nivå.

4.1.4. I sitt yttrande om den gemensamma jordbrukspolitikens framtid ⁽¹⁾ har EESK uppmärksammat det logiska sambandet mellan produktion och det mångfunktionella jordbruket, och noterat att detta samband bör betraktas som ett tongivande motiv för att vidareutveckla direktstöden. Kommittén delar kommissionens uppfattning att direktstödet måste vara tillräckligt välmotiverat och accepterat av det övriga samhället. Därför har vi upprepade gånger förespråkat funktionsinriktade direktstöd och talat för att detta viktiga instrument måste kunna anpassas om förutsättningarna och kraven förändras i grunden.

4.1.5. Det föreslagna jordbruksstödet skulle i praktiken ofta leda till att samma tjänster med samhällsintresse betalas på helt olika sätt. Här skall hänsyn tas till att lantbrukare som driver produktionen måste följa tvärvillkoren till alla delar för att kunna göra anspråk på jordbruksstödet, men att detta kan vara lågt på grund av kopplingen till historiska siffror. En lantbrukare som lägger ned denna produktion ställs emellertid bara inför några få ospecificerade och regionalt eventuellt olika förpliktelser, att hålla sina arealer "i gott stånd", och kan ändå göra anspråk på ett högt jordbruksstöd enligt systemet. Man kan befara att verksamheten inom jordbruket, och därmed också produktionen, utarmas i allt högre grad.

4.1.6. Enligt förordningsförslagets artikel 58 "bör medlemsstaterna ha möjlighet att fastställa en viss balans mellan enskilda stödriktigheter och regionala eller nationella genomsnitt". Detta skulle kunna innebära en avsevärd förenkling av beräkningen och den administrativa förvaltningen av stödet, samt att de problem minskar som hör samman med att skapa stöd med utgångspunkt i marknaden för mark. Uppenbarligen har dock kommissionen inte sett att det finns någon politisk möjlighet att få igenom en sådan regel på europeisk nivå. Den skulle utlösa mycket stora förändringar i de finansiella flödena mellan medlemsstaterna samt i inkomstrelationerna mellan gårdarna och regionerna.

4.1.7. Vi vill fästa uppmärksamheten på risken att många jordbruk överger produktionen av stärkelsepotatis, trots den föreslagna partiella frikopplingen, och väljer produktionsnischer med lägre risk och kapitalinsatser. Detta kan få starkt negativa konsekvenser i enskilda regioner. EESK motsätter sig

⁽¹⁾ EGT C 125, 27.5.2002.

minskat stöd för durumvete, eftersom detta är en förutsättning för att upprätthålla produktionen inom traditionella områden och eftersom det endast finns ett fåtal alternativa produkter. Kommittén stöder också ett nytt instrument för att främja odling av nötter, men anser att den föreslagna stödnivån är otillräcklig för att kunna konkurrera med import från tredje land.

4.1.8. De beskrivna problemen anfördes som stöd för motiven till kommitténs återkommande förslag att noggrant undersöka andra möjligheter att vidareutveckla direktbidragen. Vi ställer än en gång frågan varför kommissionen inte har studerat ett stödsystem som är sammansatt av ett grundkrav och produktspecifika inslag. På så sätt kunde man dels kompensera de mångfunktionella tjänsterna under hållbara former, dels säkerställa jordbrukens samhällsekonomiskt produktiva funktion. Detta har stor betydelse för framför allt de missgynnade regionerna. Med ett sådant system skulle man kunna undvika många av de problem som kommissionens förslag medför.

4.2. *Tvårvillkor (cross-compliance)*

4.2.1. EESK har upprepade gånger hävdat att föreskrifterna på områdena för livsmedelssäkerhet, arbetstagskydd och miljö- och djurskydd måste tillämpas enhetligt och mer konsekvent. Detta måste också gälla föreskrifterna om säkerhet och hälsa på arbetet liksom ungas arbetssäkerhet och skydd mot risker. De tvårvillkor som kommissionen föreslår kan vara ett värdefullt instrument för att komma närmare detta mål.

4.2.2. Kommittén upprepar sitt krav att den stipulerade standarden skall vara klar och entydig och att den faktiskt skall gälla enhetligt över hela EU. Det är också en förutsättning att tvårvillkoren fungerar i praktiken, att den administrativa bördan blir hanterlig och att man undviker dubbelkontroller.

4.2.3. Kommissionen föreslår att direktstöden skall vara avhängiga av att 38 EU-regler är uppfyllda och att arealerna hålls "i god jordbrukshävd". Om dessa krav inte respekteras skall direktstöden reduceras med 10-100 %, beroende på hur allvarliga överträdelserna varit.

4.2.4. Vissa bestämmelser kan inte tillämpas på samma sätt på alla jordbrukare. Det gäller exempelvis i samband med livsmiljö- eller fågelskyddsdirektivet eller på folkhälsoområdet.

Här väcks också frågan om likabehandling och rättssäkerhet för jordbruket. Det är bara en del av bestämmelserna som kan kontrolleras ute på gårdarna.

4.2.5. Man får räkna med att det kommer att ställas höga krav på jordbrukarna när de skall redovisa tvårvillkorstandarna. I alla händelser kommer belastningen på gårdarna med avseende på dokumentation och arbetsinsatser att öka kraftigt. Därför anser EESK att det är både nödvändigt och acceptabelt att medge en skälig övergångsperiod för jordbruksföretagens anpassning till det nya tvårvillkorssystemet.

4.2.6. Kommissionen vill med det aktuella förslaget uppnå en förenklad förvaltning genom att anpassa det nuvarande integrerade systemet för förvaltning och kontroll till ett direktstöd och komplettera detta med kontroller av tvårvillkoren och av god jordbrukspraxis. Vi konstaterar emellertid att bördorna i samband med förvaltning och kontroll tvärtom snarare gör administrationen tyngre. Enligt målsättningen om mindre byråkrati bör antalet rättsregler begränsas till absolut nödvändiga bestämmelser för att uppfylla tvårvillkoren.

4.2.7. Samma sak gäller för kraven på området för "god jordbrukshävd". Också här bör bestämmelserna definieras som nödvändiga krav för att kunna upprätthålla ett mångfunktionellt jordbruk. Dessa krav skall kunna kontrolleras även i praktiken. Vissa av de föreslagna kraven verkar svårare att uppfylla (t.ex. bibehållande av markens bördighet eller struktur).

4.2.8. För att uppnå en förenkling är det således viktigt att fastställa prioriteringar inom kontrollerna och att engagera jordbruksföreträdare och branschorganisationer i syfte att utveckla former för vägledning och rådgivning till jordbruksföretagen, som skall samarbeta med myndigheterna och uppmuntra till frivilliga certifieringsformer.

4.2.9. I detta sammanhang erinrar EESK också om att den höga standarden inom EU:s jordbruksproduktion inte får äventyras genom import som snedvrider konkurrensen, dvs. även produkter från tredje land måste uppfylla målsättningarna för djurskydd, livsmedelssäkerhet och tvårvillkor.

4.3. *Jordbruksrådgivning*

4.3.1. Kommissionen har vidareutvecklat sitt förslag från meddelandet om halvtidsöversynen med avseende på en "gårdsrevision" och föreslår nu att man inför ett obligatoriskt jordbruksrådgivningssystem.

4.3.2. Kommittén kan ha förståelse för att medlemsstaterna får ett visst spelrum för utformningen när det föreslagna rådgivningssystemet införs. Vi har förespråkat att sådana system bör erbjudas på frivilligbasis och att det bör skapas ett stimulanssystem. Syftet med rådgivningen bör inte bara vara att man följer lagstadgad standard utan också att jordbruksföretagens ekonomiska, ekologiska och sociala situation förbättras kontinuerligt.

4.3.3. EESK framhåller att det medför extrakostnader för jordbrukarna att delta i ett sådant rådgivningssystem. Följaktligen är det viktigt att jordbrukarna ges möjlighet till bidrag i enlighet med kommissionens förslag i fråga om landsbygdsutveckling. Vad gäller företagsrådgivningen anser kommittén det särskilt angeläget med program för utbildning och fortbildning för egenföretagare och anställda. EESK framhåller att jordbrukets branschorganisationer och fackföreningarna har en mycket viktig roll när det gäller att uppmuntra och ge råd till jordbrukare och lantarbetare i frågor om utbildning och fortbildning.

4.4. Gradvis sänkning och modulering

4.4.1. I jämförelse med förslagen från juli 2002 har man genomfört tydliga korrigeringar. Förutom omfördelning av anslag under jordbrukspolitikens andra pelare (modulering) planeras nu också omfördelning inom första pelaren (gradvis sänkning). EESK beklagar att rådet inte beslutat om någon motsvarande finansiering av den andra pelaren. Detta gör det meningslöst att tala om en konkret procentsats av jordbruksanslaget som skall överföras till den andra pelaren. När direktstöden skärs ned ökar differentieringen i relation till bidragsnivån. Å andra sidan skulle det ursprungliga förslaget med en övre gräns falla, vilket är till fördel för de större jordbruken. Det innebär – i linje med det som kommittén föreslagit – att man åtminstone gör ansatser till att ta hänsyn till effekter som varierar med jordbruksföretagens storlek, t.ex. de degressiva kostnaderna. Däremot har man inte beaktat sysselsättningskriteriet i företagen.

4.4.2. Moduleringen och den gradvisa sänkningen bör inte tillämpas på de nya medlemsstaterna förrän efter år 2012. EESK utgår därför ifrån att de medel som härrör från moduleringen inom den andra pelaren uteslutande används i de 15 "gamla" medlemsstaterna.

4.4.3. I enlighet med artikel 10 skall kommittén som förvaltar direktstöden ges möjlighet enligt förfarandet i artikel 82.2 att ändra procentsatserna inom ramen för den gradvisa sänkningen. Eftersom alla ändringar får långtgående konsekvenser ställer sig EESK tveksam till sådana befogenheter.

4.4.4. Vi menar att förslagen om den gradvisa sänkningen skall ses i omedelbar anslutning till de planerade prissänkningarna. Sammantagna skulle dessa båda åtgärder i många fall leda till kraftiga intäktsförluster i enskilda jordbruksföretag. Jordbrukare som uteslutande har inkomster från jordbruksproduktion skulle drabbas i särskilt hög grad.

4.5. Arealuttag och "CO₂-kredit"

4.5.1. Det hittillsvarande systemet med arealuttag och rotation, med möjlighet att utnyttja uttagen areal till förnybara råvaror, har lett till att de "klassiska" jordbruksmarknaderna blivit kännbart avlastade. Kommissionens reformförslag innebär att arealer läggs i träda i tio år, utan möjlighet till rotation, och att det inte längre blir möjligt att utnyttja dem till produktion av förnybara råvaror.

4.5.2. Kommittén förespråkar att man bibehåller möjligheten med arealuttag som växelbruk. Även fortsättningsvis bör det finnas alternativet att odla energigrödor i stället för ren träda. I den mån naturskyddsaspekterna förutsätter flera års träda anser EESK att man bör erbjuda alternativa miljöåtgärder.

4.5.3. De föreslagna incitamenten för odling av energigrödor på nivån 45 EUR/ha är ett första positivt tecken. Det kan emellertid ifrågasättas om det angivna målet, 1,5 miljoner hektar, kan uppnås med tanke på att bidraget fortfarande är för lågt och utan att uttagen areal utnyttjas.

4.5.4. Kommittén anser att det är riktigt att jordbruk upp till 20 ha åkerareal och enheter med ekologisk produktion även fortsättningsvis skall vara undantagna från kravet på arealuttag.

4.6. Nya åtgärder för landsbygdsutvecklingen

4.6.1. EESK har upprepade gånger förespråkat att åtgärderna för landsbygdsutvecklingen skall förstärkas. Det är väsentligt att man även utnyttjar alla strukturfondernas möjligheter till detta. Det är betydelsefullt även på grund av att det krävs ett samlat grepp inom landsbygdspolitiken för att helhetsutvecklingen skall bli positiv.

4.6.2. EESK stöder fasta anslutningsregler för förordning nr 2826/2000 om informationskampanjer och säljfrämjande åtgärder för jordbruksprodukter på inre marknaden. De planerade säljfrämjande åtgärderna inom ramen för landsbygdsutveckling är alltför restriktiva och skulle i praktiken i alltför hög grad omfatta småskaliga projekt.

4.6.3. Europeiska rådet i Bryssel (i oktober 2002) fastställde budgetramen för jordbruksutgifterna till och med år 2013. Man avtalade om ett tak för rubrik 1 a (marknadsordningsutgifterna), men inte för rubrikerna 1 b och 2 (landsbygdsutvecklingen).

4.6.4. Det är betänkligt att den planerade omfördelningen från första till andra pelaren – till och med på sjätte året efter det att moduleringen inleddes – bara gett ett extratillskott på knappt 1,5 miljarder EUR till åtgärder för utvecklingen av landsbygden. Under förutsättning att den politiska viljan finns skulle det finnas möjlighet att utnyttja hela den budgetram som står till förfogande (och som aldrig utnyttjats till fullo under de gångna åren) som tillskott till landsbygdsutvecklingen, så att man uppnår bättre balans.

4.6.5. De nya åtgärder som kommissionen föreslår för utveckling av landsbygden är i huvudsak inriktade på att jordbrukarna skall få stöd om de respekterar standarden och i högre grad satsar på kvalitetsproduktion. Detta är en viktig funktion. EESK noterar dock att det inte avsatts tillräckliga budgetmedel för dessa åtgärder.

4.6.6. I princip ser EESK positivt på förslaget med nya kompletterade åtgärder för att främja livsmedelskvaliteten, att stöden utgår när produktionskrav uppfylls och att djurskyddsinsatser främjas i linje med de miljöåtgärder inom jordbruket som visat sig verksamma.

4.6.7. Om jordbrukarna också utnyttjar de nya åtföljande åtgärderna enligt målsättningen kommer extramedlen, maximalt 1,5 miljarder EUR, knappt att räcka till. Det innebär att man inte uppnår kommissionens mål "att förstärka landsbygdens utveckling".

4.6.8. Redan i dagens läge – inom ramen för artikel 16 (förordning (EG) nr 1257/1999) – möjliggörs kompensationsbetalningar vid genomförande av Natura 2000-åtgärder. Kommittén förespråkar därför likabehandling av jämförbara förhållanden, t.ex. genomförandet av vattenramdirektivet.

4.6.9. Om det införs nya stöd för producenter som håller sig till särskilda kvalitetssystem får detta inte innebära att andra producenter, som nu får stöd inom ramen för program för kompletterande åtgärder, blir utan stöd.

5. Sammanfattning

5.1. Enligt kommitténs uppfattning bör den gemensamma jordbrukspolitiken anpassas till förändrade krav. Vi har tagit ställning för en vidareutveckling av direktstöden till jordbruket i yttranden på eget initiativ. EESK godtar inte det abrupta systemskifte som föreslås av kommissionen och som skulle verkställas genom överföring av de hittillsvarande areal- och djurbidragen till ett företagsstöd. Om sambandet mellan marknadsreglering och produktion försvagas innebär det en ökad risk för mera omfattande störningar inom jordbruket, särskilt i mindre gynnade områden. Vi beklagar att kommissionen inte tagit fasta på sin egen idé att undersöka exempelvis ett grundbidrag med produktanknutna tillägg i stället för enhetsstöd per jordbruksföretag.

5.2. Kommittén anser att förslagen om företagsstöd och tvärvillkor tyvärr inte är ett tillfredsställande svar på frågan om hur samhällets höga krav på lantbruket (med hög europeisk standard) skall finansieras när jordbruksmarknaderna samtidigt avregleras (WTO-förhandlingarnas målsättning). Därmed kvarstår problemet att många unga lämnar lantbruket i flera europeiska regioner. Det finns anledning att tvivla på att föreliggande förslag möter allmän acceptans på sikt.

5.3. EESK menar att det föreslagna nya tvärvillkorsinstrumentet kan bidra till att föreskrifterna på områdena för livsmedelssäkerhet, arbetstagskydd och miljö- och djurskydd tillämpas enhetligt och konsekvent. Men regelverket för detta måste också fungera i praktiken och vara hanterligt på administrativ nivå.

5.4. Kommittén anser att frivilliga åtgärder och incitament bör ges en mer framskjuten plats i reformförslagen. Att ansluta sig till jordbruksrådgivningssystemet bör exempelvis vara frivilligt. Obligatorisk tioårig träda bör inte heller vara föremål för reformen. Man bör i stället bibehålla principen om växelbruk på frivilligbasis, särskilt som detta i hög grad accepteras både av jordbrukarna och i samhället.

5.5. EESK stöder eftertryckligt en utbyggnad av den gemensamma jordbrukspolitikens andra pelare för utveckling av landsbygden. I jämförelse med meddelandet från juli 2002 om halvtidsöversynen är lagstiftningsförslagen om reformen av

den gemensamma jordbrukspolitiken klart svagare på denna punkt. Att bygga ut den andra pelaren endast genom modulering urholkar dessutom komplementariteten mellan den gemensamma jordbrukspolitikens två pelare. Åtgärderna för att

förbättra produktkvaliteten, livsmedelssäkerheten och miljön går i rätt riktning. Det råder visserligen brist på tillräckliga resurser, men det är möjligt att dessa kan ökas i framtiden inom ramen för den kommande reformen av strukturfonderna.

Bryssel den 14 maj 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Rådets förordning om den gemensamma organisationen av marknaden för ris"

(KOM(2003) 23 slutlig – 2003/0009 (CNS))

(2003/C 208/18)

Den 10 februari 2003 beslutade rådet att i enlighet med artikel 37 i EG-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Sektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 25 april 2003. Föredragande var Maria Luísa Santiago.

Vid sin 399:e plenarsession den 14 och 15 maj 2003 (sammanträdet den 14 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 74 röster för, 6 röster emot och 9 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1. Inom ramen för halvtidsöversynen av Agenda 2000 föreslår kommissionen följande ändringar av den nuvarande gemensamma ordningen av marknaden för ris⁽¹⁾:

— En minskning i ett steg av interventionspriset med 50 %, till ett faktiskt stödpris på 150 EUR/ton i linje med priserna på världsmarknaden.

— Det nuvarande direktstödet ökas från 52 EUR/ton till 177 EUR/ton, vilket innebär att

— 102 EUR/ton kommer att utgöra en del av det enhetliga jordbruksstödet och utbetalas på grundval av historiska rättigheter inom ramen för den maximala garantiarealen,

— 75 EUR/ton multiplicerade med avkastningen i varje land enligt 1995 års reform kommer att utbetalas som ett grödspecifikt stöd.

— Ändring av den maximala garantiarealen från 433 423 hektar till 392 801 hektar.

— Det offentliga interventionssystemet ersätts med ett system med privata lagringsavtal, i enlighet med regler som fastställs av förvaltningskommittén. Detta system skall endast träda i kraft då marknadspriset under två veckor i följd ligger under stödpriset (150 EUR/ton).

— En särskild åtgärd skall tillämpas när det genomsnittliga marknadspriset för paddyris under två veckor i följd ligger under 120 EUR/ton och sannolikt kommer att fortsätta att ligga under den prisnivån.

⁽¹⁾ Rådets förordning (EG) nr 3072/95.

- Ett system med gradvis sänkning av stödet, som skall minskas med mellan 1 % och 19 % mellan 2006 och 2012 alltefter fördelning, tidsramar och tillämpningsfaser.

1.2. Bakgrunden till detta förslag är att kommissionen anser att den nuvarande marknaden för ris i gemenskapen är i kraftig obalans på grund av ökad intern produktion och import.

1.2.1. Till följd av att importen från tredje land antagligen kommer att öka i samband med tillämpningen av initiativet "Allt utom vapen", förutser kommissionen att "obalansen kommer att förvärras ytterligare och troligen nå en ohållbar nivå under kommande år" (föreliggande förslag).

2. Allmänna kommentarer

2.1. För att kompensera prisnedgången avser kommissionen att "kompensera jordbruken med inkomststöd och ett grödspecifikt stöd som återspeglar risproduktionens betydelse i de traditionella produktionsområdena" ⁽¹⁾. Detta är positivt men otillräckligt med tanke på den särskilda och oersättliga betydelse som risodlingen har från miljösynpunkt.

2.1.1. Risodlingen inom EU begränsas till ett antal specifika geografiska områden som ligger nära floddeltan, i sankmarker och på slättland med bristande dränering. Systemet med att sätta odlingarna under vatten förhindrar att grundvattnet som är salt nära flodmynningar stiger, vilket hejdar jordförstöring och upplösning av lerjordar. Områdena som är lagda under vatten drar till sig olika slag av utpräglat vattenlevande flyttfåglar som storkar, hägrar, flamingo och beckasinor, för vilka risodlingarna blir en naturlig boplats. Floran vid risfälten är också speciell och även den kan bevaras tack vare risodlingarnas karakteristiska fuktiga miljö. Risfältens rika ekosystem har ett ovedersägligt värde, såväl med tanke på landskapet som på jaktmöjligheterna. Stora risodlingar finns belägna i naturparker och miljöskyddsområden och bidrar i många fall till att bibehålla de ekosystem som skyddas för att bevara den biologiska mångfalden.

2.1.2. Karakteristiskt för risodlingen är att den är koncentrerad till speciella områden, skapar arbetstillfällen, kräver ett visst slag av maskinell utrustning och att ris är en säsongsbunden gröda, vilket gör det möjligt för lantbrukaren att ägna sig åt annan verksamhet. Allt detta skapar ett mångfunktionellt

landsbygdssamhälle som är bundet till och beroende av risodling och som skulle förlora sin struktur utan denna verksamhet. Den ekonomiska strukturen i dessa landsbygdssområden omfattar förutom lantbrukarnas familjer även kooperativ, fabriker som framställer gödsel eller bekämpningsmedel, företag i maskin- och utrustningsbranschen samt anläggningar för skalning, vilka alla är direkt eller indirekt beroende av risodlingen. Risodlingsområdena innefattar också grupper som arbetar med att reglera vattnet i markområdena som utformats för och anpassats till risproduktion. Möjligheterna för dessa människor att bo kvar och försörja sig äventyras också om man lägger ned risodlingen. Det är av avgörande betydelse för en hållbar ekonomisk utveckling i dessa områden att främja ett mångfunktionellt jordbruk och en diversifierad verksamhet. Jordbruksenheter i områden med risproduktion är typexempel på sådana speciella landsbygdssamhällen med traditionella försörjnings- och levnadsförhållanden som kommissionens förslag skulle påverka särdeles allvarligt, och där den ekonomiska och sociala sammanhållningen verkligen skulle hotas.

2.2. Kommittén beklagar att kommissionens förslag inte kan rädda risodlingen från det osäkra öde som kommissionen själv förutser.

2.3. Förslaget att anpassa gemenskapspriset på ris till priset på ris importerat från utvecklingsländerna, för att stärka konkurrenskraften för ris producerat inom gemenskapen kommer inte att fungera om man behåller EU:s nuvarande system för importtullar.

2.3.1. Om ändringar av den gemensamma organisationen av marknaden för ris införs bör man samtidigt ändra det aktuella systemet med rörliga tullavgifter till fasta avgifter, i syfte att lösa upp den nuvarande kopplingen mellan interventionspris och importtullsats. Varje gång som reformer genomförs skall man studera hur de påverkar det inhemska jordbruket i medlemsstaterna, och samtidigt genomföra en konsekvensanalys med avseende på gällande och planerade internationella avtal inom ramen för WTO. En sådan översyn bör även täcka de effekter som principen "Allt utom vapen" avseende handel med utvecklingsländerna får för producenternas vinster, skapande av arbetstillfällen inom jordbrukssektorn och återinvestering av vinster, så att man kan bedöma vilka resultat man kan förvänta sig av avtalet.

2.3.2. Kommittén vill påminna om att man under förhandlingarna i Uruguayrundan använde samma referenspriser för ris som för övriga spannmål, utan att ta hänsyn till kostnaderna

⁽¹⁾ Se KOM(2003) 23 slutlig – 2003/0009 CNS, skäl 5.

för förbehandling av riset. Orsaken till den aktuella obalansen i sektorn är den korrigeringsmekanism som infördes⁽¹⁾. Detta system innebär faktiskt att varje sänkning av interventionspriset medför en automatisk, oproportionerlig sänkning av importtullarna.

2.3.3. Detta förhållande ledde till att importen av basmatiris steg med 60 000 ton till 200 000 ton. Till följd av detta system har det förts in rissorter på EU-marknaden som liknar basmatiris men som är av sämre kvalitet och vilkas äkthet det är svårt att bedöma.

2.3.4. Initiativet "Allt annat än vapen" var ett politiskt beslut från Europeiska unionens sida som inte tar hänsyn till konsekvenserna för europeisk risodling och möjliggör införsel av ris av annat ursprung, dock utan att några verkliga fördelar för utvecklingsländerna uppnås.

2.4. På världsmarknadsnivå är den europeiska risproduktionen marginell och når inte ens upp till 0,4 % av världsproduktionen. Den europeiska marknaden är emellertid en internationellt attraktiv marknad, framför allt mot bakgrund av den ökande konsumtion som registreras i de nordeuropeiska länderna. Thailand är världens störst exportör av ris, följt av Vietnam, Indien och Förenta staterna, som trots att det är det fjärde största exportlandet ändå har en dominerande roll med avseende på prissättning och prisutveckling. Ris är en av de produkter som man handlar med på Chicago-börsen. Där köper och säljer många investerare ris enbart i investeringssyfte, utan någon avsikt att bearbeta det. De spekulerar i prisökningar och inväntar rätt tillfälle att sälja ris till högre pris. Prisfluktuationerna på den internationella marknaden för ris orsakas av spekulationsvägar som inte behöver ha något som helst samband med läget för ris i Europa.

2.4.1. I Europeiska unionen produceras ris i Medelhavsområdet, och då endast i sådana begränsade områden som redogjorts för ovan. Risproduktionen berör alltså endast vissa regioner och tenderar att bli styvmoderligt behandlad av de nationella myndigheterna och av gemenskapen trots dess stora betydelse för befolkningen i de risproducerande regionerna.

2.4.2. I allmänhet är bearbetningsindustrierna, ofta i form av producentkooperativ, belägna i anslutning till produktionsområdena. Men även i icke risproducerande länder i Nordeuro-

pa har man inrättat industrier för skalning av ris som drar fördel av låga råvarupriser och har intresse av att upprätthålla skyddsreglerna för helt slipat ris.

2.4.3. Detta innebär att importen ökar kraftigt, vilket i sin tur leder till att interventionskvantiteterna stadigt ökar.

2.5. Hela tankegången i förslaget inriktas på frågan om interventioner och därmed sammanhängande finansiella resurser. Kommittén är medveten om att detta problem måste lösas men anser att de framförda förslagen verkar vara inriktade på övergång till andra grödor snarare än anpassning. I detta sammanhang vill vi framhålla att risodlingsmark på grund av dess särdrag svårligen kan ställas om till odling av andra grödor. Om det inte längre är lönsamt att bedriva denna odling är den logiska följden att man överger den, vilket medför negativa konsekvenser ur social synvinkel samt för sysselsättningen och landsbygdsutvecklingen. Dessutom är det knappast försvarbart att försämra miljön i dessa områden.

2.5.1. Den volym ris som lagras genom offentlig intervention är mycket stor. Här ligger orsaken till att marknaden är i obalans – det beror inte på att den interna produktionen ökar, vilket kommissionen påstår i förslaget. Den europeiska produktionen av ris, dvs. polerat ris, sjönk med 14 % (från 1 667 000 ton 1997/98 till 1 436 000 ton 2000/2001), och den europeiska konsumtionen av ris ökade med 31 % mellan 1990 och 2000 – en ökning som kommer att fortsätta efter anslutningen av de nya länderna, som inte är risproducenter.

2.6. De konsekvensanalyser som kommissionen beställt av olika universitet i samband med halvtidsöversynen av GJP redovisar olika slutsatser avseende konsekvenserna för och upprätthållandet av den europeiska risodlingens konkurrenskraft. I vissa studier räknar man med att importen ökar medan man i andra menar att den kommer att minska. I alla studierna är man dock överens om att den europeiska produktionen kommer att sjunka med upp till 29 %, men ingenstans förekommer någon analys av de socioekonomiska och miljörelaterade konsekvenserna i samband med förändringar av förutsättningarna för risodling⁽²⁾.

3. Särskilda kommentarer

3.1. Det föreslagna faktiska stödpriset understiger de lägsta produktionskostnaderna för ris i EU och kompenseras inte helt av det höjda jordbruksstödet, vilket leder till lägre inkomster för jordbrukarna. Kommittén anser att man bör vara särskilt angelägen om att bevara en odlingsform som är

⁽¹⁾ EGT C 14, 16.1.2001.

⁽²⁾ GD Jordbruk: Konsekvensanalys, mars 2003.

av avgörande betydelse för en specifik flora och fauna och skyddar saltvattenområden. Kompensationen bör uppgå till 100 procent av prissänkningen, och även ta hänsyn till de nuvarande avkastningsnivåerna. Interventionerna är i sin nuvarande utformning inte enbart avsedda för producenterna. Alla aktörer kan komma i fråga, under förutsättning att riset hanteras i tillämpliga kvantiteter och uppfyller minimikraven på kvalitet.

3.2. Kommissionen föreslår ett system för privat lagerhållning, som inte är särskilt tydligt utformat och saknar den månatliga höjning som har en avgörande betydelse för flödet på marknaden. Kommittén befarar att det nya systemet kan orsaka ökad obalans på marknaden.

3.2.1. Ett förtydligande och en kostnadsberäkning skulle behövas med avseende på det föreslagna systemet med privat lagerhållning och en skyddsmekanism för prisreglering. Det är ännu inte känt vilka villkor som kommer att gälla för att nyttja privat lagerhållning.

3.2.2. Kommittén anser att det vore bättre att behålla det traditionella interventionssystemet i nivå med den nya faktiska stödprisnivån än att införa sådan komplicerade system som visat sig vara ineffektiva i andra sektorer. Man bör dock införa nya bestämmelser som ger producenterna rätt till stöd endast i krissituationer. För att förhindra en allvarlig störning av marknaden för paddyris under de sista månaderna av regleringsåret 2003/04⁽¹⁾ begränsar kommissionen interventionsorganens intag till 100 000 ton. Riset som kommer att säljas på marknaden då är det ris som just nu håller på att odas. I och med att riset skördas i september och oktober kommer beredningsindustrin naturligtvis att försöka köpa riset till ett pris som ligger i nivå med det föreslagna faktiska stödpriset och inte med interventionspriset. De jordbrukare som under detta regleringsår får stöd enligt nuvarande regler kommer att hamna i en ohållbar situation. Det enda sättet att undvika sådan spekulation är att låta interventionerna löpa utan begränsningar under detta övergångsår.

3.3. Den maximala garantiarealen som infördes i förordning (EG) nr 3072/95 har studerats ingående. Det finns ingen anledning att justera arealen på grund av en tillfällig minskning som beror på onormala klimatförhållanden, som exempelvis vattenbrist i vissa bevattningsområden under 2000 på grund av

allvarlig torka. En ytterligare motivering är att den förestående utvidgningen kommer att medför ökad konsumtion, vilket kommissionens konsekvensanalys också visar.

3.3.1. Om arealjusteringar sker och man samtidigt straffar jordbrukaren för att arealen överskridits inom ramen för systemet för särskilt stöd, ökar risken för att detta får mycket negativa återverkningar särskilt på små odlingsenheter som är av marginell betydelse i merparten av odlingsländerna. Man bör ersätta det nuvarande sanktionssystemet med ett system med en linjär utformning på samma sätt som för andra typer av odlingar.

3.3.2. Innan man tar till sanktioner skulle man kunna tillämpa ett områdesutjämnningssystem mellan medlemsstaterna, som skulle gälla på årsbasis utan fortsatta åtaganden för kommande år och sträcka sig från ej uppodlade områden till områden där den maximala garantiarealen utnyttjats. Man bör endast straffa medlemsstater som har överskridit sin maximala garantiareal när gemenskapens maximala garantiareal har överskridits. Det är endast på detta sätt som man på bästa sätt kan utnyttja den samlade produktionskapaciteten i unionen och de budgetmedel som avsätts för sektorn.

3.4. För att garantera säkerheten när det gäller livsmedel, miljö och arbetarskydd i Europa, och förhindra illojal konkurrens och "dumpning", borde samma normer som gäller för ris som produceras i gemenskapen även gälla för ris som importeras från tredje land.

3.5. Man bör främja konsumtionen av ris inom gemenskapen genom informationskampanjer där man presenterar riset som ett naturligt och hälsosamt livsmedel som produceras i områden som är betydelsefulla ur ekologisk synpunkt. Särskild betoning bör läggas på de olika varianterna av japonicaris.

3.6. Kommittén anser att den föreslagna reformen inte uppfyller målsättningen att bringa marknaden för ris i balans och göra risodlingen konkurrenskraftig på världsmarknaden. En översyn av nuvarande importkriterier bör prioriteras vid WTO-förhandlingarna.

3.7. Denna ståndpunkt delas av kommissionen själv, som i den särskilda jordbrukskommittén den 23 juli 2002 rekommenderade en ändring av gemenskapens och WTO:s överenskommelse om import av ris och betonade att rådet planerar att se över denna fråga före årets utgång.

4. Slutsatser

- Ris är en gröda som har stor betydelse för att bevara ekosystemen i fuktiga områden där inga andra odlingsmöjligheter existerar.
- Jordbrukarna måste få full kompensation för prisnedgången.

⁽¹⁾ KOM(2003) 23 slutlig – 2003/0009 CNS, skäl 27.

- Interventionssystemet måste bibehållas i sin nuvarande form med en interventionsprisnivå som motsvarar det nya faktiska stödpriset.
- Importbestämmelserna skall bidra till sektorns överlevnad, både ur ekonomisk synvinkel och när det gäller att trygga livsmedelsförsörjningen.

Bryssel den 14 maj 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Införande av EU-medborgarskap"

(2003/C 208/19)

Den 21 januari 2003 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén i enlighet med artikel 29.2 i sin arbetsordning att utarbeta ett yttrande om "Införande av EU-medborgarskap".

Sektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 2 april 2003. Föredragande var Luis Miguel Pariza Castaños.

Vid sin 399:e plenarsession den 14 och 15 maj 2003 (sammanträdet den 14 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 88 röster för, 40 röster emot och 8 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1. Europeiska konventet har i flera månader arbetat med målet att utforma ett konstitutionellt fördrag för Europeiska unionen. EESK deltar i arbetet genom observatörer som i konventets debatter lyfter fram de förslag och rekommendationer som EESK har framfört i sina yttranden och i sin resolution till konventet.

1.2. EESK har i anslutning till EU:s invandrings- och asylpolitik, som har sin grund i Amsterdamfördraget och slutsatserna från Europeiska rådet i Tammerfors, utarbetat olika yttranden som bidrar till att EU har en adekvat gemensam politik och en överskådlig lagstiftning baserad på likabehandling, lika rättigheter och skyldigheter samt kamp mot alla former av diskriminering.

1.3. Den 9 och 10 september 2002 anordnade EESK i samarbete med kommissionen en konferens med deltagande

av företrädare för arbetsmarknadens parter och viktiga intresseorganisationer från 25 europeiska länder för att främja invandrares och flyktingars integration i det europeiska samhället och stärka engagemanget i det civila samhället ⁽¹⁾.

1.4. I framtiden kommer den invandrade befolkningen att öka i EU:s medlemsstater. Alla experter är överens om att invandringen kommer att öka till följd av demografiska, ekonomiska och sociala faktorer, och många av dessa invandrare kommer varaktigt eller permanent att bosätta sig i EU ⁽²⁾. Inom EU kommer dessutom fler personer att röra sig mellan medlemsstaterna till följd av den ökade rörelsefriheten. Rörligheten kommer också att påverka personer med invandrar-

⁽¹⁾ Vid konferensen analyserades också andra invandringsfrågor, t.ex. situationen för personer "utan papper". Man konstaterade att den olagliga invandringen kommer att minska när det väl finns lagstiftning som kan möjliggöra en legal och överblickbar hantering av invandringen. De berörda personerna måste få en rättvis behandling och medlemsstaterna måste i möjligaste mån legalisera deras ställning.

⁽²⁾ KOM(2001) 127 slutlig; EESK:s yttrande i EGT C 36, 8.2.2002.

bakgrund. I förslaget till direktiv om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares rättsliga ställning föreslås att rörligheten skall underlättas för dessa personer ⁽¹⁾.

1.5. Det krävs offentliga insatser och attityder som främjar integration i samhället för att Europa skall kunna erbjuda ett gott mottagande och utgöra ett samhälle som bygger på integration, mångfald och interkulturell förståelse. Det är ett strategiskt mål för Europa att effektivt integrera utomeuropeiska personer som är bosatta eller kommer att bosätta sig i Europa.

1.6. Konventet måste diskutera om de nuvarande politiska och rättsliga grunder som den gemensamma invandringspolitiken vilar på är tillräckliga för att uppnå ökad integration. EESK önskar att EU:s framtida konstitution skall stärka unionens mandat att fortsätta utveckla en effektiv gemensam invandrings- och asylpolitik genom att bygga vidare på slutsatserna från Europeiska rådets möte i Tammerfors.

1.7. En av konferensens slutsatser var att konventet bör bevilja EU-medborgarskap till permanent bosatta medborgare från tredje land. Det skulle göra det lättare för dem att utöva sina politiska rättigheter och därmed förbättra integrationen, eftersom unionsmedborgarskapet och de rättigheter och skyldigheter som är knutna till detta utgör en mycket viktig faktor för att dessa personer skall integreras i värdlandet.

1.8. EESK påpekar följande i sin resolution riktad till Europeiska konventet: "Politiken för integrering av invandrare behöver förbättras. Kommittén uppmanar konventet att undersöka möjligheten att bevilja EU-medborgarskap för tredjelandsmedborgare med långsiktiga uppehållstillstånd."

1.9. EESK uppmanar i föreliggande initiativyttrande Europeiska konventet att vederbörligen överväga och analysera detta förslag med hänsyn till den författningsmässiga karaktär som konventets arbete har.

1.10. Detta förslag stöds dessutom i medlemsstaterna av många personer, politiska organisationer och intresseorganisationer, som i flera år har krävt att tredjelandsmedborgare som

är permanent bosatta i EU skall beviljas medborgarskap för att kunna utöva sina politiska och sociala rättigheter.

2. Rättsliga grunder

2.1. Europeiska konventet bör utarbeta förslag om att ge EU:s regelverk en ny rättslig grund. Unionsmedborgarskapet, som infördes med Maastrichtfördraget, utgör en central fråga vid utformningen av en ny rättslig grund för EU. I den första delen av utkastet till det konstitutionella fördraget (artiklarna 1-16), som publicerades av konventets sekretariat den 6 februari 2003 (CONV 528/03), föreslår presidiet att unionsmedborgarskapet skall komplettera och inte ersätta det nationella medborgarskapet (artikel 7.1). Det etableras ett klart samband mellan definitionen av unionsmedborgarskapet och Europeiska unionens garantier att alla unionsmedborgare skall vara lika inför lagen (se slutet av artikel 7.1).

2.2. I enlighet med detta samband mellan medborgarskap och likhet inför lagen föreslår EESK att Europeiska konventet antar en bred definition av begreppet unionsmedborgarskap, som också bör innefatta personer som är medborgare i tredje land och som är permanent eller varaktigt bosatta i någon av EU:s medlemsstater. Detta breda begrepp är i linje med kommissionens definition av begreppet "samhällsmedborgarskap" ⁽²⁾.

2.3. Förslaget om att denna breda definition av begreppet unionsmedborgarskap skall skrivas in i EU:s primärrätt understöds av konventets uttalade målsättning att i EU:s konstitution innefatta stadgan om grundläggande rättigheter, som högtidligt har proklamerats av Europaparlamentet, rådet och kommissionen ⁽³⁾. Denna breda definition av unionsmedborgarskap, eller "samhällsmedborgarskap", utgör det främsta rättsliga uttrycket för EU:s vilja att gradvis och i ökande utsträckning förverkliga alla människors okränkbara och universella rätt till likhet inför lagen. Detta värde återfinns tillsammans med formuleringen av de grundläggande individuella rättigheterna i artikel 20 i EU:s stadga om grundläggande rättigheter. Likhet inför lagen, som unionsmedborgarskapets främsta uttryck, omnämns också i artikel 7.1 i det utkast till konstitutionellt fördrag som utarbetats av konventets presidium.

⁽¹⁾ EESK:s yttrande om "Förslag till rådets direktiv om rätten till familjeåterförening", EGT C 241, 7.10.2002, EGT C 204, 18.7.2000. Rådets direktiv av den 27 och 28 februari 2003.

⁽²⁾ KOM(2000) 757 slutlig.

⁽³⁾ EGT C 364, 18.12.2000.

2.4. Att detta förslag har artikel 20 i EU:s stadga om grundläggande rättigheter som rättslig grund är helt förenligt och i linje med de omfattande juridiska överväganden som kommissionen har gjort om EU:s invandringsspolitik sedan 1997 med artikel 63 i EG-fördraget som rättslig grund. Sedan Amsterdamfördraget trädde i kraft har rådet i själva verket behörighet att vidta invandringsspolitiska åtgärder för att säkerställa att tredjelandsmedborgare behandlas lika i fråga om villkor och förfaranden för inresa och bosättning samt rättigheter och villkor enligt vilka medborgare i tredje land som är lagligen bosatta i en medlemsstat får bosätta sig i andra medlemsstater.

2.5. Utövandet av dessa rättigheter kommer i en nära framtid att utmynna i en verklig EU-stadga om de olika rättsliga situationerna för tredjelandsmedborgare som, efter att ha rest in lagligen i EU, reser igenom eller är tillfälligt eller permanent bosatta i EU:s medlemsstater. I kommissionens meddelanden till rådet och Europaparlamentet ("En invandringsspolitik för gemenskapen" ⁽¹⁾ och "En öppen samordningsmetod för gemenskapens invandringsspolitik" ⁽²⁾) och förslag till direktiv om denna fråga anger kommissionen att denna status skall innefatta en enda rättslig ordning som reglerar situationen för tredjelandsmedborgare som på ett lagligt sätt är permanent eller varaktigt bosatta antingen direkt, genom att de själva är varaktigt bosatta ⁽³⁾, eller genom att de utnyttjar rätten till familjärförening ⁽⁴⁾.

2.6. Den breda definitionen av unionsmedborgarskap, eller "samhällsmedborgarskap", som bygger på artikel 20 i EU:s stadga om grundläggande rättigheter, innefattar samma sociala fenomen som motiverar de befogenheter som rådet tilldelas genom artikel 63 i EG-fördraget, även om fokus ligger på invandrare som vistas lagligt och permanent i EU:s medlemsstater.

2.7. Skillnaden mellan dessa båda perspektiv ligger därför inte i de samhällsförhållanden som regleras rättsligt utan i hur man utformar begreppet "samhällsmedborgarskap" för att skapa ett konstitutionellt förankrat rättsligt instrument som

- a) på högsta EU-rättsliga nivå fastslår att tredjelandsmedborgare skall omfattas av lika behandling för att underlätta

integrationen i samhället för tredjelandsmedborgare som lagligt och permanent vistas i EU:s medlemsstater (likhet inför lagen);

- b) stärker garantin för icke-diskriminering i formuleringen av den rättsliga ställningen för tredjelandsmedborgare som är varaktigt bosatta (likhet inför lagen);
- c) indirekt bidrar till att förverkliga garantin om rätten till icke-diskriminering vid tillämpningen av gemenskapens lagstiftning som reglerar tredjelandsmedborgares ställning (likhet vid tillämpning av lagen).

2.8. Den strikta definitionen av unionsmedborgarskap motiveras av regleringen av en rättslig situation som följer av artiklarna 17–22 i EG-fördraget. På samma sätt öppnar den breda definitionen av unionsmedborgarskap, eller "samhällsmedborgarskap", för utformningen av en rättslig situation baserad på det framtida konstitutionella fördraget, som innefattar permanent bosatta personer som inte är medborgare i en av medlemsstaterna. Detta nya kriterium för att bevilja medborgarskap måste införlivas i gemenskapsrätten genom att man fastställer rättigheter, förmåner och intressen som kräver rättsligt skydd. Innehållet i framtida bestämmelser måste garantera en rimlig koppling till dessa personers efterlevnad av EU:s rättsordning och EU-rättens relevanta principer. Ett juridiskt erkännande av den breda definitionen av unionsmedborgarskap eller "samhällsmedborgarskap" bör dessutom omfattas av samma dynamiska förfarande när det gäller att anpassa innehållet som anges i artikel 22 i EG-fördraget för unionsmedborgarskapet.

2.9. Att tillämpningsområdet för unionsmedborgarskapet utvidgas genom detta nya kriterium för att bevilja medborgarskap innebär inte någon förändring av de befogenheter och uppgifter som EU:s institutioner har tilldelats i fördragen. Om konventet däremot antar denna breda definition av unionsmedborgarskap skulle det gradvis innebära att EU gentemot medborgare från tredje land gradvis uppfyller sitt åtagande att respektera den grundläggande rättigheten till likhet inför lagen och vid lagens tillämpning, vilket i dag slås fast och garanteras i Europeiska konventionen om skydd av de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som undertecknades i Rom den 4 november 1950.

2.10. Detta åtagande skall enligt artikel 51 i EU:s stadga om grundläggande rättigheter också vara bindande för medlemsstaterna när dessa tillämpar unionsrätten. Konkret skall det

⁽¹⁾ KOM(2000) 757 slutlig.

⁽²⁾ KOM(2001) 387 slutlig.

⁽³⁾ KOM(2001) 127 slutlig.

⁽⁴⁾ EGT C 204, 18.7.2000.

vara vägledande vid tillämpningen av artikel 63.4 i EG-fördraget när medlemsstaterna fastställer nationella bestämmelser om villkor för inresa och bosättning för medborgare i tredje land (artikel 63.3 och 63.4). Dessa bestämmelser måste också vara förenliga med fördraget och internationella avtal.

3. Europeiska konventet

3.1. Den 6 februari offentliggjorde konventets presidium sitt förslag i fråga om artiklarna 1–16 i konstitutionen. Stadgan om grundläggande rättigheter ingår i artikel 5, och i artikel 7 definieras unionsmedborgarskap: "Varje person som är medborgare i en medlemsstat skall vara unionsmedborgare. Unionsmedborgarskapet skall komplettera och inte ersätta det nationella medborgarskapet."

3.2. Enligt detta förslag skall tredjelandsmedborgare vara uteslagna från unionsmedborgarskap, även om de är permanent bosatta.

3.3. EESK har i olika yttranden (se bilagan) föreslagit att konstitutionen skall bevilja unionsmedborgarskap till tredjelandsmedborgare som är permanent bosatta i EU.

3.4. EESK framhöll i sin resolution riktad till Europeiska konventet att integrationen behöver förbättras och uppmanade därför konventet att bevilja unionsmedborgarskap för varaktigt eller permanent bosatta tredjelandsmedborgare. Lika behandling av alla bosatta personer, oavsett om de är medborgare i medlemsstaterna eller i tredje land, är ett nödvändigt villkor för integration. Ett samhälle kan inte utesluta en del av sina samhällsmedlemmar från politiska och andra rättigheter som "utlänningar" med medborgarskap i medlemsländerna har.

4. Ett unionsmedborgarskap baserat på mångfald, integration och delaktighet

4.1. I enlighet med subsidiaritetsprincipen bör varje enskild medlemsstat även i fortsättningen ha ansvaret för lagstiftning som rör beviljande av medborgarskap. Det behövs dock en viss harmonisering för att undvika diskriminering och för att främja integrationsinsatser, däribland möjligheten för permanent bosatta personer att få medborgarskap. Medlemsstaterna

får inte använda subsidiaritetsprincipen för att begränsa sina medborgares rättigheter. Och som EESK har framhållit ⁽¹⁾: "Ur integrationssynpunkt är det mycket positivt med medlemsstater som tillåter dubbelt medborgarskap".

4.2. Det är dock EU:s ansvar att definiera unionsmedborgarskapet och dess innehåll. När konventet omdefinierar unionsmedborgarskapet uppfyller det sitt mandat, eftersom det är EU:s uppgift att fastställa innebörden i detta medborgarbegrepp i det konstitutionella fördraget. Unionsmedborgarskapet började utvecklas i Maastrichtfördraget och konsoliderades i Amsterdamfördraget och Nicefördraget. Det utgör således ett fast konsoliderat juridiskt och politiskt begrepp i EU. I dag anges i fördraget att personer som är medborgare i en medlemsstat också är unionsmedborgare. Det är därför medlemsstaterna som indirekt bestämmer vilka som är medborgare i unionen och vilka som inte är det.

4.3. Unionsmedborgarskapet bör vara kärnan i det europeiska projektet. Konventet håller på att utveckla ett stort politiskt projekt för att alla medborgare skall känna sig delaktiga i en demokratisk politisk gemenskap av överstatlig karaktär. Tiden är nu mogen för att berika medborgarbegreppet med en ny dimension: ett unionsmedborgarskap som inte bara är kopplat till nationalitet utan också till permanent bosättning i EU. I stadgan om grundläggande rättigheter, i de nationella lagstiftningarna, i fördragen och i EU-lagstiftningen är bosättning redan ett kriterium för att bevilja olika medborgarliga, kulturella, sociala och ekonomiska rättigheter. Men i dag är några politiska rättigheter undantagna, däribland rösträtt. Enligt EESK bör även laglig permanent bosättning utgöra ett kriterium för att kunna förvärva unionsmedborgarskap.

4.4. EESK stöder införlivandet av stadgan om grundläggande rättigheter i konstitutionen och anslutningen till Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Det förutsätter att man erkänner ett "samhällsmedborgarskap", som utgör det första steget i riktning mot ett medborgarskap baserat på delaktighet för alla personer som är permanent bosatta i EU.

4.5. EESK ställer sig bakom definitionen av unionsmedborgarskapet: Det skall komplettera och inte ersätta det nationella medborgarskapet. Det nya kriteriet för att bevilja unionsmedborgarskap, som EESK föreslår, kan öppna nya perspektiv för fast bosatta personer som inte är medborgare i medlemsstaterna.

⁽¹⁾ EGT C 125, 27.5.2002.

4.6. För närvarande beviljas unionsmedborgarskapet och de politiska rättigheter som är knutna till det på grundval av nationalitet. Unionsmedborgarskap har tilldelats fem miljoner människor som är bosatta i en av medlemsstaterna och som är medborgare i en annan medlemsstat. Man särbehandlar emellertid 15–20 miljoner personer som är bosatta i EU och som inte är medborgare i någon av medlemsstaterna. I några medlemsstater och kandidatländer har dessa personer rätt att rösta i kommunalval, men de flesta stater förnekar dessa personer politiska rättigheter. Denna diskriminering på grundval av nationalitet måste avskaffas med hänvisning till principen om lika behandling.

4.7. Många av dessa personer hör dessutom till minoriteter som är utsatta för olika former av diskriminering i samhället, och det innebär att de förutom rättslig diskriminering också är drabbade av social diskriminering. Denna rättsliga diskriminering på grundval av nationalitet bidrar till att öka deras marginalisering.

4.8. Unionsmedborgarskapet kan inte utformas utan hänsyn till alla dessa personer. Vid en tidpunkt när EU kommer att omfatta de flesta länderna och medborgarna i Central- och Östeuropa kan unionen inte utesluta miljontals personer som är bosatta permanent på dess territorium. Öppning av unionsmedborgarskapet utåt måste gå hand i hand med integration inåt. Annars kommer miljontals människor som är på väg att integreras att uppleva en stark känsla av utanförskap. Eftersom dessa personer är skyldiga att lyda lagen är det rimligt att de också har samma rättigheter som andra i samhället.

4.9. EESK anser att utvidgningen av unionsmedborgarskapet också bör göras inåt till befolkningsgrupper som är permanent bosatta i EU och som är medborgare i tredje land eller statslösa. Dessa grupper utgör i dag den sjunde största befolkningsgruppen i EU. Medborgarnas Europa får inte bli en fästning som skiljer på människor på grundval av nationalitet. Det är ett problem som blir allt tydligare.

4.10. EESK vill fråga Europeiska konventet om det anser att denna politiska och sociala utestängning av miljontals människor är förenlig med de värden som unionen ger uttryck för i artikel 2 i den framtida konstitutionen: respekt för människans värdighet, frihet, rättsstatsprincipen, mänskliga

rättigheter, tolerans, rättvisa och solidaritet. Är detta verkligen förenligt med den långa väg som de europeiska demokratierna har gått för att bekämpa varje form av juridisk eller social diskriminering?

4.11. EESK anser att konventet kan sätta stopp för denna diskriminering genom EU:s framtida konstitution. Om permanent bosatta tredjelandsmedborgare får unionsmedborgarskap skulle man undanröja vissa former av diskriminering som drabbar många personer, till exempel i samband med rätten att delta politiskt, rätten till fri rörlighet, rätten till utnyttjande av offentliga tjänster eller rätten att rösta i val av ombud på arbetsplatsen, äganderätten, etc.

4.12. Vi europeiska medborgare talar olika språk, har olika seder och bruk, olika religioner eller ingen religion alls, vi har olika hår- och hudfärg, olika kön och sexuell läggning, olika etnisk bakgrund samt olika socialt, geografiskt, nationellt och kulturellt ursprung, och vi har olika moraliska övertygelser och ideologier. De europeiska demokratierna har haft förmågan att integrera dessa skillnader genom att förbjuda alla former av diskriminering. Trots det har vi fortfarande diskriminerande och negativ lagstiftning som utestänger människor på grundval av nationellt ursprung när det gäller politiska och sociala rättigheter.

4.13. I den första europeiska konstitutionen, i inledningen av det 21:a århundradet, måste rätten till medborgarskap överskrida de gränser som nationalitet sätter och innefatta begreppet permanent bosatt. Om grunden för människors sociala och politiska rättigheter är tillhörighet till en nationell gemenskap eller en etnisk-kulturell grupp är ett unionsmedborgarskap inte möjligt. Europa är pluralistiskt i alla bemärkelser och i allt väsentligt interkulturellt. EU:s grund är inte den "europeiska nationen". Unionsmedborgarskapet får inte utesluta byggande på nationalitet. Unionsmedborgarskapet måste vara något mer än summan av medlemsstaternas medborgare och utgöra ett politiskt medborgarskap som bygger på mångfald, integration och delaktighet. Detta delaktighetsfrämjande medborgarskap, som är en del av de europeiska medborgarnas gemensamma identitet, förutsätter inte bara demokratiska relationer mellan medborgarna och "staten" utan också ett aktivt samspel mellan medborgarna och det civila samhällets organisationer.

5. Rösträtt

5.1. I antikens Grekland och Rom hade kvinnor, slavar och "utlänningar" inte rätt till medborgarskap (i vår tids bemärkelse). Under de senaste seklen politiska omvälvningar var i olika sammanhang också löntagare och egendomslösa berövade rösträtten och andra politiska rättigheter. I Europa

var det först en bra bit in på 1900-talet som kvinnorna fick rösträtt och samma medborgarskap som männen. Under förra århundradet förvägrade dessutom olika länder personer som hörde till etniska minoritetsgrupper medborgarskap. Erövringen av demokratin och de politiska rättigheterna har varit en fortlöpande process som vår generation måste försvara och utveckla.

5.2. Det råder ingen tvekan om att när en person eller grupp av personer förnekas rösträtt och politisk delaktighet i det samhälle som de lever i ger detta samhälle uttryck för en vilja att stänga ute: de förnekas full samhällstillhörighet. Dessa personer får bo, arbeta, betala skatt och sociala avgifter, acceptera och följa våra lagar – men de förvägras bland annat rätten att vara politiskt delaktiga. De är inte medborgare i Europeiska unionen eftersom de, även om de önskar det, inte ingår i den politiska gemenskapen i det samhälle som de lever i.

5.3. EESK har i ett annat yttrande⁽¹⁾ framhållit att lagstiftningen, de offentliga myndigheterna och det civila samhället genomgående måste främja integrationsvänliga insatser och attityder. Grundvalen för integration är "samhällsintegration", "att invandrare gradvis skall jämföras med resten av befolkningen, både när det gäller rättigheter och skyldigheter och även när det gäller tillgång till varor och tjänster och medborgarinflytande på lika villkor". Detta integrationsbegrepp är således av politisk karaktär och innefattar rösträtt och övriga politiska rättigheter som är förankrade i medborgarskapet.

5.4. Fördelarna för människor som beviljas politiska rättigheter är uppenbara: De har samma skyldigheter och samma rättigheter som alla andra medborgare. Vilka är då fördelarna för värdlandet? Några medlemsstater som redan har beviljat stadigvarande bosatta "utlänningar" rätten att rösta i lokalval har redan noterat framsteg på integrationsområdet. Det finns en viss grad av konflikter i alla samhällen, men konflikterna är alltid mindre skarpa om samhället medger ett effektivt politiskt deltagande eftersom medverkan i utformningen av bestämmelser också bidrar till att de tillämpas bättre. Europarådet

⁽¹⁾ EGT C 125, 27.5.2002.

utarbetade redan 1992 konvention 144 om stadigvarande bosatta utlänningars rätt att rösta i lokalval.

5.5. Den rösträtt (aktiv eller passiv) som är knuten till det unionsmedborgarskap som vi kräver för permanent eller varaktigt bosatta tredjelandsmedborgare bör gälla både för lokalval på bosättningsorten och för val till Europaparlamentet, som är den politiska institution som företräder alla medborgare i EU.

6. Slutsatser

6.1. Att bevilja unionsmedborgarskap till permanent eller varaktigt bosatta tredjelandsmedborgare är ett positivt steg som bekräftar EU:s vilja att integrera alla människor i EU, oavsett nationalitet.

6.2. I framtiden kommer personer med invandrarbakgrund att bli fler i EU:s medlemsstater. Många av dessa personer kommer att vara permanent eller varaktigt bosatta. Med den ökade fria rörligheten kommer dessutom alla människor att bli mer rörliga. Konventet bör analysera om de nuvarande politiska och rättsliga grunderna är tillräckliga för att främja integration.

6.3. EESK anmodar konventet att vid utarbetandet av EU:s första konstitution skriva in att principen om likabehandling skall gälla alla personer, det vill säga både medborgare i medlemsstaterna och medborgare i tredje land som är lagligt och permanent bosatta i EU.

6.4. EESK anmodar konventet att berika unionsmedborgarskapet med en ny dimension: ett unionsmedborgarskap som inte bara är kopplat till medborgarskap i ett EU-land utan också till permanent bosättning i EU.

6.5. Kommittén föreslår därför konventet att artikel 7 (Unionsmedborgarskap) skall tilldela unionsmedborgarskap inte bara till medlemsstaternas medborgare utan också alla personer som är permanent eller varaktigt bosatta i EU. Unionsmedborgarskapet skall komplettera och inte ersätta det nationella medborgarskapet. Det innebär att dessa personer blir europeiska medborgare och därmed lika inför lagen.

Bryssel den 14 maj 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Att främja medverkan av det civila samhällets organisationer i sydöstra Europa – tidigare erfarenheter och framtida utmaningar"

(2003/C 208/20)

Den 10 december 2002 beslutade Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 29.2 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande om "Att främja medverkan av det civila samhällets organisationer i sydöstra Europa – tidigare erfarenheter och framtida utmaningar".

Sektionen för yttre förbindelser, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 30 april 2003. Föredragande var Clive Wilkinson.

Vid sin 399:e plenarsession den 14 och 15 maj 2003 (sammanträdet den 15 maj) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 77 röster för, 1 röst emot och 10 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1. Yttrandet kommer att koncentreras till den region som utgjorde f.d. Jugoslavien (minus Slovenien) och Albanien (västra Balkan)⁽¹⁾. Bulgarien och Rumänien ingår också i sydöstregionen, men eftersom de är kandidatländer behandlas de i EESK:s arbeten i detta sammanhang samt i de fortlöpande aktiviteterna i respektive gemensam rådgivande kommitté. Dessa länder och Slovenien (som är anslutningsland) har kommit längre i utvecklingen mot delaktighetsdemokrati, och de erbjuder exempel som andra sydösteuropeiska länder kan dra nytta av.

1.2. Hittills har Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs (EESK) engagemang i sydöstra Europa bestått i utarbetande av en informationsrapport och ett yttrande på eget initiativ⁽²⁾, samt deltagande i handlingsplanen för att främja den sociala dialogens kultur och praktik och delaktighet för det civila samhället och anknutna nätverk i sydöstra Europa⁽³⁾.

1.3. Denna handlingsplan inleddes med en stor konferens i Thessaloniki i januari 2000, där den centrala uppgiften var att utarbeta en jämförande rapport om den sociala dialogen i

sydösteuropeiska länder⁽⁴⁾. EESK svarade för ordföranden och två medlemmar i handlingsplanens styrkommitté, som administrerades av Europeiska yrkesutbildningsstiftelsen, ETF och där även Internationella arbetsorganisationen (ILO) medverkade.

1.4. Vid konferensen gick man igenom handlingsplanens resultat och de framsteg som gjorts (i Thessaloniki den 2 och 3 september 2002), och man enades om att varaktiga resultat på denna grundval bara kunde uppnås genom att dagsläget studeras och genom rekommendationer om hur det kan utvecklas. Målet skulle vara att åstadkomma en förstärkt civil dialog i regionen och att börja utveckla den bredare civila dialog som krävs för en delaktighetsdemokrati. Hittills existerar denna knappast i de flesta länder i regionen.

1.5. Detta initiativyttande från EESK är en del av satsningen på att bygga vidare på det arbete som hittills utförts, inbegripet arbetet i anslutning till kommissionens program och inom ramen för stabiliserings- och associeringsprocessen. Det kommer att läggas fram vid det sammanträde som skall hållas i Thessaloniki den 21 juni 2003 under det grekiska ordförandeskapet (mötet "Zagreb II"). Här deltar också företrädare för de sydösteuropeiska länderna.

1.6. Alla länder i sydöstra Europa har skiftande förutsättningar, möjligheter och problem⁽⁵⁾. Vi är medvetna om detta men försöker inte beskriva dessa skillnader i detta yttrande. Vi är helt införstådda med att specifika nationella problem måste

⁽¹⁾ Dvs. Kroatien, Bosnien-Herzegovina, Serbien och Montenegro, f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, Albanien och Kosovo. Kosovo har status som FN-protectorat, men inbegrips här som ett eget rättssubjekt.

⁽²⁾ Informationsrapporten om "Relationerna mellan Europeiska unionen och vissa länder i sydöstra Europa" (september 1998) och initiativyttandet om "Utvecklingen av mänskliga resurser på västra Balkan" (april 2001).

⁽³⁾ Denna verksamhet utgjorde en del av stabilitetspakten.

⁽⁴⁾ Studien "Social Dialogue in SEE countries – Possibilities, limitations, perspectives – a comparative study" av Darko Marinkovic, kan rekvireras från ETF, Europeiska yrkesutbildningsstiftelsen.

⁽⁵⁾ För en genomgång av arbetsmarknadsparternas situation i de olika länderna, se den studie av Darko Marinkovic som nämns i fotnot 4 ovan.

analyseras och åtgärdas inom ramen för den regionala nivån. Alla berörda länder är nu demokratiska, men demokratin måste understödjas av en mycket mer aktiv "deltagardemokrati", inbegripet medverkan från massmedia. Detta är en tidskrävande process och förutsätter ett långsiktigt engagemang från alla berörda parter.

1.7. Alla berörda länder har målet att bli medlemsstater i Europeiska unionen i sinom tid, och EU kommer att välkomna dem när de uppfyllt kriterierna för EU-medlemskap⁽¹⁾. Att det civila samhällets organisationer medverkar i den civila dialogen – fördelarna med och behovet av detta har beskrivits åtskilliga gånger⁽²⁾ – har avgörande betydelse i förberedelserna för anslutningen⁽³⁾, och denna medverkan måste ha förverkligats vid EU-inträdet. I bilaga A förklarar vi de begrepp (t.ex. "det civila samhällets organisationer") som används i yttrandet.

1.8. Här är det tillräckligt att notera att möjligheten för största möjliga antal verkligt representativa organisationer ur det civila samhället att i verklig mening medverka i den process som leder fram till regeringsbeslut har stora fördelar för både medborgarna och myndigheterna. Det centrala är att båda parter kan få riktig förståelse för de beslut som fattas, och att den öppenhet och insyn som blir följden är ett betydande bidrag till att stärka både den representativa demokratin och delaktighetsdemokratin i kampen mot korruptionen. Det är viktigt att organisationerna i det civila samhället får genomslag om begreppet "den allmänna opinionen" skall ha någon innebörd, och det är av avgörande betydelse att beslutsfattandet om möjligt utgör en "nedifrån-och-upp"-process.

1.9. När utvidgningen är så nära förestående är det sannolikt att klyftan växer mellan EU:s medlemsstater och länderna som sökt eventuellt medlemskap. Kommittén menar att det är dags att öka stödet till dessa kandidatländer i strävan att

uppfylla kriterierna för medlemskap. Sedan kommer det att krävas verklig kontinuitet i detta bistånd, så att uppnådda framsteg inte går om intet.

1.10. Syftet med detta yttrande är att undersöka dagsläget för de civila och sociala dialogerna i de sydösteuropeiska länderna⁽⁴⁾ och att rekommendera modeller för att genomföra nödvändiga förbättringar. I detta syfte skall vi utgå från de erfarenheter och den sakkunskap på området som EESK har byggt upp i dess roll som formell företrädare för det organiserade civila samhället.

2. Erfarenheter

2.1. Tack vare utmärkta insatser under ETF-projektet⁽⁵⁾, för vilka kommittén vill ge uttryck för sin uppskattning, finns det numera både god förståelse av dagens situation och kraftigt ökad beredskap att bedriva samarbete mellan den sociala dialogens organisationer i de sydösteuropeiska länderna, både på nationellt och regionalt plan.

2.2. Resultaten av projektet, och annat arbete, kan sammanfattas enligt följande:

— Arbetsmarknadens parter: Det finns redan sammanslutningar som företräder arbetsgivare och fackföreningar. Situationen varierar ganska mycket mellan de berörda länderna. I de flesta fall är dock dessa organisationer representativa, men de behöver större stöd och betydligt mer resurser för att i full utsträckning kunna inta en ledande roll inom den sociala dialogen, den civila dialogen och – i ett vidare perspektiv – delaktighetsdemokratin. För närvarande förmår några av dem inte alls bygga upp en fungerande social dialog. I vissa fall har de också behov av en förbättrad rättslig grund för att utföra sina uppgifter⁽⁶⁾. Dessa har börjat bilda nätverk och samarbeta

(1) EESK välkomnar det tydliga uttalandet i ordförandeskapets slutsatser, Bryssel den 20–21 mars 2003 (punkt 80–84) att man kan förvänta sig att länderna i sydöstra Europa vid lämpligt tillfälle blir EU-medlemmar.

(2) Exempelvis "Det organiserade medborgarsamhällets roll och bidrag vid byggandet av Europa" (EGT C 329, 11.11.1999) och "Det organiserade civila samhället och nya styrelseformer i EU – ett bidrag från kommittén till utarbetandet av vitboken" (EGT C 193, 10.7.2001) täcker detta område och innefattar riktlinjer i fråga om kriterierna för företrädare för det civila samhällets organisationsliv.

(3) Det senaste meddelandet från kommissionen som lyfter fram att samråds- och dialogkulturen måste förstärkas är KOM(2002) 704 slutlig, 11.12.2002.

(4) Jfr KOM(2003) 139 slutlig (Kommissionens andra årsrapport om stabiliserings- och associeringsprocessen i sydöstra Europa): "Ett aktivt civilt samhälle håller långsamt men säkert på att växa fram på västra Balkan, även om utvecklingsnivån varierar avsevärt från land till land.... Men inom många andra områden är organisationerna, exempelvis branschorganisationer och fackföreningar, fortfarande svaga. Majoriteten ... behöver stärkas för att kunna agera mer."

(5) ILO:s grupp för Central- och Östeuropa och Internationella arbetsgivarorganisationen har också medverkat i detta arbete.

(6) En sådan rättslig grund måste vara förenlig med internationella normer om föreningsfrihet.

kontinuerligt inom ramen för Sydöstra Europas arbetsgi-varforum (SEEEF) och EFS Balkanforum (ETUC BF) för fackförbunden. Även efter de mycket värdefulla insatser som redan gjorts behövs det både mer utbildning och mer erfarenheter. I vissa fall återstår fortfarande att åstadkomma verkligt oberoende av myndigheterna.

- Andra organisationer i det civila samhället: Avsikten var att inkludera alla slags frivilligorganisationer i projektet, men det var inte möjligt att hitta tillräckligt många utan arbetsmarknadsanknytning som hade kapacitet att delta i arbetet ⁽¹⁾. Denna brist måste rättas till.
- Inställningen från regeringars och andra myndigheters sida: Detta konstaterades vara den centrala brist som hämmade den civila dialogen. Det förekom mycket sällan att myndigheterna var beredda att låta det civila samhället delta i något verkligt samråd, eller att de erkände att detta är nödvändigt. I vissa fall krävs det bättre rättsliga grunder för det civila samhällets organisationer.

2.3. Vid ETF-projektkonferensen i Thessaloniki den 2 och 3 september 2002 enades de deltagande företrädarna för arbetsmarknadsaktörerna om att följande borde göras inom en snar framtid:

- Konsolidera det civila samhällets organisationer och förstärka deras roll på nationell nivå. Detta innebär bland annat att studera behovet av viss omstrukturering i syfte att effektivisera resursanvändningen.
- Utveckla de nationella organisationernas kapacitet och kunnande så att de kan spela en aktiv roll i den sociala dialogprocessen.
- Bilda nätverk mellan organisationer på regional nivå genom att konsolidera nätverk för branschorganisationer och bygga upp ett nätverk för ekonomiska och sociala kommittéer och liknande organisationer.

2.4. De fullständiga slutsatser och rekommendationer som arbetsmarknadsaktörerna enades om vid projektets avslutning antogs vid ett möte i Zagreb den 3–5 mars 2003. Kommittén stöder fullt ut detta uttalande och understryker att berörda statliga myndigheter måste ge sitt fulla stöd till arbetet med att uppnå dessa mål.

(1) Några icke-statliga organisationer är dock mycket engagerade i regionen och har både erfarenheter och tillräckliga resurser. Det finns även "kvinnoorganisationer" som är aktiva inom det sociala området och har byggt upp nätverk.

3. Framtida utmaningar

3.1. Det finns naturligtvis fortfarande spänningar och misstänksamhet i regionen efter så många års stridigheter och krig, och detta påverkar förstås viljan till samarbete i vissa fall. Till exempel kommer det nog att bli svårt att komma fram till en överenskommelse om tillhandahållande av gemensamma tjänster (exempelvis ett permanent forum för ekonomiska och sociala råd), med avseende på både placering och ansvarsuppgifter. Omfattande arbete krävs fortfarande för återuppbyggnad av infrastrukturen, något som är avgörande för att locka till sig utländska direktinvesteringar (FDI).

3.2. EESK har tidigare konstaterat att ett regionalt angreppssätt sannolikt är det verksamaste sättet att klara de många utmaningar som sydöstra Europa står inför. Denna uppfattning stöds av kommissionen (stabiliserings- och associeringsprocessen). Trots de skiftande förhållandena i olika delar av regionen försöker vi därför analysera vad som bör göras med utgångspunkt i ett regionalt synsätt. I de flesta fall är samma krav tillämpliga på det nationella planet.

3.3. För att åstadkomma långsiktig stabilitet och välfärd är det direkt avgörande att det civila samhällets organisationer får en stark ställning och att delaktighetsdemokratin blir en del av kulturen. I utgångsläget kommer den sociala dialogen fortfarande att ha mycket stor betydelse. Det återstår mycket att göra för att förstärka den.

3.4. Av stor vikt är också utvecklingen av en bredare civil dialog. Det är mycket viktigt att exempelvis bygga upp medborgarnas medvetenhet om behovet av miljöskydd och av konsumenträttigheter, men detta kommer att ta längre tid eftersom man startar från en så låg kunskaps- och erfarenhetsnivå och eftersom resurserna är ännu knappa.

3.5. Bland förutsättningarna för en verksam dialog märks följande:

- Alla nationella, regionala och lokala myndigheter måste erkänna att det civila samhällets organisationer har en väsentlig roll i en demokrati och i utvecklingen av en kultur där dessa organisationers bidrag välkomnas.
- Det krävs ett erkännande av att den ökade insyn och det engagemang som blir följden av att det civila samhällets organisationer medverkar är ett kraftfullt vapen i kampen mot korruptionen.

- Det är mycket viktigt att organisationerna i det civila samhället gör allt de kan för att öka sin potential och förbättra sina resultat, inbegripet deras representativitet och förmåga att skapa mervärde, inom ramen för den civila och sociala dialogen. Detta skall också vara till gagn för deras medlemmar. Bättre organisation och förvaltning krävs.
- Tillräckliga resurser (anslag, människor, forskning, anläggningar osv.) och utbildning för att ge arbetsmarknadsorganisationerna de möjligheter, kunskaper och kunskapsbehov som behövs.
- Hjälptill andra organisationer i det civila samhället att utveckla en verklig kapacitet att delta i den bredare civila dialogen. I ett första skede innebär detta att bestämma vilka dessa övriga organisationer är, därefter att undersöka hur representativa de är och vilka behov de har. Detta är en tidskrävande process.
- En rättslig grund för erkännande av det civila samhällets organisationer, som också respekteras när den tillämpas.
- Dessa organisationers självständighet i förhållande till myndigheterna.
- Samarbete och utbyte av välfungerande lösningar, nationellt, regionalt och med tredje part (t.ex. organisationer i EU:s medlemsstater och internationella organisationer).

3.6. I alla dessa sammanhang blir det direkt avgörande vilka finansieringsmöjligheter och andra stödtyper som erbjuds. Det är sannolikt att anslagen förblir relativt begränsade, till stor del på grund av att många andra gör anspråk på EU-medel till följd av utvidgningen. Det verkliga behovet består i att de sydösteuropeiska länderna måste bli ekonomiskt självständiga, men detta kommer rimligen att ta många år. Detta diskuteras i någon mån nedan, men det är tydligt att den sociala dialogen har stor betydelse för att förbättra det ekonomiska läget; den bredare civila dialogen är också ytterst viktig. Det civila samhällets organisationer måste få medverka när det gäller tilldelningen av finansiella resurser.

4. Förutsättningar för att förbättra situationen

4.1. Politiska aspekter

4.1.1. Utgångspunkten för verkliga förbättringar är politisk. Detta förutsätter bland annat att EU gör ett tydligt och starkt åtagande att hjälpa de sydösteuropeiska länderna och att

acceptera dem som medlemsstater när de uppfyller alla kriterier för en anslutning. Beröra länder i sydöstra Europa måste ha politisk vilja att införa och tillämpa nödvändiga reformer så att kriterierna kan uppfyllas helt och hållet.

4.1.2. Allt tyder på att dessa länder ännu inte stöder – och än mindre uppmuntrar – den civila dialogen, och att de inte är beredda att tillåta någon social dialog utan att de själva deltar aktivt. Detta gäller på såväl nationell som regional och lokal nivå. I anslutning till det här yttrandet välkomnar EESK dock de kroatiska myndigheternas uttalande, att utvecklingen av det civila samhället är en av regeringens centrala prioriteringar. Generellt kan dock sägas att det finns begränsad förståelse för att det civila samhällets organisationer måste vara oavhängiga i en delaktighetsdemokrati. Tills denna attityd förändras och tar sig uttryck i en fungerande demokrati är det knappast sannolikt att kriterierna för EU-medlemskapet uppfylls. Det är lika viktigt med förändrade attityder på regional och lokal nivå som på nationell nivå, eftersom dessa nivåer är avgörande för att skapa ekonomisk tillväxt.

4.1.3. En absolut förutsättning är att det skapas en rättslig grund för att det civila samhällets organisationer skall få existera och verka. På så sätt kan en samrådskultur utvecklas successivt.

4.1.4. Det verksammaste sättet att främja förståelse för att det behövs en civil dialog är att se till att organisationerna är tillräckligt starka och kunniga för att visa hur värdefullt deras potentiella bidrag är till ett lands ekonomiska och sociala utveckling, och att det finns aktiva, starka och självständiga massmedier.

4.2. Analysfaktorer som har samband med ekonomin

4.2.1. En huvuduppgift i alla de sydösteuropeiska länderna är att bygga upp den ekonomiska styrkan, och därmed skapa fler sysselsättningsstillfällen, större stabilitet och verkliga sociala framsteg. Enligt den senaste rapporten från GD Ekonomi och finans finns det anledning till viss optimism när det gäller ekonomin i området⁽¹⁾. Enligt rapporten kan man ur makroekonomisk synvinkel se att inflationen stadigt minskar, att underskottet i bytesbalansen ökar i begränsad omfattning och att den fortsatta stabiliserings- och reformprocessen har

⁽¹⁾ Delrapport nr 1 om ekonomin i Europa, "The Western Balkans in transition", januari 2003.

förbättrat det ekonomiska klimatet. I rapporten noteras dock också kommande utmaningar, bl.a. kampen mot korruption och brottslighet, slutförandet av privatiseringsprocessen och den nödvändiga reformen av den offentliga sektorn. Dessa problem gör det svårare att locka till sig utländska direktinvesteringar, som fortfarande inte utgör mer än 5 % av BNP.

4.2.2. I rapporten noteras också klyftan mellan länderna i sydöstra Europa och de nuvarande medlemsstaterna. Hela området (som har 25 miljoner människor, vilket motsvarar cirka 6,5 % av den nuvarande unionens folkmängd) har en BNP som motsvarar cirka 0,6 % av EU:s BNP eller 40 % av Portugals BNP (Portugal har en folkmängd på cirka 11 miljoner människor).

4.2.3. Det är uppenbart att det är viktigt att locka till sig utländska direktinvesteringar, och denna uppgift underlättas av den ökade stabiliteten i området, i kombination med nödvändiga reformer, en omstrukturering av ekonomin och en avreglering av handeln. Vissa framsteg har skett när det gäller små och medelstora företag, men mycket mer måste göras inom denna sektor, som är så väsentligt för tillväxten.

4.2.4. När det gäller att avlägsna de kvarstående hindren för utländska direktinvesteringar är det nödvändigt att skapa ett sunt, effektivt och företagsvänligt klimat som omfattar respekt för rättssäkerheten och ett adekvat rättssystem med möjlighet till insyn. Hälsa och säkerhet på arbetsplatsen är ett område som också kommer att vara viktigt. Det civila samhällets organisationer och medierna har en central roll i den också mycket viktiga kampen mot korruptionen. Här kan arbetsmarknadens parter bidra med praktisk erfarenhet och sakkunskap. Det är även viktigt att det civila samhällets övriga organisationer deltar.

4.3. Resurser

4.3.1. Bortsett från de politiska faktorer som nämnts ovan hindras det civila samhällets organisationer för närvarande från att spela en mer central roll av bristen på resurser, erfarenhet och utbildning. Bristen på resurser är det grundläggande problemet.

4.3.2. Om en organisation skall kunna fungera effektivt måste finansieringen vara tillräcklig, så att lämpliga personer kan anställas, få lämpligt stöd och utbildning och därmed kompetens. I idealfallet sker finansieringen helt oberoende av myndigheterna. Så småningom måste dessa resurser tillhandat-

hållas av det civila samhällets organisationer själva, och hämtas från medlemsavgifter eller andra källor (försäljning av publikationer och forskning, konferenser osv.). På kort sikt behöver dock organisationerna visst bistånd i form av pengar eller på annat sätt.

4.3.3. Finansieringsproblemen kommer i de flesta fall att bli svåra för det civila samhällets organisationer. Troligtvis kommer de att i hög grad vara beroende av hjälp och sakkunskap från liknande organisationer i andra länder (framför allt från EU:s medlemsstater), men de måste ta vara på de tillfällen som finns att erbjuda ett mervärde till sina medlemmar och mot betalning erbjuda tjänster till andra. På så vis kommer de lättare att kunna behålla sitt oberoende och sin självständighet.

4.4. Medier och information

4.4.1. En av de viktigaste förutsättningarna för en sund och stabil demokrati är oberoende, fria och starka medier och en allmänhet som är tillräckligt välinformerad för att kunna spela en aktiv och relevant roll i landets styre.

4.4.2. Vid sidan av att informera allmänheten ger medierna det civila samhällets organisationer en möjlighet att föra fram sina åsikter till en bred publik, nationellt och – om så skulle krävas – internationellt, och mediernas intresse för dessa organisationers arbete bör uppmuntras. Den allmänna opinionen kan svårigen existera utan det civila samhällets organisationer.

5. Rekommendationer

5.1. Kommittén lägger fram nedanstående rekommendationer med full medvetenhet om att det inte går att kräva realistiska ekonomiska åtaganden. Kommittén vill dock anmoda EU att öka den för närvarande mycket begränsade finansieringen när det gäller att utveckla det civila samhällets organisationer och deltagardemokrati i de sydösteuropeiska länderna, trots att EU-budgeten är ansträngd. Vinsten av en sådan investering skulle bli stor, inte minst genom att den skapar sådana ekonomiska villkor som leder till att verkliga framsteg kan göras när det gäller att förbättra medborgarnas levnadsförhållanden. Utan detta stöd kommer framstegen i bästa fall att vara långsamma.

5.2. Kommittén rekommenderar

5.2.1. När det gäller EU och myndigheterna i de berörda sydösteuropeiska länderna:

- Fortsätta satsningar på att främja, utveckla och förstärka stabilitetspakten ⁽¹⁾.
- EU bör även fortsättningsvis uppmuntra dem att sträva mot att uppfylla kriterierna för EU-medlemskap, med särskilt fokus på den praktiska tillämpningen.
- EU bör även fortsättningsvis ge stöd till utvecklingen mot detta mål så att kontinuiteten säkerställs.
- EESK uppmanar alla berörda myndigheter att arbeta för att förverkliga de rekommendationer som framfördes av arbetsmarknadsparterna från länderna i sydöstra Europa i Zagreb i mars 2003 (se bilaga B).
- EESK är redo att så långt som möjligt bistå med den hjälp som dessa myndigheter begär i samband med utvecklingen av det civila samhällets organisationer och av den sociala och den civila dialogen.
- Eftersom företagstillväxt är avgörande för ekonomin och sysselsättningen bör kommittén överväga att anordna möten eller andra evenemang för att sammanföra tjänstemän från de sydösteuropeiska länderna (separat eller på regional bas) med företrädare för arbetsmarknadens parter för diskussioner om de problem som dessa, och särskilt små och medelstora företag, står inför och om det klimat som krävs för att sådana företag skall blomstra.
- EESK kommer att låta Regionkommittén ta del av slutsatsen att de lokala och regionala myndigheterna bör engageras för att förbättra den sociala dialogen i regionerna.

5.2.2. När det gäller arbetsmarknadens parter i de sydösteuropeiska länderna (arbetsgivare och fackföreningar):

- Berörda organ bör utgå från det utmärkta arbete som hittills gjorts med att bygga upp det ömsesidiga förtroendet och att utbilda arbetsmarknadsparterna när det gäller den sociala dialogen genom ytterligare utbildningspro-

gram såväl på detta område som inom administration generellt sett. Detta kan exempelvis ske genom samarbete mellan kommissionen och ILO.

- Arbetsmarknadsparterna behöver utbildning i företagsledning och organisationskunskap, strategisk utveckling, finansiering och projektledning (inbegripet EU:s stödprogram).
- Kommittén skall verka för att underlätta samarbetsprojekt med liknande organisationer i medlemsstaterna och uppmåna relevanta organ på EU-nivå att informera, engagera och bistå i största möjliga utsträckning.
- EESK rekommenderar att kommittén tillåts medverka vid utformningen av ett treårsprogram med denna målsättning ⁽²⁾.
- Man bör uppmuntra utlandsägda företag att medverka aktivt i berörda nationella organisationer.

5.2.3. När det gäller andra organisationer i det civila samhället:

För en meningsfull civil dialog krävs givetvis medverkan både från arbetsmarknadens parter och andra organisationer i det civila samhället, och särskild uppmärksamhet måste ägnas åt en förstärkning av dessa organisationer.

- Kommittén är beredd att genom sina många kontakter, och i mycket nära samarbete med berörda organisationer på EU-nivå, fortsätta arbetet med att kartlägga hur dessa organisationer kan uppfylla normerna för EU:s organisationer i det civila samhället och att bistå dem om brister förekommer.
- EESK kan följa upp detta genom att underlätta sådana arrangemang som föreslås för arbetsmarknadsparterna (se ovan) och genom att bistå andra berörda organisationer i arbetet med att utveckla deras kompetens och sakkunskap.
- Alla medverkande bör stödja inrättandet av lämpliga nätverk med sådana organisationer i en region som har en relevant verksamhet, särskilt när denna berör ungdomar.

⁽¹⁾ EESK ställer sig positiv till att man i stabilitetspaktsinitiativet för social sammanhållning anger förstärkning av arbetsmarknadens parter och av ministerierna för arbetsmarknadsfrågor och sociala frågor som första prioritet för handlingsplanen för 2003; se broschyren "Improving Social Policy in South Eastern Europe", Stability Pact for South Eastern Europe, december 2002.

⁽²⁾ EESK inser att sådant arbete kräver finansiella resurser.

5.2.4. När det gäller medier och information:

- EU bör överväga att finansiera ett möte mellan organisationer i det civila samhället inom en region och tjänstemän från de nationella myndigheterna. Det land som då innehar ordförandeskapet för rådet informerar om framstegen och diskuterar utvecklingen av den civila dialogen. Medierna bör uppmuntras att bevaka mötet och genom sina rapporter öka medvetenheten om den civila dialogen i de sydösteuropeiska länderna. Under förutsättning att EU (eller någon annan) finansierar mötet hjälper kommittén gärna till att organisera det.
- I EU:s informationsarbete bör behovet och värdet av den civila dialogen (i allmänhet, men särskilt i de sydösteuropeiska länderna) ingå.
- EU bör fortsätta arbetet med att stärka oberoendet hos medierna i de sydösteuropeiska länderna.

5.2.5. Övriga förslag

- Världsbanken och Internationella valutafonden bör också medverka till att stärka arbetsmarknadsparternas organi-

sationer och det civila samhället, i samarbete med EESK och EU:s andra institutioner samt ILO.

- De sydösteuropeiska ländernas ekonomiska och sociala råd (och liknande organ) bör samarbeta för att inrätta ett IT-baserat nätverk för utbyte av idéer och erfarenheter så att goda metoder kan fastställas och spridas.
- I takt med att de ekonomiska och sociala råden i de sydösteuropeiska länderna utvecklas, bör de uppmuntras att samarbeta med ekonomiska och sociala råd inom EU.
- Om så önskas kan EESK bistå på dessa områden.
- Slutligen bör EESK överväga att vid lämpligt tillfälle inrätta och medverka i ett organ för företrädare från det civila samhällets organisationer i de sydösteuropeiska länderna och EESK. I detta organ skulle man kunna diskutera frågor av gemensamt intresse och möjliggöra regelbundet arbete i nätverk. Organet skulle också kunna fungera som kontaktpunkt mellan organisationer i de sydösteuropeiska länderna och EU.

Bryssel den 15 maj 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet – En strategi för hållbar utveckling av det europeiska vattenbruket"

(KOM(2002) 511 slutlig)

(2003/C 208/21)

Den 22 oktober 2002 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Ekonomiska och sociala kommittén om ovan nämnda meddelande.

Sektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 1 april 2003. Föredragande var Luísa Santiago.

Vid sin 399:e plenarsession den 14 och 15 maj 2003 (sammanträdet den 15 maj) antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande.

1. Inledning

1.1. I det aktuella dokumentet, som kommissionen lagt fram för rådet, föreslås "en strategi för en hållbar utveckling av det europeiska vattenbruket" med följande målsättningar:

- Att trygga arbetstillfällena, särskilt i de områden som är beroende av fisket.
- Att garantera att produkterna är hälsosamma och säkra samt att kvantiteterna täcker marknadsbehovet.
- Att främja en miljövänlig utveckling av denna näringssektor.

1.2. För att uppnå dessa mål föreslår kommissionen ett antal olika åtgärder:

1.2.1. Att främja forskning om nya arter och alternativa proteinkällor för fiskfoder i syfte att öka produktionen. Att främja ett ekologiskt och miljövänligt vattenbruk som regleras genom särskilda gemenskapsregler och EU-normer.

1.2.2. Offentligt stöd till vattenbruk inriktat bl.a. på att främja modernisering av befintliga anläggningar.

1.2.3. Miljöskydd genom nya metoder som kan mildra effekterna av restsubstanser från intensivt vattenbruk, till exempel utrustning för avfallshantering. Försiktighet vid införande av arter som inte är inhemska samt undersöka möjligheterna att skapa särskilda regler för transgen fisk.

1.2.4. Garantera produktsäkerhet och djurskydd samtidigt som konsumenternas hälsoskydd garanteras, bland annat genom tillämpning av bestämmelserna om gränsvärden för

dioxiner i livsmedel, genom kontroll av antibiotikaanvändning och genom utvärdering av riskerna med skadlig algbloomning.

- Djurens välbefinnande i fångenskap är en angelägen och aktuell samhällsfråga. Ständiga kommittén för Europeiska konventionen om skydd av animalieproduktionens djur (Europarådet) håller för närvarande på att utarbeta en rekommendation om odlad fisk och Europeiska kommissionen deltar i detta arbete.

1.2.5. Att skapa varaktiga arbetstillfällena, särskilt i de områden som är beroende av fisket. Målet är att öka sysselsättningen inom vattenbruket med mellan 8 000 och 10 000 arbetstillfällen samt öka tillväxten i unionens vattenbruksproduktion med 4 % per år genom att öppna nya marknader, integrera produktion och försäljning samt stimulera efterfrågan på kvalitetsprodukter.

2. Allmänna kommentarer

2.1. Genom att för första gången utarbeta ett dokument om "En strategi för hållbar utveckling av det europeiska vattenbruket" uppmärksammar kommissionen vattenbrukets ökande betydelse inom den gemensamma fiskeripolitiken. Detta lovvarde initiativ har stor betydelse för sektorn, som tidigare vid åtskilliga tillfällen försökt få uppmärksamheten riktad på några av dess problem. Det är följaktligen på sin plats att hänvisa till slutsatserna från de regionala möten som kommissionen anordnade 1998/1999 ⁽¹⁾ om den gemensamma fiskeripolitiken efter år 2002. De medlemsstater som berörs förde där fram följande synpunkter:

⁽¹⁾ KOM(2000) 14 slutlig, 24.1.2000.

- De menade att vattenbrukssektorn behandlas styvmoderligt inom den gemensamma fiskeripolitiken.
- De klagade återigen över att inte erhålla tillräckligt stöd från kommissionen.
- De anmodade kommissionen att ge vattenbrukssektorn samma förutsättningar som fiskerisektorn.
- Man varnade för problemet i samband med utvidgningen med billigare vattenbruksprodukter som har framställts med dels lägre miljö- och kvalitetskrav, dels lägre hälsokrav, bland annat när det gäller restsubstanser av läkemedel.

2.2. Det dokument som kommissionens nu lagt fram förtjänar vårt stöd och uppväger till viss del dessa brister.

2.3. Sektionen instämmer i att vattenbruk utgör ett betydelsefullt komplement till de traditionella formerna av försörjning med fiskeriprodukter. Dessutom bidrar vattenbruksnäringen till att rätta till den ihållande obalansen mellan gemenskapens import och export av fisk.

2.3.1. Vi vill framhålla denna närings betydelse för att skapa alternativa inkomstmöjligheter för kustbefolkningen och dess bidrag till en hälsosam och väl balanserad kosthållning.

2.3.2. Det är viktigt att utvecklingen av fiskodlingen sker på ett balanserat sätt utan att miljön skadas, och utan att man äventyrar slutprodukternas kvalitet och säkerhet.

2.4. Vi anser dock att kommissionen uttrycker sig väl optimistiskt om framtiden när man hävdar att "inom de närmaste tio åren måste vattenbruket stabiliseras som näring för att garantera säker sysselsättning på lång sikt och utveckling på landsbygden och i kustområden, som ett alternativ till fiskeindustrin, både när det gäller produkter och sysselsättning" ⁽¹⁾.

2.5. Kommittén välkomnade rådets slutsatser om en strategi för hållbar utveckling av gemenskapens vattenbruk ⁽²⁾, i synnerhet erkännandet av behovet att säkerställa ekonomisk lönsamhet och konkurrenskraft inom vattenbrukssektorn, som även fortsättningsvis skall vara en marknadsstyrd verksamhet, och näringslivets viktiga roll i detta sammanhang. Kommittén

välkomnar också rådets observation att vissa former av särskilt miljövänligt vattenbruk, t.ex. vissa typer av extensiv fiskodling, bör gynnas, exempelvis genom särskild märkning. Forskning och utveckling när det gäller miljövänliga produktionstekniker bör också uppmuntras, till exempel genom stöd som delvis kan finansieras av FFU.

2.6. EESK noterar också Regionkommitténs yttrande om vattenbruk ⁽³⁾.

3. Särskilda kommentarer

3.1. Produktsäkerhet – EESK ser positivt på målsättningen att informera konsumenterna om kvaliteten på dessa produkter och om de bestämmelser för produktion, livsmedelssäkerhet och spårbarhet som gäller, så att konsumenterna kan bilda sig en objektiv uppfattning om denna än så länge mycket dåligt kända sektor.

3.1.1. Den särskilda lagstiftning som reglerar vattenbruksprodukter, i synnerhet i fråga om förhållandena vid produktion och förpackning, garanterar dessa produkters säkerhet.

3.1.2. Kommittén delar kommissionens åsikter i fråga om kvaliteten på produkter från extensiva odlingar och behovet av lämplig märkning för att gynna sådana produkter på marknaden, men bristen på definitioner av intensiv respektive extensiv odling kan leda till osäkerhet bland konsumenterna när det gäller produkternas ursprung och märkning.

3.1.3. Transgena fiskarter måste användas med stor försiktighet. Risken att den biologiska mångfalden skulle påverkas negativt är en fara som inte kan underskattas, varför kommittén anmodar såväl forskare som politiska beslutsfattare, producenter och konsumenter att uppmärksamma detta problem.

3.1.4. Fisk som importeras från tredje land måste kontrolleras noggrant med avseende på kvaliteten, varvid all information om eventuella läkemedel som använts i produktionen måste uppges. De analysmetoder som används i medlemsstaterna vid dessa kontroller bör också harmoniseras.

⁽¹⁾ KOM(2002) 511 slutlig.

⁽²⁾ 2481:a sammanträdet inom rådet (jordbruk och fiskeri) – Bryssel, 27 och 28 januari 2003 – Pressmeddelande: 13 nr: 5433/03, s. 11–12.

⁽³⁾ CdR 20/2003, DEVE/014.

3.1.5. Det behövs också en tydlig definition av vad som är ekologiskt vattenbruk, i likhet med redan etablerade definitioner avseende andra produktionssektorer. Denna typ av vattenbruk tillämpas framför allt i små, familjeägda odlingar, oftast i mindre gynnade områden. För att kompensera den mindre produktionen och de högre produktionskostnaderna måste sådana odlingar kunna erbjuda en särskild kvalitetsprodukt, som kan säljas till högre pris på nischmarknader.

3.2. Miljö och landsbygdsutveckling – Konkurrens om utrymmet i kustområdena, som redan är överbelastade av andra verksamheter som turism, kan undvikas om man använder offshoreteteknik.

3.2.1. De omfattande investeringar som denna teknik innebär samt risken för att anläggningen skadas eller till och med får fasthållningsvavrarna avslitna på grund av olyckshändelse talar för att det måste finnas försäkringar mot dessa risker. Utan sådana försäkringar kommer användandet av offshoretetekniken att bli begränsat.

3.2.2. De slutna system för återanvändning av vatten som används i allt större omfattning av producenterna bör förbättras med hjälp av ny miljövänlig teknik. Dessa system är särskilt väl lämpade för vattenbruk i skyddade områden i inlandet och vid kusten.

3.2.3. Vissa produktionssystem för vattenbruk använder sig av avancerad teknologi, och många producenter menar att vattnet håller en högre kvalitet efter behandling i deras vattenbruk än innan.

3.2.4. I vissa medlemsstater gäller strängare miljökrav än de som fastställs i gemenskapslagstiftningen, vilket innebär att olika villkor gäller för producenterna och att en snedvridning av konkurrensen inom EU kan bli följden.

3.2.5. Kommittén ser positivt på denna miljömedvetenhet och anser att producenter som följer strängare ekologiska krav förtjänar stimulansåtgärder för att främja sina speciella produkter. Kommittén kan också på området vattenbruk tänka sig att ett system skulle kunna införas som, i likhet med miljöprogrammen för jordbruk på jordbruksområdet, främjar särskilda miljöinsatser.

3.2.6. Jämvikt måste uppnås mellan utveckling av vattenbruk och andra former av landsbygdsutveckling.

3.3. Forskning – Forskningen är viktig för utvecklingen inom sektorn, och kommittén beklagar att finansieringen har minskats inom ramen för gemenskapens forskningsprogram. Minskningen av anslagen innebär att en ändring av FFU måste komma till stånd om små och medelstora företag skall kunna fortsätta sitt arbete med forskning i samma omfattning som inom ramen för tidigare program. I samband med detta vill kommittén betona att rådet i sina slutsatser erkänner att mer forskning behövs inom vattenbrukssektorn och att lämpligt ekonomiskt stöd bör anslås så att arbetet för hållbar utveckling inom vattenbruksnäringen i gemenskapen kan fortsätta. EESK anser att man bör främja både grundforskning och sådan tillämpad forskning som inriktas på producenternas behov.

3.3.1. Man bör undersöka fiskodlingens effekter på vildlevande bestånd, i synnerhet med avseende på sjukdomar och korsning och med särskild tonvikt på effekterna på turismen i landsbygdsområden som utnyttjas för fiske.

3.3.2. Med tanke på att marknaden eventuellt kan bli mättad på vissa fiskarter bör forskning på nya arter uppmuntras.

3.3.3. Forskning bör också bedrivas i fråga om foder. Man bör försöka ta fram alternativa råvaror och sträva efter att minska fodrets miljöstörande effekter. Fortsatt forskning behövs också i fråga om system för att hantera fodertillgången mer effektivt så att skadorna på miljön minskas.

3.3.4. Det är viktigt att studera de socioekonomiska förutsättningarna för kustsamhällena och deras förhållande till vattenbrukssektorn, i och med att den i vissa fall står för merparten av arbetstillfällena och även sysselsätter före detta anställda i fiskerisektorn.

3.4. Sysselsättning – För att få till stånd nämnda ökning av antalet arbetstillfällen är det nödvändigt att respektera de prioriteringar som fastställs inom FFU. Kommittén ställer sig dock en aning skeptisk till denna förmodade ökning av arbetstillfällena, eftersom ökad produktion inte nödvändigtvis medför en ökning av arbetskraften.

3.4.1. Verksamheten karakteriseras av säsongsbundna eller tillfälliga anställningar, varför det är nödvändigt att skapa mer varaktiga arbetstillfällen. I och med att det krävs en specifik fackutbildning för att kunna arbeta med vattenbruk är det viktigt att det sker en kontinuerlig fortbildning, med särskild inriktning på kvinnornas roll inom denna sektor.

3.5. Marknaden – Trots att EU:s vattenbrukssektor endast står för 3 % av världens vattenbruksproduktion, är EU världsledande när det gäller vissa arter som regnbåge, havsabborre, havsruda, piggvar och blåmusslor.

3.5.1. Sektorn har utvecklats mycket snabbt och produktionen av vissa arter har ökat, vilket har fått negativa konsekvenser för marknadspriserna.

3.5.2. För att förbättra den allmänna uppfattningen om sektorn behövs informationskampanjer, helst på EU nivå, för att få konsumenterna att välja vattenbruksprodukter i större utsträckning.

3.5.3. Eftersom producenterna är den viktigaste länken i kedjan är samarbetet mellan producentorganisationer och

kooperativ av avgörande betydelse för att marknaden skall utvecklas och för att utbudet skall stabiliseras och organiseras.

3.5.4. Kommittén anser att det också vore fördelaktigt med ett samarbete mellan förvaltningar, forskare och producenter för att lättare finna lösningar på de problem som sektorn har.

3.5.5. Kommittén ser positivt på kommissionens dokument och välkomnar rådets och kommissionens avsikt att granska och genomföra lämpliga initiativ inom ramen för gemenskapens befogenheter, så att gemenskapen kan spela en framträdande roll i utvecklingen av en hållbar vattenbrukssektor, vilket skulle gynna alla gemenskapens medborgare ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ KOM(2002) 511 slutlig.

Bryssel den 15 maj 2003.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Roger BRIESCH

BILAGA

till Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande

Följande ändringsförslag avlogs men fick minst 25 % av rösterna:

Punkt 2.3.1

Ändra enligt följande:

"3.5.6. Vi vill framhålla denna närings potentiella betydelse för att skapa alternativa inkomstmöjligheter för kustbefolkningen och dess bidrag till en hälsosam och väl balanserad kosthållning."

Motivering

Vattenbruk kan även få negativa effekter för sysselsättningen, eftersom resultatet kan bli att arbetsplatser inom den traditionella fiskerisektorn försvinner.

Vattenbruk bidrar inte i sig till en hälsosam och väl balanserad kosthållning.

Resultat av omröstningen

För: 24; emot: 50; nedlagda: 12.

Punkt 3.2.3

Stryk hela punkten.

~~"Vissa produktionssystem för vattenbruk använder sig av avancerad teknologi, och många producenter menar att vattnet håller en högre kvalitet efter behandling i deras vattenbruk än innan."~~

Motivering

Det kan inte uteslutas att det finns fall då vissa vattenkvalitetsparametrar visar på bättre kvalitet efter behandling. Detta är dock inte ett argument för vattenbruk, utan utgör snarast kritik mot den ursprungliga vattenkvaliteten. Långt vanligare torde den situation vara som utgör anledning till att kommissionen presenterar bl.a. detta meddelande (se punkt 1.2.3). Det är dessutom kommissionens dokument som EESK har att bedöma, inte producenternas inställning.

Resultat av omröstningen

För: 30; emot: 48; nedlagda: 11.
